



Fylkesmannen i Telemark



**Årsrapport 2017**

## Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Fylkesmannens beretning	4
1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse	4
1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året	4
1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater	5
Sted, dato og fylkesmannens signatur	5
2 Introduksjon til embetets hovedtall	6
2.1 Embetet og samfunnsoppdraget	6
2.2 Organisasjon og ledelse	6
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	7
2.4 Andre forhold	10
3 Årets aktiviteter og resultater	11
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	11
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	11
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	12
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene	13
Hovedmål 4 - Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	14
3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	14
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	14
3.1.1.2 Informasjon og veiledning er tydelig og målrettet	16
3.1.1.3 Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap	17
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	17
3.1.1.5 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet i helse- og omsorgssektoren i kommunene	18
3.1.1.6 Forbedret, forsterket, tverrsektoriell og samordnet innsats jf. Opptrappingsplan for rusfeltet 2016-2020	21
3.1.1.7 Styrket folkehelsearbeid	23
3.1.1.8 Økosystemene i fylket har god tilstand og leverer økosystemtjenester	24
3.1.1.9 Ingen arter og naturtyper i fylket er utryddet, og utviklingen til truede arter er i bedring	25
3.1.1.10 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner	25
3.1.1.11 Utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer er redusert og forurensning skader i så liten grad som mulig helse og miljø	26
3.1.1.12 God økonomiforvaltning i kommunene	26
3.1.1.13 Økt verdiskaping i landbruket	27
3.1.1.14 Bærekraftig landbruk	28
3.1.1.15 Andre oppdrag	29
3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	29
3.1.2.1 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv	29
3.1.2.2 Helhetlig og samordnet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i fylket	30
3.1.2.3 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	30
3.1.2.4 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	31
3.1.2.5 Fylkesmannen understøtter nasjonale myndigheters og kommunenes arbeid med flyktningssituasjonen	31
3.1.2.6 Andre oppdrag	32
3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene	32
3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og klagebehandling	32
3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	35

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester	39
3.1.3.4 Økt rettssikkerhet og rettslikhet for vergetrengende	41
3.1.4 Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	42
3.1.4.1 Økt kvalitet og kompetanse i kommunene	42
3.1.5 Gjennomførte evalueringer	43
3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i virksomhets- og økonomiinstruks	43
3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver	43
3.2.2 Arbeids- og sosialdepartementet	43
3.2.3 Barne- og likestillingsdepartementet	43
3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet	43
3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet	43
3.2.6 Klima- og miljødepartementet	43
3.2.7 Kommunal- og moderniseringsdepartementet	43
3.2.8 Kunnskapsdepartementet	43
3.2.9 Landbruksdepartementet	43
3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	43
3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	71
3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	72
3.6 Andre forhold	72
4 Styring og kontroll i embetet	73
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold ved embetets planlegging, gjennomføring og oppfølging	73
4.1.1 Embetets risikostyring	73
4.1.2 Embetets internkontroll, herunder iverksatte tiltak	73
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen i embetet	73
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	73
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	73
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	74
4.3 Andre forhold	74
5 Vurdering av framtidssutsikter	75
5.1 Forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	75
5.2 Konsekvenser for embetets evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	75
5.3 Andre forhold	75
6 Årsregnskap	76

## 1 Fylkesmannens beretning

### 1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse

I 2017 har vi hatt en ekstraordinær situasjon preget av arbeid og også uro knyttet til fusjonen med Vestfold fra 1.1.2019. Denne prosessen vi jeg omtale nærmere i kapittel 1.3.

Jeg er glad for at vår årsrapport for 2017 kan fortelle om god måloppnåelse på de fleste områder med få avvik. Dette bekrefter mitt inntrykk av at våre ansatte i en situasjon preget av usikkerhet har vist ansvar og klart å utføre sine oppdrag på en god måte.

Mindre avvik er omtalt på fagområdene. Her vil jeg nevne noen få områder som er nye eller områder som vi over tid har strevet med å fullt ut å oppfylle.

På kunnskapsdepartementets område har vi fått nye oppgaver når det gjelder barns skolemiljø. Dette er svært arbeidskrevende oppgaver som skal prioriteres. Selv om vi har fått tilført noe mer ressurser er ikke det tilstrekkelig for å klare alle oppdragene fullt ut. Dette har særlig gått ut over svartid på henvendelser om veiledning.

Vergemålsoppdragene er løst tilfredsstillende. Embetet har for 2017 valgt å bidra i felleskap med nødvendige ekstra ressurser for å klare dette oppdraget. Budsjettsituasjonen for 2018 ser bedre ut.

Vi har over tid hatt vanskeligheter med å nå målene for saksbehandlertid for klagesaker på området plan- og byggesaker. Vi har også i 2017 hatt et særlig fokus på dette. En rekke tiltak er satt i verk: Et ekstra årsverk tilført teamet. Åpnet for overtidsarbeid og mulighet for hjemmearbeid. Telefontid mellom 13 og 14. Innsynsbegjæringer er flyttet til annen saksbehandler. Ingen deltakelse i nettverk eller annen møtevirksomhet som ikke er helt nødvendig. Ukentlig oppfølging av leder.

Likevel har vi ikke nådd helt i mål. Som eksempel kan nevnes at status 22.11.17 var 68 dager saksbehandlertid.

To forhold har påvirket situasjonen: En markert økning av saksmengden og at en sentral medarbeider er hovedtillitsvalgt og medlem av LOG (lokal omstillingsgruppe) for fusjon Telemark/Vestfold. Dette har tatt mye tid, særlig siste halvår 2017.

Embetet har for 2017 utgitt en tilstandsrapport for fylket der utviklingen på ulike saksfelt beskrives og kommenteres. Dokumentet er en viktig del av vår formidling av Regjeringens politikk og distribueres til politisk og administrativ ledelse i kommunene, media og publikum.

Etter fire år med gode prosesser, ble Jomfruland nasjonalpark vedtatt i Statsråd i desember 2016 og åpnet 13. august 2017 av klima- og miljøminister Vidar Helgesen. Om lag tusen feiret begivenheten på Jomfruland. Det videre arbeidet er nå godt i gang. Det nye fylket Vestfold og Telemark vil med dette få to av landets fire marine nasjonalparker.

Embetet fortsetter sitt strategiske utviklingsarbeid på området barn og unge fra 0-24 år. I 2016 har prosjektet "Talenter for framtida" gått over i en ny fase der kommunene tar større ansvar for innføring av BTI modellen (Bedre tverrfaglig innsats). Barnefattigdom og utenforskap har også i 2017 vært et viktig fokus.

Økonomien oppleves som stram. Vi har god løpende økonomistyring gjennom året. I 2017 avsluttet vi regnskapet med et overskudd på kr. 933.093. Vi vil søke om å få dette beløpet overført til 2018.

Når det gjelder oppdraget om å effektivisere driften vil jeg vise til prosjektet «Digital kommunikasjon» vi startet mot slutten av 2016 og som har fortsatt med nye komponenter. Vi er godt i gang med bred opplæring på tilgjengelige digitale verktøy som er utviklet for embetene. Prosjektet for å utnytte digital kommunikasjon (Skypemøter) med våre samarbeidspartnere, særlig kommuner, direktorat/departement og andre embeter har gitt resultater i 2017. Dette har en teknisk komponent, opplæringskomponent og ikke minst holdnings- og handlingskomponent. Vi opplever at dette er et viktig verktøy i forbindelse med regionaliseringsprosessen og det vil bare øke fra 1.1.2019. I 2017 har vi også brukt skjønnsmidler for å stimulere kommunene til å bli mer operative på digitale møter.

Embetet ble i 2016 tilknyttet Engerdal telefonsentral og vi er fornøyd med ordningen.

Ledergruppa har gjennomført et strategiseminar ved begynnelsen av året med særlig fokus på felles forståelse og forberedelse på utfordringer knyttet til prosessen med regionalisering. Våre felles prioriteringer som har vært styrende for arbeidet har vært:

- Kompetanseheving og utvikling av ledergruppa som et lederteam
- Lage en god plan for fusjonsprosessen med Vestfold
- Legge vekt på å ha åpne prosesser
- Heve kompetansen på fjernarbeid i alle ledd
- Følge opp medarbeiderundersøkelsen

Embetet har hatt en stabil bemanning gjennom hele året med ca. 100 fast ansatte og 10-15 på midlertidig kontrakter. Vi har relevant kompetanse på alle kjerneområder. Ved nyrekruttering har vi hatt tilfredsstillende tilfang av søknader med god kompetanse

Sykefraværet har vært på ca. 4,8 %, lite korttidsfravær og ingen med arbeidsrelatert begrunnelse.

Vi har et godt samarbeid med tillitsvalgt og har også i 2017 gjennomført det nettbaserte opplæringsprogrammet om hovedavtalen og partssamarbeidet. Dette har vært vellykket.

### 1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året

De viktigste prioriteringer for løsning av embetsoppdraget har også i 2017 vært:

Rettsikkerhet (Klagesaker, tilsyn og kontroll), Samfunnsikkerhet og beredskap, Veiledning og informasjon, Samordning og Utviklingsoppgaver.

I 2017 har arbeidet med å forberede en god og konstruktiv omstillingsprosess i embetet fram mot sammenslåing med Vestfold 1.1.2019. De ulike delene av prosessen har gjennom høsten 2017 blitt godt planlagt og mye er allerede i prosess. Denne prosessen har hatt høy prioritet i hele embetet. I tillegg til de faste møteplassene i ulike grupper med Vestfold, har vi også brukt mer tid på hyppige allmøter og ledermøter.

Vi har i 2017 har bistått kommunene Bø og Sauherad i prosessen med å slå seg sammen. Det har også vært en delingssak i Sauherad som vi har bistått kommunen med.

Samordning med eksterne partnere har vært viktig i en tid med forberedelser til reformer. Vi har hatt faste møter med ledelsen i fylkeskommunen og har samlet regional stat for å utveksle informasjon om egen status og drøfte hvordan ulike reformer virker inn på hverandre

### **1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater**

Som nevnt i kapittel 1.1 har vi med få unntak gjennomført oppdragene våre. Dette har ikke vært noen selvfølge. Året har vært preget av store reformer, ikke bare hos oss. Fylkeskommunen, Politiet og NAV har stått midt i store reformer. Dette har preget den offentlige og politiske diskusjonen og også daglige samtaler på embetet. Selv om stemningen har vært behersket er det ikke tvil om at mange er urolige og har en privat situasjon som gjør tanken på pendling vanskelig. Jeg er glad for at det i liten grad har gått ut over løsningen av oppdragene så langt, men vil følge nøye med på situasjonen framover. Vi står foran mange vanskelige valg som vil ha direkte innvirkning på enkeltpersoner. Mange spørsmål er ennå ubesvart, blant annet kontorløsning og tidspunkt for flytting.

Vi har også sett større aktivitet blant ansatte for å orientere seg i arbeidsmarkedet i nærområdet. Noen har sluttet dersom de har funnet egnet arbeid i nærheten til bosted. Men foreløpig har ikke dette vært mange. De fleste vil gjerne jobbe hos Fylkesmannen og har vært avventende. Dette kan endre seg når vi nærmer oss tidspunktet når pendling vil starte. Om så skjer, vil det kunne få innvirkning på oppgaveløsningen for en periode.

#### **Sted, dato og fylkesmannens signatur**

Kari Nordheim-Larsen  
Skien 24. februar 2018

## 2 Introduksjon til embetets hovedtall

### 2.1 Embetet og samfunnsoppdraget

Fylkesmannen er statens representant i fylket og har ansvar for å følge opp vedtak, mål og retningslinjer fra Stortinget og Regjeringen.

Embetets samfunnsoppdrag er hovedsakelig gitt gjennom Fylkesmannsinstruksen, fastsett ved kgl. res 7. august 1981, endret ved kgl.res 10. november 1988 og 6. juli 1999, og Instruks for fylkesmannens og Sysselmannen på Svalbards arbeid med samfunnssikkerhet, beredskap og krisehåndtering, fastsatt ved kgl. res. 19. juni 2015.

Styringen av fylkesmannsembetet bygger på at ansvaret for virksomheten er delt mellom Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) og oppdragsdepartementene.

KMD har det administrative etatsstyringsansvaret for fylkesmannen, i tillegg til å ha samordningsansvaret overfor de øvrige departementene som legger oppgaver til fylkesmannen. KMD har også rollen som fagdepartement på noen saksområder. Det enkelte fagdepartement har finansieringsansvaret for oppgaver innen eget saksområde. Likeledes har de direkte faglig instruksjonsmyndighet overfor fylkesmannen innen vedkommende departements saksområde. Den enkelte fagstatsråd er konstitusjonelt ansvarlig overfor

Stortinget på sine fagområder hvor oppgaver er lagt til fylkesmannen, jf. Fylkesmannsinstruksen.

Fylkesmannen utfører også enkelte oppgaver for kongehuset og Stortinget. Fylkesmannen utfører fagoppgaver for til sammen elleve departementer og ti direktorater/tilsyn.

Grunnlaget for fylkesmannens arbeid ligger i de oppgavene som embetene skal løse i henhold til lover, forskrifter og særlige politiske prioriteringer i de årlige styringsdokumentene. Fylkesmannens faste og lovbestemte oppgaver beskrives i virksomhets- og økonomiinstruksen, mens tildelingsbrevet gir føringer for årlige prioriteringer og styringskrav.

#### Bevilgning og finansiering

Fylkesmannens faste oppgaver finansieres over det felles budsjettkapitlet 0525. Finansieringen skjer i hovedsak gjennom overføring av midler fra departementenes fagkapitler til kap. 0525 i tråd med gjeldende finansieringsordning for Fylkesmannen. Det fagdepartementet som har instruksjonsmyndighet på et område har også ansvaret for ressursituasjonen der. Dette ansvaret omfatter nye oppgaver som legges til fylkesmannen, men også endringer i eksisterende oppgaver, samt endringer i underliggende behov som for eksempel når flere klagesaker gjør at arbeidsmengden øker. Kontorer og støttefunksjoner som IKT, arkiv, personal, regnskap mv er en forutsetning for at arbeidsoppgavene kan utføres på de ulike fagområdene. Finansieringsansvaret til oppdragsgiverne omfatter således en forholdsmessig andel av administrative kostnader i fylkesmannsembetene.

Fylkesmannens myndighets- og ansvarsområder er:

#### Iverksetter av nasjonal politikk i fylket

Fylkesmannen skal som sektormyndighet medvirke til iverksetting av nasjonal politikk. Dette gjøres gjennom veiledning, dialog og tilsyn med kommunene, fylkeskommunene, innbyggere og berørte virksomheter.

#### Samordningsmyndighet

Fylkesmannen skal bidra til å samordne, forenkle og effektivisere den statlige virksomheten i fylket. Fylkesmannen skal ta samordningsinitiativ i fylket overfor andre statlige virksomheter og andre aktører der det er aktuelt, for å sikre at nasjonale mål nås på tvers av nivå og sektorer, og for å sikre samordning av statens styring av kommunene.

#### Rettsikkerhetsmyndighet

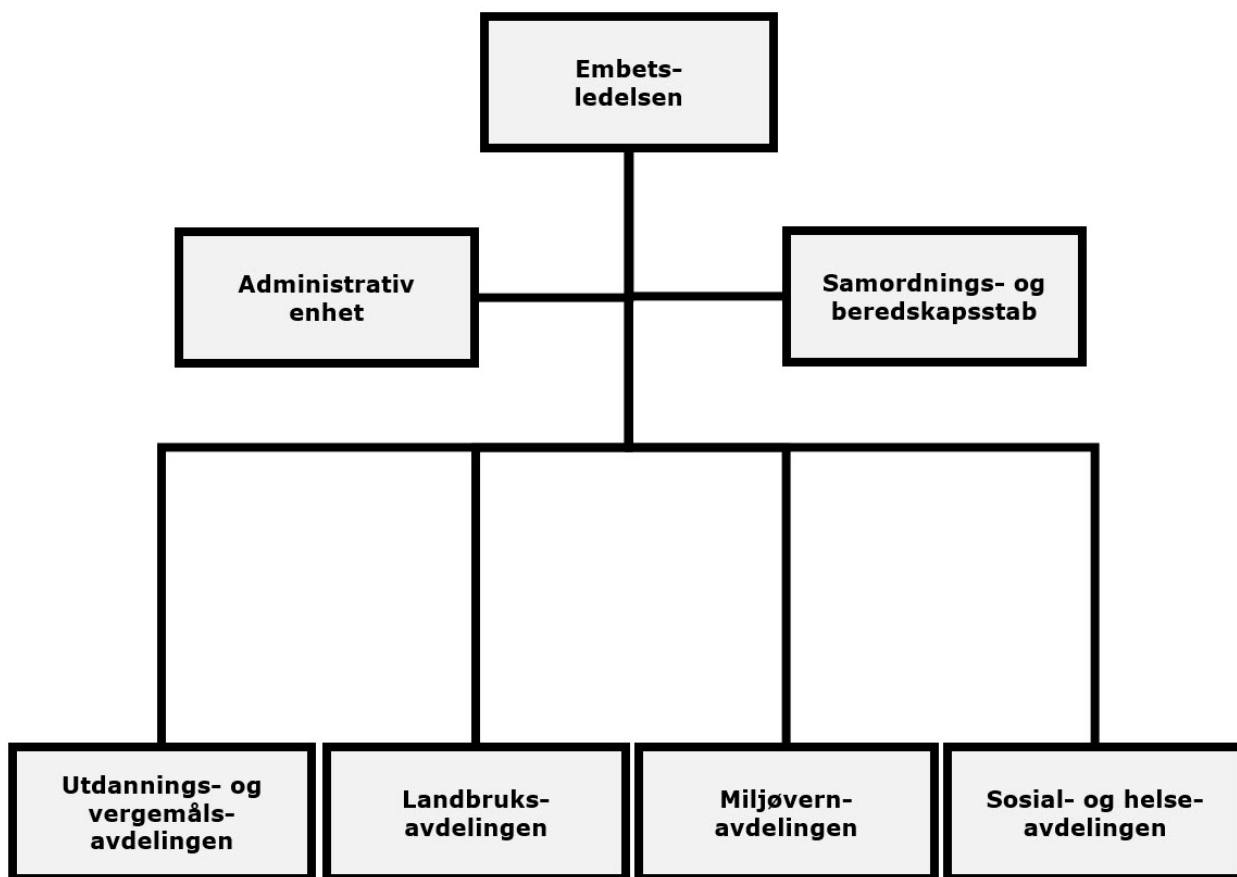
Fylkesmannen har klagemyndighet for kommunale enkeltvedtak og vedtak gjort i spesialisthelsetjenesten, og tilsynsmyndighet etter særlovgivningen. I tillegg har fylkesmannen førstelinjeansvaret på flere områder. Fylkesmannen skal sikre likebehandling og rettsikkerhet for alle parter i sin forvaltning av lover og forskrifter.

#### Informasjon

Fylkesmannen skal holde regjeringen og sentraladministrasjonen orientert om viktige spørsmål i fylket. Fylkesmannen skal ta de initiativ som er påkrevd, og fremme forslag til løsninger i den utstrekning fylkesmannen finner det formålstjenlig. Fylkesmannen skal formidle informasjon til kommunale, fylkeskommunale og statlige organ om forhold som antas å berøre deres virksomhet.

Fylkesmannen er et ordinært statlig forvaltningsorgan.

### 2.2 Organisasjon og ledelse



Fylkesmannen i Telemark er lokalisert på Statens Hus i Skien. Embetet er organisert i 4 fagavdelinger, en administrativ enhet og en stab, og ledes av fylkesmann, assisterende fylkesmann, avdelingsdirektører og underdirektører.

Underdirektørene er nestleder i hver sin fagavdeling. Ledergruppen består av embetsledelse og avdelingsdirektører. Ledergruppa har i 2017 brukt mye tid på fusjonen med embetet i Vestfold, med felles ledersamlinger, med utarbeidelse av planer, styringsdokumenter og faglige innspill til prosessen. Sammen med Vestfold er det laget en egen felles prosjektplan for fusjonen.

Ledergruppa møtes fast hver uke.

Vi har pr 31.12 i alt 91,8 årsverk fordelt på 109 ansatte., se forøvrig tabellene for dette under embetes nøkkeltall

**2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall**

Nøkkeltallene i årsrapporten er beskrevet nærmere i tabellene.

Tallene er tatt ut iht. brukerveiledningene fra KMD.

For nærmere omtale av nøkkeltall knyttet til personalområdet vises det til kap.4.2. For nærmere omtale av nøkkeltall på økonomiområdet vises det til kap.3.4.

Kommentarer til årsresultatet finnes i ledelseskomentarene i årsregnskapet.

**Administrativ kostnadsdekning**

Betegnelse på rapporteringskrav	Tall i 1000 kr.
Administrativ kostnadsdekning	7 631

## Budsjettavvik

Betegnelse på rapporteringskrav	
Budsjettavvik (kr)	933.0
Budsjettavvik (%)	1.2 %

## Driftsutgifter og lønn

Driftsutgifter	75 719.0
Lønn 052501	63 823.0
Lønnsandel av driftsutgifter	84.3 %

## Husleie

Husleie (tall i 1000 kr)	9 245
Husleie (% av driftsutgifter)	12 %

## Journalposter

Betegnelse på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i ePhorte	Antall journalposter i vergemåls-ePhorte
Antall journalposter	55 653	29 096	26 557

## Regnskapstall sortert på poster

Betegnelse på rapporteringskrav	2017
052501	75 794
052521	5 462
Post 01 (unntatt 052501)	13 566
Post 20-29 (unntatt 052521)	38 967
Post 30-39	2 337
Post 40-49	0
Post 60-69	85 066
Post 70-79	11 316
Post 80-89	2 794

## Årsverk

Betegnelse på rapporteringskrav	2017
Totalt antall årsverk pr. 31.12.	91.8
Totalt antall årsverk for kvinner pr. 31.12.	59.7
Totalt antall årsverk for menn pr. 31.12.	32.1
Totalt antall årsverk for faste stillinger pr. 31.12.	88.5
Totalt antall årsverk for midlertidige stillinger pr. 31.12.	3.4
Sum andel administrasjon	13.6 %
Økonomi	1.9
Lønn	0.5
IKT	1.9
Personal	1.5
Arkiv	4.8
Resepsjon/sentralbord	1.9
DFØs definisjon av årsverk er benyttet.	



## Turnover

Betegnelse på rapporteringskrav	2017
Turnover i prosent	1.8 %
Gjennomsnittlig antall ansatte	109.0
Totalt antall ansatte som sluttet (eksludert de som gikk av med pensjon) i løpet av året og ble erstattet	2.0
Totalt antall ansatte som sluttet	7.0
Herav ansatte som sluttet grunnet pensjonering	2.0
Herav ansatte som sluttet grunnet andre årsaker	5.0

## Sykefravær

Betegnelse på rapporteringskrav	Dager/Prosentdel
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	1 227.0
Prosent sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	4.8 %
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	181.0
Prosent sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	2.0 %
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	1 046.0
Prosent sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	6.2 %
Antall legemeldte sykedager for menn	75.0
Prosent legemeldte sykedager for menn	0.8 %
Avtalte arbeidsdager for menn	8 909.0
Antall legemeldte sykedager for kvinner	788.0
Prosent legemeldte sykedager for kvinner	4.7 %
Avtalte arbeidsdager for kvinner	16 835.0
Antall egenmeldte sykedager for menn	106.0
Prosent egenmeldte sykedager for menn	1.2 %
Antall egenmeldte sykedager for kvinner	258.0
Prosent egenmeldte sykedager for kvinner	1.5 %

## Likestilling

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kvinner	Andel kvinner	Antall menn	Andel menn	Årslønn kvinner	Årslønn menn	Andel kvinners lønn av menns lønn
Totalt i virksomheten	74.0	67.9 %	35.0	32.1 %	544 825.0	598 164.0	91.1 %
Kategori 1: Embetsledelse/Dir/Admsjef	3.0	42.9 %	4.0	57.1 %	915 570.0	933 900.0	98.0 %
Kategori 2: Seksjonssjef/Ass dir	4.0	66.7 %	2.0	33.3 %	749 863.0	833 136.0	90.0 %
Kategori 3: Saksbehandler 1	29.0	61.7 %	18.0	38.3 %	564 337.0	583 025.0	96.8 %
Kategori 4: Saksbehandler 2	15.0	65.2 %	8.0	34.8 %	525 120.0	536 714.0	97.8 %
Kategori 5: Kontorstillinger	23.0	92.0 %	2.0	8.0 %	449 204.0	466 900.0	96.2 %
Kategori 6: Fagarb. stillinger		0.0 %		0.0 %			0.0 %
Kategori 7: Lærlinger	0.0	0.0 %	1.0	100.0 %	0.0	144 810.0	0.0 %

## HR

Betegnelse på rapporteringskrav	2017
Sum antall ansatte	109.0
Antall kvinner	74.0
Antall menn	35.0
Sum antall deltidsansatte	19.0
Antall deltid kvinner	15.0
Antall deltid menn	4.0
Sum antall deltidsansatte grunnet omsorg jf.AML §10-2, fjerde ledd og HTA § 20	7.0
Antall deltid kvinner, omsorg	7.0
Antall deltid menn, omsorg	0.0
Sum antall midlertidige ansatte	7.0
Antall kvinner, midlertidig	6.0
Antall menn, midlertidig	1.0
Sum antall ansatte med personalansvar	7.0
Antall kvinner, personalansvar	3.0
Antall menn, personalansvar	4.0
Sum antall ansatte	109.0
Antall ansatte under 20 år	1.0
Antall ansatte 20 - 29 år	5.0
Antall ansatte 30 - 39 år	10.0
Antall ansatte 40 - 49 år	28.0
Antall ansatte 50 - 59 år	35.0
Antall ansatte over 60 år	30.0

## 2.4 Andre forhold

Ikke noe spesielt å rapportere her

### 3 Årets aktiviteter og resultater

#### 3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

##### Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

###### Miljø og klima

Formidling av nasjonal politikk på miljø og klimaområdet har vært prioritert i 2017. For første gang har vi arrangert en to dagers konferanse med disse temaene på dagsorden. Det var god deltagelse fra alle kommuner og mange positive tilbakemeldinger. Vi har også arrangert en egen klimakonferanse i samarbeid med fylkeskommunen. Det er for tiden stor aktivitet knyttet til regional planlegging. Det gjelder både klimaplan, kystsoneplan og regional plan for Hardangervidda. Dette har gitt oss mange muligheter til formidling av statlig politikk. Avdelingen har også representert fylkesmannen i bystrategisamarbeidet for Grenland. Her har vi også deltatt aktivt med formidling av nasjonal politikk. Avdelingen har også bidratt i de gjennomførte dialogmøtene mellom embetet og 4 av kommunene i fylket. I tillegg er det gjennomført spesifikke dialogmøter med enkeltkommuner på særskilte tema som forurensing, arealplanlegging, motorferdsel i utmark, m.m.

Det er også gjennomført dialogmøte med de største kraftregulantene i fylket for å formidle nasjonal politikk knyttet til vannforvaltning. Ellers deltar vi aktivt i arbeidet med vannforvaltning blant annet gjennom deltagelse i møter i de ulike vannområdene i fylket.

Utover dette har vi tett og god dialog med kommunene på saksbehandlernivå. Vi erfarer at særlig de små kommunene har begrenset fagkompetanse innen alle våre fagområder og vi får derfor ofte henvendelser med spørsmål om faglig bistand.

###### Samfunnsikkerhet og beredskap

De faste og innarbeidede møteplassene som beredskapsseminaret vårt, møter/øvelser i fylkesberedskapsrådet og den kvartalsvise øvings-/treningsaktiviteten og vår oppfølging av kommuner og regionale samarbeidspartnere gjennom informasjonsbrev rettet mot begge målgrupper sikrer en god kommunikasjon/dialog om den nasjonale politikken og forventningene på samfunnsikkerhets- og beredskapsområdet. Høsten 2017 har vi også ført tilsyn, en viktig arena for politikkformidling, med kommunal beredskapsplikt og beredskapskrav innenfor helse/sosial og skole/barnehage med halvparten av kommunene. Den andre halvparten av kommunene skal vi føre tilsyn med våren 2018.

###### Landbruk og bygdeutvikling

Nasjonal politikk på landbruksområdet og fokus på nye strategier og meldinger blir formidlet til kommuner, næringsorganisasjoner og andre samarbeidspartener gjennom fagsamlinger, møter og i kontakt med kommunene gjennom daglig saksbehandling. Det er arrangert temamøter på mange fagfelt; m.a. fagdag skogkultur, fagdag skogbruk og verdiskaping, etablert 3 regionforum for skogbruksfaglig personale i fylket, fagdag om områdetiltak/virkemiddelbruk, fagdag om drenering i samarbeid med Vestfold, flere arrangement under Grunderuka og Økouka m.m.

Vern av areal:

Omdisponering av jordbruksareal til andre formål er rekordlavt i 2016. Ikke siden jordvernmålet vart innført har omdisponeringen vært så lav. Målrettet innsats og tidlig kontakt med administrasjon og politisk ledelse har gitt betydelige resultat. Snitt-tallet for omdisponering etter siste innstramming av jordvernmålet viser at Telemark har tatt sin del av samfunnsansvaret.

Miljøretting

Med grunnlag i Paris-avtalen og landbrukets ansvar for å redusere klimautslipp har avdelingen utarbeidet en strategiplan for å miljørette virkemidler og innsats. Avdelingen har også hatt både lederverv og sekretariatsfunksjon i arbeidsgrupper i arbeidet med regional klimaplan for Telemark (TFK).

Arealbruk

Bruken av jordbruksarealet blir viktig de kommende år. Dyrka jord som blir omsøkt i PT er redusert med ca. 10 000 da fra 2010 til 2016 og utgjør nå 81% av arealet (ned fra 85% i 2010). Fylket har med andre ord 55 000 da jordbruksareal som en ikke kjenner bruken av. Andelen er økende og stiller oss overfor store utfordringer med omsyn til produksjon, miljø og kulturlandskap. Grasarealet er økt på bekostning av korn og bør reverseres. Jordkulturtilstanden må bedres.

Økt verdiskaping i skog

Bilvegstandarden i fylket har behov for oppgradering fra 70-talls "Telemarksstandard" til dagens krav til tømmertransport. Prioritering av bilveg kl.3 og 4, byggekvalitet og betydelige økonomisk middel siste 3 år har forbedret tilstanden vesentlig. Fylkesmannen har starta opp prosjekt med kontroll og tilrettelegging for utbedring av skogsvegbruene i fylket. Sertifisert skogsvegplanlegger på plass i løpet av dette året. Forsterka fokus på ungsogpleie, økt bruk av tilskudd på dette og mindre på planting.

Kontrollarbeid

Kontrollplanen for 2016 er gjennomført som planlagt. Risikobasert foretaks kontroll er foretatt gjennom året. Forvaltningskontrollene viser at kommunen har innrettet seg bra og har gjennomgående en god forvaltningspraksis. Foretakskontrollene viser et litt annet bilde, og viser behovet for denne type kontroll. Uklare forskrifter kan i flere tilfeller gjøre dette

Lovforvaltning

Landbrukslovene har gjennomgått endringer på flere områder siste åra og kommunene har fått overført myndighet. Pågangen for juridisk og faglig assistanse er økende. Spesielt spørsmål om deling, pris-fastsetting, bebygg/ikkje bebygg og konsesjonsvilkår. Tilstrekkelig kompetanse i kommunal sektor og grensene for det kommunale handlingsrom er problematisk. To kommuner er under vurdering for innføring av kontrollhjemmel §3 i jordlova. En kommune har gått ut i løpet av året.

Helsevesenet

Fylkesmannen har mange arenaer for å møte ledelsen i både kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Vi medvirker aktivt i, og er sekretariat for,

et nettverk av kommunalsjefer og kommuneoverleger som møtes 1-2 ganger årlig for å drøfte utfordringer i kommunehelsetjenesten. Her får vi også anledning til å gi styringssignaler og informasjon om statlige satsinger. Vi har også en aktiv og god dialog med spesialisthelsetjenesten, både formelt og uformelt. Blant annet har vi hvert år et møte med helseforetakets direktør og klinikkjefene pluss sentrale medarbeidere fra direktørens stab. Nasjonal politikk er gjennom dette godt kjent i fylket, men Fylkesmannen er bekymret for at den ikke fullt ut er iverksatt når det gjelder deler av tjenestetilbudet. Spesielt er vi bekymret over at det i både flere kommuner og i helseforetaket har vært en reduksjon av budsjettene for psykiatri og rusbehandling siden 2010 - 2011, på tross av at Fylkesmannen hvert år har påpekt dette og framholdt at det er uheldig. Reduksjonene i helseforetakets satsing på psykiatri er i strid med Regjeringens erklærte mål om at psykiatri og rusbehandling skal være prioritert. Fylkesmannen har ved mange anledninger tatt opp med helseforetaket at de ikke er i overensstemmelse med styringssignalene fra overordnet myndighet, og Fylkesmannen v/ fylkeslegen har også tatt dette opp i møte med ledelsen i Helse Sør-Øst RHF.

### Barnehage og skole

Fylkesmannen har gjennom kontaktmøter med kommunene bidratt til at nasjonal politikk er kjent på barnehage og skoleområdet. Vi synes vi har en god og jevnlig kontakt med kommunene. Vi har kontaktmøter med kommunene som skoleeier og barnehagemyndighet ca. 5 ganger pr. år.

I 2017 var det tre områder som dominerte vår formidling av nasjonal politikk: Implementering av ny rammeplan for barnehagene, nye regler om skolemiljø og desentralisert kompetanseordning for skole. Mot slutten av året begynte vi også å planlegge innføring av den nye kompetansesatsinga for barnehage.

Vi deltar i regionsamarbeidet i Forum for utdanning i fylkets tre regioner og i fylkesforum. Alle disse foraene er arenaer for å informere om og reflektere rundt nasjonal utdanningspolitikk. Fylkesforum utformer og er med å iverksette felles satsinger i fylket. I 2017 var forumene særlig opptatt av nye regler for elevenes skolemiljø.

### Barnekonvensjonen

Fylkesmannen har også i 2017 hatt fokus på barns rettigheter etter Barnekonvensjonen. Som en del av 0-24-arbeidet har vi bl.a. hatt temaet oppe på Høstkonferansen som er et samarbeid mellom alle avdelingene i embetet. Som håndhevingsmyndighet i skolemiljø saker og i klagesaker ellers ser vi at det er behov for å løfte fram arbeidet med hørings av barn og barnets bestevurderinger overfor kommunene. Vi samarbeidet derfor med Barneombudet og inviterte kommunene til en grundig gjennomgang av Barnekonvensjonen i saker om barnehage- og skolemiljø. Kommunene møtte mannsterke og ga samlingen gode tilbakemeldinger.

### Vergemål

I 2018 har Fylkesmannen vært vergemålsmyndighet i 5 år. De politiske valgene skulle bl.a. gi bedre rettsikkerhet og sørge for likebehandling. Til tross for en turbulent start med flere store utfordringer, er vår konklusjon at Telemark nå har en velfungerende vergemålsmyndighet og at de nasjonale målene er iverksatt i fylket vårt. Det må fortsatt jobbes med rammebetingelsene, det er omtalt andre steder i rapporten.

## Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

### Samfunnsikkerhet og beredskap

Vi har gode og innarbeidede samarbeidsarenaer og godt etablerte relasjoner som fungerer under hendelser og i det daglige arbeidet vårt. De regionale samarbeidspartnere våre har vært aktive deltakere i arbeidet med FylkesROS og årlig revisjon av oppfølgingsplan, og lista er lagt lavt for å holde hverandre gjensidig oppdatert om hendelser/aktivitet.

En god del fokus i aktiviteten vår dette året på konsekvenser av politireformen og regionreformen mtp. samordning av regionalt beredskapsarbeid.

### Arealplanlegging

Arbeidet med koordinering av plansaker er delt mellom landbruks- og miljøvern avdelingen. Dette bidrar til gode tverrfaglige diskusjoner. Vår vurdering er derfor at vi framstår med en helhetlig og samordnet politikkformidling. Det blir gjort grundige avveininger mellom sektorinteresser og andre lokale samfunnsinteresser før en eventuell innsigelse blir fremmet.

### Samordning av statlige innsigelser

Fylkesmannen deltar i forsøket med samordning av statlige innsigelser. I 2017 ble det fremmet innsigelse til ialt 12 planer, med til sammen 27 innsigelsespunkter. Konfliktpunkter som fører til innsigelser er hensyn til naturmangfold, strandsone langs sjøen, jordvern, klima/BATP og samfunnsikkerhet. Vi viser for øvrig til punkt 7.3.6.10.1 med oversikt over dette punktet

### Helse og omsorg

Når det gjelder innvasjonsarbeid for kommunal helse- og omsorgstjeneste, har Fylkesmannen et godt samarbeid med Høgskolen i Sør-Øst Norge og med Undervisningssenteret for sykehjem og hjemmetjenester (USHT). Vi har jevnlig møter med USHT, og er sammen blant annet om utviklingsarbeid når det gjelder velferdsteknologi. Her er det opprettet et fagnettverk for Telemark og Vestfold. Fylkesmannen var initiativtaker til nettverket og er en aktiv deltager i dette. Vår oppfatning er at arbeidet med velferdsteknologi har kommet lengre i Telemark enn i de fleste fylker, og vår største kommune (Skien) er en foregangskommune i dette arbeidet. Fylkesmannen har god dialog med både Skien og andre kommuner om dette arbeidet

Fylkesmannen har også lagt mye arbeid i undervisning og veiledning ute i kommunene og i helseforetaket, når det gjelder statlige føringer om å begrense bruken av tvang og makt i helse- og omsorgsvesenet. Vår oppfatning er at det etter hvert har lyktes å skaffe en gjennomgående god forståelse for de begrensningene som lovverket stiller for bruk av makt overfor både demente, personer med psykisk utviklingshemming, og personer med alvorlig psykisk sykdom. Noen ganger er lovverket fra to av disse gruppene relevante for én og samme pasient, og vi ser en økende grad av forståelse for å tenke helhetlig. Også her har vi et godt samarbeid med Høgskolen i Sør-Øst Norge, der vi også gir noe undervisning om relevante temaer.

### Barn og unge

Barn- og ungegruppa har representanter fra alle avdelinger og har i oppgave å løse 0-24oppdraget. Sosial- og helseavdelingen og Utdannings- og vergemålsavdelingen samarbeider om konkrete saker. Avdelingsledelsen i de to avdelingene har jevnlig møter for å samordne arbeidet internt i embetet.

### Barnehage og skole

Vi har sett at de nye reglene om elevenes skolemiljø utfordrer skolene og skoleeier på flere områder. Vi har samarbeidet med Læringsmiljøseneteret og Barneombudet for å gi kommunene et godt tilbud og bygge egen kompetanse.

I noen saker er det ansatte som krenker elevene. Det er særlig utfordrende for kommunene fordi de da skal håndtere både en elevsak etter opplæringsloven og en mulig personalsak etter arbeidsmiljøloven. I dette skjæringspunktet mellom elevens og den ansattes interesser er det viktig å ha god forståelse av begge regelverk. Fylkesmannen har derfor samarbeidet med Arbeidstilsynet om tilbudet til kommunene slik at kommunene har fått informasjon om begge regelverk. Samarbeidet fortsetter i 2018.

### Landbruk og bygdeutvikling

Samarbeid med andre statlige regionale etater har i første rekke vært Mattilsynet og IN. Samhandling med Mattilsynet er etter hvert godt på plass og rutiner i forbindelse med dyrevelferd er på plass. Samhandling med IN er godt, med regelmessige kontaktmøter. Elles er det samarbeid i plansaker med Nye Veier og i flomutsatte områder med NVE. Avdelingen er representert i fylkesberedskapsrådet.

## Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivarettatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene

### Klagesaker etter plan- og bygningsloven

Det er en stor utfordring å ivareta rettssikkerheten for innbyggerne innenfor plan- og bygningsrettsområdet. Vi ser at mange av kommunene i fylket har mangelfull kompetanse både innen plan- og bygningsrett og generell forvaltningsrett. Men stor pågang av klagesaker er det vanskelig å tilby tilstrekkelig med veiledning på området. Vi har i 2017 gjennomført en egen miljøfagkonferanse der disse temaene stod på dagsorden. I tillegg har vi gjennomført møter med enkelte av kommunen der vi har gitt veiledning om spesifikke tema innenfor dette fagfeltet.

### Miljøvern

Innenfor forurensingsområdet har vi også i år hatt fokus på lik praksis gjennom dialog med andre embeter og Miljødirektoratet. Vi har også i noen grad fulgt opp kommunens praktisering regelverket knyttet til motorferdsel i utmark.

### Landbruk og bygdeutvikling

Gjennom møter med kommunale hovedutvalg/planutvalg er praktisering av særloven i landbruket og plan- og bygningslov gjennomgått og diskutert. Hovedtyngden av dette ble gjennomført på slutten av 2016 og resterende kommuner i 2017. Møtene er gjennomført i samarbeid med miljøvern-avdelingen. En kommune har vært underlagt rapporteringsplikt etter § 3 i jordloven, men avsluttet i 2017. To nye kommuner er under vurdering for innføring av rapporteringsplikt. Vi registrerer at lovendringer og åpning for større kommunal skjønnsutøvelse blir tatt i bruk, men også tilfeller der skjønnsutøvelsen går ut over formålet med loven. Krevende oppgave å følge med på løpende praktisering i kommunene. Relativt få klagesaker til fylkesmannen, se Kostra-rapportering. Antall dispensasjonssaker er økende. Fire saker er påklaget dette året. Spørsmål om hva som er å vurdere som en driftsenhet er økende. Klager i forbindelse med konsesjonssaker dreier seg om konsesjonsvilkår, mislighold og prisfastsetting. Relativt få saker.

### Helse og omsorg

En vesentlig del av arbeidet til Sosial- og helseavdelingen går ut på å trykke rettssikkerheten til alle, også til svake grupper som ikke alltid har tilstrekkelig med ressurser og talspersoner i egne rekker. Vi prioriterer både tilsynklager (klager på mottatt helsehjelp) og rettighetsklager innenfor disse områdene, og har de siste 10 årene stort sett klart å overholde kravene til saksbehandlingstid (ikke helt oppnådd når det gjelder rettighetsklager i 2017, dels på grunn av sykdom i avdelingen vår og dels på grunn av ressurser som går til embetets omstillings- og fusjonsprosess). Antallet av tilsynklager og rettighetsklager på dette feltet har holdt seg nokså stabilt de senere årene, men vi ser en økende grad av kompleksitet spesielt i sakene som gjelder spesialisthelsetjenesten. Fylkesmannen i Telemark har dessuten de senere årene hatt til behandling enkelte spesielt store og komplekse saker som har omfattet flere titalls eller opptil et par hundre pasienter. I 2017 hadde vi flere komplekse saker som gjaldt tannbehandling.

Både ved tilsyn (systemrevisjoner) og ved den løpende behandlingen av tvangsvedtak, har vi sett at rettssikkerheten for personer med psykisk utviklingshemming er under press. Fylkesmannen har lagt stor vekt på undervisning og veiledning på dette feltet. Enkelte brukere har vi fulgt spesielt nøye opp, og vi har arrangert møter med både kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten for å sikre oss at det arbeides målrettet med tanke på å sikre forsvarlige tjenester også for disse. Vi har sett at enkelte slike brukere gir store utfordringer for kommunenes fagmiljøer, og er bekymret over at det ikke på nasjonalt plan finnes tilstrekkelig med kompetansemiljøer til å hjelpe kommunene med de mest krevende brukerne. Noen av disse får i dag ikke forsvarlige tjenester.

Også når det gjelder kroppslig helsehjelp under tvang til personer uten samtykkekompetanse og som motsetter seg slik helsehjelp, har vi sett at personellmangel og annen ressursmangel av og til hindrer ivaretagelsen av disse personenes rettigheter til tross for undervisning og veiledningsvirksomhet som er gitt blant annet av Fylkesmannen

Endringene som kom i psykisk helsevernloven i 2017, er godt implementert i Telemark og i saksbehandlingen hos Fylkesmannen. Vi ser at endringene bidrar positivt til å bedre rettssikkerheten og redusere tvangsbruken hos mennesker med alvorlig psykisk sykdom.

### Barnehage og skole

Utdanningsgruppa har et godt samarbeid med region sør-øst (Buskerud, Akershus, Oslo, Østfold). I dette samarbeidet drøftes og samordnes arbeid på bl.a. rettssikkerhetsområdet. Utover dette ivaretar fagmøtene i Utdanningsdirektoratets fylkesmennene har en enhetlig praksis.

Som håndhevsmyndighet i skolemiljøsakene har vi etablert ei gruppe på 6 saksbehandlere som behandler alle sakene og som har jevnlig møter for å drøfte utfordringer, sikre kvalitet og etablere en enhetlig praksis.

### Vergemål

På vergemål bidrar Statens sivilrettsforvaltning til samordning på tvers av embetene. Embetene har også mer uformell kontakt seg imellom. For å ivareta rettssikkerheten for de som har verger har vi bl.a. hatt en forenklet kontroll av alle regnskaper. Vi har funnet flere feil og synes ikke at et uttrekk på 15 % av

regnskapene er tilstrekkelig til å ivareta rettsikkerheten på dette området.

#### **Hovedmål 4 - Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk**

##### **Barnehage og skole**

Fylkesmannen i Telemark så tidlig at de nye reglene om skolemiljø ville utfordre kommunene både i elevsaker og i saker der ansatte krenker. Vi tok derfor et initiativ overfor Læringsmiljøseneteret, Barneombudet, Arbeidstilsynet og Fylkesmannen i Vestfold for å starte et samarbeid. Kommunene har gitt gode tilbakemeldinger på at vi ser helheten og sammen med Arbeidstilsynet bidrar til å implementere regelverket både etter opplæringsloven og arbeidsmiljøloven. Barneombudets representant berømmet oss for å sette disse vanskelige temaene på dagsorden. Læringsmiljøseneteret har meldt tilbake at vårt initiativ ble grunnlaget for at senteret gikk ut med et tilbud om kompetanseheving til alle fylkesmennene

##### **Helse og omsorg**

I hovedsak er det fortsatt et godt helse- og omsorgstilbud til befolkningen i Telemark når det gjelder både kommunehelsetjeneste og spesialisthelsetjeneste. Det finnes også enkelte spesielt gode kompetansetilbud i både primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Imidlertid er det også noen områder der effektene av statlig politikk synes bekymringsfulle:

Finansieringsordningen for helseforetakene fungerer slik at Sykehuset Telemark HF er under et betydelig økonomisk press. Dette har de siste årene gitt flere uheldige utslag, blant annet i periodevis betydelig overbelegg (uten nødvendig personelløking) og at det har vært noen alvorlige pasientkomplikasjoner. Fylkesmannen har i tilsyn (uannmeldt tilsyn og systemrevisjon) påpekt at ressurspress (ønske om å unngå overtidsbetaling) ikke må være til hinder for at kvalifisert spesialist tilkalles hjemmefra på nattetid når dette er avgjørende viktig for pasientbehandlingen. Deler av bygningsmassen til sykehuset i Skien er dessuten av en så dårlig standard at det er svært bekymringsfullt dersom det ikke lykkes å skape økonomiske forutsetninger for oppgradering/modernisering. For noen sengeposters vedkommende synes det å være helt nødvendig med nybygging.

Ressurser til psykiatri og rusbehandling: Helseministerens såkalte gyldne regel gjelder på regionalt foretaksnivå og sier at den økonomiske satsingen på psykiatrien ikke skal være mindre enn i somatikken. På Sykehuset Telemark HF har det imidlertid vært en reduksjon av budsjettene for psykiatri hvert år siden 2011. Dette har utvilsomt sammenheng med det samlede økonomiske presset på helseforetaket. Fylkesmannen har mottatt bekymringsmelding fra tillitsvalgte og ansatte, og har flere ganger tatt dette opp med helseforetakets ledelse.

Fastlegeordningen er under press. Foreløpig er det ingen krise i noen kommune i vårt fylke, men flere kommuner opplever at det er tydelig vanskeligere enn før å rekruttere fastleger generelt, og spesielt vanskelig å rekruttere til legevaksarbeid. Vi har eksempler på dyktige og velrenommerte fastleger som slutter og går over til andre typer av legevirkksomhet for å redusere den totale belastningen på seg selv og sin familie.

#### **3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket**

##### **3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk**

Fylkesmannen har god dialog med kommunene i planarbeidet. Det skjer gjennom uttalelser til enkeltsaker, gjennom møter og samlinger, og gjennom bruk av planforum. Det er stort behov for dialog og veiledning, særlig i små kommuner med begrenset kompetanse og ressurser, og med lite fagmiljø.

Temaer som ofte blir tatt opp og som fører til avveining mellom ulike hensyn, er føringene i SPR for BATP, som er videreført i Regional plan for samordna areal og transport i Telemark. Store deler av Telemark har negativ eller lav befolkningsutvikling, og det er stort ønske om å legge til rette for aktivitet og utvikling som innebærer bilbasert utbygging av boliger og handel, som kan komme i konflikt med klima- og miljøhensyn. Også naturmangfold og jordvern er hensyn som ofte er gjenstand for diskusjon i løpet av planprosessen.

I 2017 har planleggingen av E18 gjennom på strekningen Langangen - Rugtvedt vært krevende, med problemstillinger og konfliktpunkter, og avveininger mellom ulike hensyn. Det er særlig naturmangfold som her må veies opp mot ønsket om framføring av ny 4-felts motorveg.

I 2017 startet fylkeskommunen arbeid med regional klimaplan, og Fylkesmannen er involvert både i styringsgruppen og i flere arbeidsgrupper, med representanter fra flere av våre fagavdelinger. Planen skal være ferdig i løpet av 2018, og vil gi viktige føringer for kommunene i sin samfunnsplanlegging.

Arbeidet med utarbeiding av regional kystsoneplan ble også startet for fullt i 2017. Fylkesmannen er representert både i styringsgruppen og i flere arbeidsgrupper. Planen skal være ferdig i løpet av 2018 og det er et utalt mål at planen skal gi konkrete felles retningslinjer for bygging i strandsonen. Dersom en greier å komme fram til enighet om dette vil det bli en svært viktig plan for praktisering av strandsonevernet i fylket.

Arbeidet med rullering av regional plan for Hardangervidda er startet opp. Fylkesmannen deltar både i styringsgruppen og i den administrative faggruppen sammen med de andre fylkesmennene rundt vidda. Arbeidet er krevende fordi det er stor ønske fra kommunene om nye utbyggingsarealer og åpning av sentrale vegforbindelser.

Fylkesmannen deltar i forsøket med samordning av statlige innsigelser. I 2017 ble det fremmet innsigelse til ialt 12 planer, med til sammen 27 innsigelsepunkter. Konfliktpunkter som fører til innsigelser er hensyn til naturmangfold, strandsone langs sjøen, jordvern, klima/BATP og samfunnsikkerhet. Vi viser for øvrig til punkt 7.3.6.10.1 med oversikt over dette punktet.

Som det går fram av framstillingen over har det vært stor planleggingsaktivitet i fylket i 2017. Fylkesmannen har deltatt aktivt i alle de overordna planprosessen og slik sett vært en sentral premissleverandør for disse planprosessene. Vi mener derfor måloppnåelsen er meget god.

##### **Samfunnsikkerhet og beredskap**

Vi har opprettholdt vår prioritering på oppfølgingen av samfunnsikkerhet og beredskap i alle kommunale planer, med en saksbehandler som har fulgt opp alle plansakene og interne gjennomganger av aktuelle saker i faggruppa. Vi deltar også aktivt i samordnet aktivitet på planområdet internt gjennom faste ukentlige møter og eksternt gjennom å arrangere kurs/seminar, delta i alle planforum i regi av fylkeskommunen og understøtte det regionale klimaarbeidet. Nylig vedtatt regional planstrategi inneholder en klimaplan som skal være klar i 2018, og vi deltar i arbeidsgruppe for klimatilpasningsdelen av denne.

##### **Planprosesser – formidling av nasjonale og regionale hensyn (fra kapittel 3.1.1.1.1 i TB)**

**Rapportere på**

FM har hatt dialog med og formidlet nasjonale og regionale hensyn til alle kommuner i fylket.

Fylkesmannen formidler kontinuerlig nasjonale og regionale hensyn gjennom uttalelser i enkeltsaker. Vi har også en tidlig og god dialog med kommuner og tiltakshavere gjennom møter, samlinger og regionalt planforum. Vi deltar aktivt i regionalt planforum som avholdes flere ganger i måneden, og vi ivaretar nasjonale hensyn i utarbeidelsen av flere regionale planer i Telemark, eksempelvis kystsoneplan, klimaplan og plan for Hardangervidda. Vi involverer oss tidlig i store planprosesser som berører mange av våre hensyn. Dette gjelder blant annet store samferdselsprosjekter som E18 gjennom fylket og arbeidet med ny byvekstavtale for Grenland. Vi arrangerer samlinger der nasjonale og regionale hensyn i planlegging blir formidlet, blant annet i miljøfagkonferanse og klimakonferanse.

Vi har besøkt formannskapet (planutvalg) i to kommuner i løpet av året, med informasjon og dialog om føringer og nasjonale interesser i kommuneplanarbeid.

**Andel relevante kommunale (fra kapittel 3.1.1.1.1.2 i TB)****Rapportere på**

Andel relevante kommunale og regionale planer med tidlig medvirkning: 100 %.

Fylkesmannen har bidratt i 100 % av relevante kommunale og regionale planer med tidlig medvirkning.

**Mekling i planer med (fra kapittel 3.1.1.1.1.3 i TB)****Rapportere på**

Mekling i planer med uløste innsigelser: 100 %.

I løpet av 2017 har fylkesmannen meklet i en plansak. Det gjaldt områderegulering for Ulefoss sentrum, der Statens vegvesen hadde fremmet innsigelse til rundkjøring på Rv 36. Partene kom ikke til enighet i meklingsmøtet. Saken ligger nå hos kommunen.

**Mekling i planprosesser med uløste innsigelser**

Resultatmål	Differanse	Resultat
100 %	0 %	100 %

Det ble meklet i én plansak i 2017. Partene kom ikke til enighet, og saken ligger nå hos kommunen.

**Landbrukets arealressurser er (fra kapittel 3.1.1.1.1.4 i TB)****Rapportere på**

Landbrukets arealressurser er ivarettatt i alle planprosesser.

Landbrukets arealressurser er tatt opp og vurdert i alle planprosesser, både på kommuneplannivå og for aktuelle reguleringsplaner. Sakene blir vurdert opp mot føringene i nasjonal jordvernstrategi. Saksbehandler på landbruksavdelinga deltar i tverrfaglig plangruppe og vurderer alle aktuelle saker. Vi oppfordrer også til og påser at de kommunale landbrukskontorene blir involvert i planprosessene.

**Reduksjon i omdisponering (fra kapittel 3.1.1.1.1.6 i TB)****Rapportere på**

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord sammenlignet med 2015.

For Telemark var det en reduksjon i omdisponering av dyrka mark på 77 daa fra 2015 til 2016. Dette følger en tendens for de siste årene hvor vi ser at omdisponeringstalla går gradvis ned. Jordvernhensynet er løftet inn i den helhetlige samfunnsplanlegging og vi opplever at hensynet til dyrka mark har en økt bevissthet i enkeltsaker og plansaker i kommunen. Det er særlig samferdsel og utbygging som har omdisponert mest over tid, noe vi også ser for Telemark. Vi har fulgt opp det nasjonale 4000 daa-målet med egne måltall i samme periode. Omdisponeringsmålet i Telemark må være unner 80 daa pr år innen 2020. Ut fra tendensen og for 2016 er Telemark på god vei. KOSTRA rapporteringen må også sees sammen med omdisponeringsstatistikken gjennom AR5 og kunnskapen om driften av jordbruksarealene. Ut fra det får vi best mulig kunnskap om den dyrka marka i Telemark.

**Reduksjon i omdisponering av dyrka jord**

Resultat. Så mye mindre ble omdisponert i 2016	Antall da dyrka jord som ble omdisponert i 2015	Antall da dyrka jord som ble omdisponert i 2016
77.0	116.0	39.0

**De statlige planretningslinjene er lagt til grunn (fra kapittel 3.1.1.1.2.1 i TB)**

**Rapportere på**

De statlige planretningslinjene er lagt til grunn i alle relevante regionale og kommunale planer.

Fylkesmannen formidler nasjonal politikk, herunder prinsippene i de statlige planretningslinjene, gjennom varsling og høring av samtlige plansaker etter plan- og bygningsloven. Statlig planretningslinje for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging og Rikspolitisk bestemmelse om kjøpesentre er videreført i Regional plan for samordna areal og transport i Grenland og Regional plan for samordna areal og transport i Telemark. Føringerne i den statlige planretningslinjen, samt de regionale planene, er formidlet på nesten samtlige planforum som er avholdt i 2017. I løpet av 2017 har det vært fremmet innsigelse til 1 reguleringsplan grunnet strid med statlig planretningslinje for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging. Gjennom arbeidet med byutredning for Grenland har den statlige planretningslinjen vært et særlig viktig grunnlag for fremtidig arealdisponering i de store byområdene.

**Alle planer etter plan- (fra kapittel 3.1.1.1.4.1 i TB)**

**Rapportere på**

Alle planer etter plan- og bygningsloven er vurdert med hensyn til samfunnsikkerhet, herunder klimaendringer.

Fast saksbehandler fra fagområdet samfunnsikkerhet og beredskap inngår i embetets tverrgående plangruppe, og samtlige planer som kommer inn til embetet blir vurdert med hensyn på samfunnsikkerhet og klimaendringer. Her samarbeides det meget tett med NVE's regionkontor i Tønsberg.

**3.1.1.2 Informasjon og veiledning er tydelig og målrettet**

**Informasjon og veiledning er tydelig og målrettet**

Fylkesmannen gir informasjon og veiledning basert på henvendelser fra og kjennskap til kommunene. Noen ganger tar kommunene kontakt og ber om veiledning, andre ganger tilbyr vi det fordi vi har sett behovet gjennom f. eks. tilsyn, klagesaker, skolemiljø saker, henvendelser fra foresatte eller medieoppslag.

I 2017 har vi brukt mye tid på veiledning om de nye skolemiljøreglene. Behovet er fortsatt stort. Det var gledelig å se at skoleeierne i fylket tok sitt informasjonsansvar alvorlig og informerte foreldre og elever i starten av skoleåret.

Vi har også brukt mye tid på å veilede om ny rammeplan og desentralisert kompetanseordning.

Veiledningsarbeidet krever tett kontakt med kommunene. Det er viktig at kommunene får raskt svar når de ber om hjelp til å forstå regelverket eller trenger veiledning på andre områder. I Telemark er det også mange små kommuner som sier at de trenger Fylkesmannens kompetanse i sitt arbeid. Det samme sier de private skolene. Høsten 2017 tok skolemiljø sakene så mye tid at kapasiteten til å informere og veilede ble betydelig svekket. Saksbehandlingstiden har økt, og skoleeierne har måttet vente i lenge på å få svar på spørsmål der de trengte rask avklaring. Fylkesmannen er ikke bekvem med denne situasjonen. Den svekker rettssikkerheten. Vi vet at det arbeides for å øke ressursene til skolemiljø arbeidet. Vår tilbakemelding er at det er nødvendig hvis Fylkesmannen skal ivareta hel oppgaveporteføljen på utdanningsområdet.

**Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers (fra kapittel 3.1.1.2.1.1 i TB)**

**Rapportere på**

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak, skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

For barnehagemyndigheten var gjennomsnittscore i 2016 3,6. I 2017 er denne steget til 4,0. 10 av 18 kommuner har svart. På grunn av resultatet i 2016 har vi gjennomført et møte med barnehagemyndighetene i kommunene for å få innspill og vurderinger på vårt arbeid på dette området. Et konstruktivt møte som pekte på konkrete forbedringspunkter. Disse er tatt med i vår planlegging og våre tiltak på området.

Rapporten "Spørsmål til Skole-Norge våren 2017" gir ikke svar på skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak på fylkesnivå, men kun på landsnivå. Tabell 8.6 viser at 5 skoleeiere i Telemark har gitt en samlet vurdering av virkemidlene ved Oppvekst- og opplæringsavdelingen hos Fylkesmannen i 2017 (klagesaksbehandling, veileder og støtterollen innenfor kompetanseutviklingstiltak, veiledning og regelverk og tilsyn). Resultatet for Telemark viser 3,4 for 2017, mot 3,6 i 2016, noe som tilsier en samlet nedgang. Et standardavvik på 1 tilsier at det er stor usikkerhet knyttet til resultatet

**Barnehageeiers og barnehagemyndighets tilfredshet med støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak**

Differanse resultatmål	Resultatmål	Grunnlagstall
0.4	3.6	4.0

I 2016 var gjennomsnittscore 3,6. I 2017 er denne steget til 4,0. 10 av 18 kommuner har svart. På grunn av resultatet i 2016 har vi gjennomført et møte med barnehagemyndighetene i kommunene for å få innspill og vurderinger på vårt arbeid på dette området. Et konstruktivt møte som pekte på konkrete forbedringspunkter. Disse er tatt med i vår planlegging og våre tiltak på området.



**Skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak**

Resultatmål	Differanse resultatmål	Grunnlagstall
47.0 %	0.0 %	47.0 %

Vi er blitt bedt om å svare opp om skoleeiers tilfredshet med Fylkesmannens støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak ligger på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. "Spørsmål til Skole-Norge våren 2016". Rapporten "Spørsmål til Skole-Norge våren 2017" gir ikke svar på dette på fylkesnivå, men på landsnivå. Tabell 8.6 viser at 5 skoleeiere i Telemark har gitt en samlet vurdering av virkemidlene ved Oppvekst- og opplæringsavdelingen hos Fylkesmannen i 2017 (klagesaksbehandling, veileder og støtterollen innenfor kompetanseutviklingstiltak, veiledning og regelverk og tilsyn). Resultatet for Telemark viser 3,4 for 2017, mot 3,6 i 2016, noe som tilsier en nedgang. Et standardavvik på 1 tilsier at det er stor usikkerhet knyttet til resultatet. Tilfredsheten i Telemark i 2017 (3,4) ligger noe under landsgjennomsnittet for 2016 på (3,6).

**3.1.1.3 Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnsikkerhet og beredskap**

Kommunene er den primære målgruppen for embetet innsats på området samfunnsikkerhet og beredskap. Fylkesmannen har opprettholdt høy kommunerettet aktivitet i 2017, og fulgt særskilt opp bruken av krisestøtteverktøyet CIM og aktiviteten i kommunale beredskapsråd, der vi har deltatt på og bidratt inn i alle gjennomførte møter i kommunene. Som for tidligere år innhenter vi rapportering fra kommunene på samfunnsikkerhets- og beredskapsrådet, og rapporteringen for 2017 viser en fortsatt solid bedring i resultatene. Vi har hatt høy tilsyns- og øvingsaktivitet, og sier aldri nei når kommunene ber om veiledning/bistand.

**Gjennomføre tilsyn i ¼ av kommunene. (fra kapittel 3.1.1.3.1 i TB)****Rapportere på**

Gjennomføre tilsyn i ¼ av kommunene.

Vår innarbeidede syklus med to tilsynsår og to øvingsår måtte opphøre fra og med 2017 etter at vi fikk avvik på årsrapporteringen for 2016, det samme året som vår helhetlige tilnærming til det kommunerettede arbeidet var blitt tatt frem på nasjonale arenaer som "best practice". Vi har opprettholdt planlagt tilsynsaktivitet i 2017 og 2018 med halvparten av kommunene hvert år. Dette for å legge til rette for en synkronisering med Fylkesmannen i Vestfold, slik at vi går inn i 2019 og et sammenslått embete med to gjennomførte tilsynsrunder i begge de gamle embetene. Vi skal da fra 2019 levere på kravet om tilsyn i 1/4 av kommunene.

**Tilsyn og veiledning med kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt med ¼ av kommunene**

Tilsyn og veiledning med kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt.				
Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Totalt antall kommuner i embete	Antall gjennomført tilsyn
25.00 %	25.00	50.00 %	18.00	9.00

**Gjennomføre øvelser for kriseorganisasjonen i ¼ (fra kapittel 3.1.1.3.1.2 i TB)****Rapportere på**

Gjennomføre øvelser for kriseorganisasjonen i ¼ av kommunene.

Se rapportering for tilsyn (3.1.1.3.1).

Det er gjennomført øvelser med 4 kommuner, i tillegg til 4 kvartalsvise øvelser/CIM-treninger for alle kommunene.

**Gjennomføre øvelser for kriseorganisasjonen i ¼ av kommunene.**

Fylkesmannen skal fylle ut antall øvelser gjennomført med kriseorganisasjonen i kommunene. Avvik fra resultatmålet skal kort begrunnes i kommentarfeltet.				
Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall kommuner i embetet	Antall kommuner det er gjennomført øvelser med
25.00 %	- 2.78	22.22 %	18.00	4.00

Her må det jo bli litt over og litt under 1/4 (25%) hvert av årene i 4-årsperioden for at dette skal gå opp.

**3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven**

Fylkesmannen har gjennomført opplæringstiltak og samarbeidsmøter. Vi har regelmessige møter med lokalkontorene og deltatt på NAV-ledermøter.

Vi har gjennom prosjektet "Nye talenter" hatt et særlig fokus på barneperspektivet og levekårsutfordringer. Etter at prosjektet ble avsluttet i september ble det nedsatt en gruppe som skal arbeide videre med fokus på barneperspektivet. Arbeidet med BTI (bedre tverrfaglig innsats) er satsningsområde i Talenter for framtida og koordinerer arbeidet ut mot kommunene i fylket.

Vi har fortløpende kontakt med NAV-kontorene for råd og veiledning, og terskelen for å ta kontakt er svært lav. Vi er også tilgjengelig for videoveiledning dersom dette skulle være aktuelt.

**Alle NAV-kontor i fylket (fra kapittel 3.1.2.1.1.1 i TB)**

**Rapportere på**

Alle NAV-kontor i fylket skal ha mottatt tilbud om opplæring.

Det er gjennomført dialogmøte med to av fylkets største NAV-kontorer hvor det har vært fokus på aktivitetsplikt og KVP. Vi har også deltatt på to NAV ledermøter hvor dette har vært tema. Videre deltar vi på nettverksmøter for kommunale tjenester i NAV i Vest Telemark. I tillegg har vi deltatt i storbynettverk for Telemark og Vestfold med samme tema.

Det er gjennomført kurs i sosialtjenesteloven med fokus på vilkår (alle kommuner i Vestfold og Telemark), fagsamling og grunnkurs økonomisk rådgivning, fagsamling barnefattigdom og nettverkssamling for alle som jobber og har ansvar for KVP ( sammen med Vestfold). Vi har også deltatt i i opplæring "Ny i NAV".

**Opplæringstiltak for NAV**

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	17	17

**3.1.1.5 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet i helse- og omsorgssektoren i kommunene**

Utviklingen i omsorgstjenestene i Telemark følger retning og målsettinger i Omsorgsplan 2020 og demensplan 2020. Kommunene er på ulike nivå, både når det gjelder framdrift og omfang. Det gjenstår fremdeles mye arbeid før kommunene er i stand til å møte morgendagens omsorgsutfordringer. I 2017 fikk alle kommunene i Telemark tilskudd til kompetanseheving fra Kommunalt kompetanse- og innovasjonstilskudd.

Alle kommunene i Telemark deltar i Kompetansenettverket for velferdsteknologi som ble startet på initiativ fra Fylkesmannen i 2015. Kommunene har også fått skjønnsmidler til dette arbeidet. I tillegg deltar alle kommunene i det store implementeringsprosjektet for Vestfold og Telemark. I en spørreundersøkelse (Fylkesmannen QB) kom det fram at 89 % av kommunene har planer for økt bruk av velferdsteknologi.

Ansatte i kommunene i Telemark har gjennom lengre tid vært aktive i de ulike ABC-opplæringene som Utviklingssenteret koordinerer. Fylkesmannen støtter dette arbeidet ved å gi tilskudd. Det er et særlig stort behov og interesse for Mitt livs ABC som er rettet mot ansatte som arbeider innen tjenesten for mennesker med psykisk utviklingshemming. Det har også vært stor interesse for Velferdsteknologiens ABC.

Fylkesmannen har årlig et møte med kommunalsjefer og kommuneoverleger i fellesskap. Tema for dette møtet er kvalitet, tilsyn, nye lovendringer, ønsket retning for helsestjenesten, og kompetanseutvikling i fylket. Et av temaene i 2017 var Akuttmedisinforskriften og betydningen denne har for organiseringen av de kommunale og interkommunale legevaktene i fylket. Denne arenaen brukes til å skape felles forståelse for nye retninger, samt å få tilbakemeldinger om utfordringer i helse- og omsorgstjenesten. Fylkesmannen har erfaring med at tiltak som er besluttet og drøftet i dette forumet, får stor oppslutning i etterkant.

Det er mye fokus på organiseringen av legevaktstjenestene i Telemark. Nye legevaktsdistrikt er etablert i løpet av 2017. Kommunene har valgt forskjellige løsninger på utfordringene Akuttmedisinforskriften har gitt. Fylkesmannen har lagt til rette for at kommunene i arbeidet med nye strukturer har fått nødvendig informasjon og tilgang til kunnskapskilder som kan gi god kvalitet i de nye legevaktene.

Sykehuset Telemark og kommunene i Telemark samarbeider om et akuttkjede-prosjekt, hvor Fylkesmannen har vært representert i en arbeidsgruppe. Prosjektet har som mål å heve kvaliteten i alle ledd av akuttkjeden, fra pasienten er i første kontakt med helse- eller omsorgstjenester til han er ferdig avklart og under behandling. Som en del av prosjektet er det opprettet SIM-senter og utdannet trenere som skal legge til rette for jevnlig trening i akuttmedisinske tilstander på lokale legevakter. Det er videre under utvikling felles akuttjournal som skal følge pasienten i alle ledd og jobbes med samtrening på tvers av eksisterende strukturer i akuttkjeden.

Fylkesmannen har hatt fokus på forbruket av vanedannende legemidler i Telemark, som fortsatt er over landsgjennomsnittet. Foruten individuelle rekvireringssaker har Fylkesmannen gjennomført et egenmeldingstilsyn med alle fastleger i Notodden kommune. Tilsynets fokus var nasjonal faglig veileder for vanedannende legemidler og helsekravene for førerkort. Fastlegene vurderte egen kunnskap på området og egen praksis holdt opp mot veileder og helsekrav. Som del av tilsynet ble det også gjort rekvireringskontroll for samtlige fastleger. Tilbakemeldingene fra fastlegene var udelte positive.

Fylkesmannen har vært representert på de fleste møtene i Telemark legeforening i 2017. De siste møtene har hatt de økende belastningene på fastlegene, akuttforskriften, legevaksordningen og bekymring for fastlegeordningens framtid som tema. Det er fortsatt god dekning av fastleger i Telemark, men det kommuniseres vansker med å finne kvalifiserte søkere til en del fastlegestillinger og at flere fastleger, både yngre og mer erfarne søker seg over til jobber med mindre arbeidsbelastning.

**Minst 70 % av kommunene (fra kapittel 3.1.3.1.1.1 i TB)****Rapportere på**

Minst 70 % av kommunene har lagt planer for å møte fremtidens utfordringer på helse- og omsorgsfeltet, bl.a. kompetanse- og rekrutteringsplaner [1].

[1] Helsedirektoratet vil i dialog med fylkesmannen utarbeide felles kartleggingsmetode.

I november 2017 gjennomførte Fylkesmannen en questback i kommunene i Telemark. Resultatet viste at 12 av 18 kommuner har en politisk vedtatt plan for å møte fremtidens helse- og omsorgsutfordringer, noe som tilsvarer 67 % av kommunene. Av de 6 som svarte nei, var 3 i gang med å lage plan/ revidere plan og regnet med å bli ferdig i løpet av våren. Det vil si at i løpet av 2018 vil 83 % av kommunene ha en politisk godkjent plan.

**Andel av kommunene som har lagt planer for å møte fremtidens utfordringer**

Resultatmål	Differanse	Resultat
70	- 3	67

**Flere kommuner enn i (fra kapittel 3.1.3.1.1.2 i TB)****Rapportere på**

Flere kommuner enn i 2015 gir dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens [1].

[1] Antall personer med demens som får dagaktivitetstilbud og antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud fremkommer av Helsedirektoratets oversikt over tildelt tilskudd. Oversikten oversendes fylkesmennene 3 ganger i året. I tillegg fremkommer antall kommuner som har dagaktivitetstilbud til personer med demens i Kostra-skjema 4 pkt. 4. Totalt antall personer med demens som får dagaktivitetstilbud fremkommer av nasjonale kartlegginger av kommunenes tilrettelagte tjenestetilbud for personer med demens. Siste kartlegging var i 2014, og neste er i 2018.

I Telemark er det flere kommuner som har opprettet dagaktivitetstilbud til personer med demens uten tilskudd fra Helsedirektoratet. Kun 7 kommuner i Telemark har fått tilskudd i 2017, og 13 kommuner oppgir at de har et tilbud. Fylkesmannen vet ikke hvorfor så få kommuner søker om tilskudd. Fylkesmannen har informert om tilskuddet både via mail, nettsider, i møter og i direkte kontakt med kommunene. Det er 5 små kommuner som oppgir at de ikke har et dagaktivitetstilbud til hjemmeboende demente i 2016.

I kontakt med noen av kommunene som svarer at de ikke har et tilbud, sier kommunen at de gir et alternativt tilbud til hjemmeboende demente. Noen får dagtilbud i en avdeling på sykehjemmet, mens andre får et mer generelt dagtilbud.

**Antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens**

Resultat	Antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud i 2015	Antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud i 2016
2	11	13

Tall fra KOSTRA skjema 4 - punkt 4. I 2015 var det 3 kommuner som ikke hadde svart. I 2016 var det én kommune som ikke hadde svart, men informasjonen er innhentet direkte fra kommunen. Kun 7 kommuner har fått tilskudd til dagaktivitetsplasser i 2017. Flere små kommuner oppgir at de ikke har et eget tilbud til personer med demens, men at hjemmeboende får dagtilbud i institusjon eller i et generelt dagaktivitetstilbud.

**Flere personer med dem (fra kapittel 3.1.3.1.1.3 i TB)****Rapportere på**

Flere personer med demens får dagaktivitetstilbud sammenliknet med 2015 [1].

[1] Se referanse under fotnote 3.

Antall personer som fikk dagaktivitetstilbud i 2015 framgår av fylkesvis oversikt som vi fikk tilsendt fra Helsedirektoratet i mars 2015. Denne oversikten viser at det i Telemark kun er et fåtall av kommunene som har benyttet seg av muligheten til å søke om tilskudd til dagaktivitetstilbud fra Helsedirektoratet. Vi har dessverre ingen bedre tall enn det som er ført opp i tabellen under (15 plasser). Imidlertid viste den nasjonale kartleggingen som ble gjennomført i 2014 at 44 % av kommunene i Telemark hadde dagaktivitetstilbud for hjemmeboende personer med demens. Vi viser ellers til rapportering på punkt 3.1.3.1.1.2.

**Antall hjemmeboende personer med demens som får dagaktivitetstilbud**

Resultat	Antall personer som får dagaktivitetstilbud i 2015	Antall personer som får dagaktivitetstilbud i 2016
83	15	98

Svært usikre tall fra 2015.

**Personell i helse- og omsorgstjenesten (fra kapittel 3.1.3.1.1.4 i TB)****Rapportere på**

Personell i helse- og omsorgstjenesten har fått økt formalkompetanse sammenliknet med 2015 [1].

[1] Tall hentes fra KOSTRA.

I Telemark er det en generell økning i årsverk i de kommunale helse- og omsorgstjenestene fra 2015 til 2016. Imidlertid viser tallene at økningen ikke skjer i de brukerrettede tjenestene. I 2016 var det 185 flere årsverk i de kommunale helse- og omsorgstjenestene enn i 2015. Det vil si en økning på 2,9 %, noe som er over det samlede resultatet for landet som helhet. 4 kommuner har en nedgang i antall årsverk, og i minst én av disse kommunene har det en sammenheng med kommunens anstrengte økonomi. I de brukerrettede tjenestene var det 154 flere årsverk enn i 2015. Dette er en økning på 3 %, noe som er langt under økningen for landet samlet (13,1 %).

Den største økning i årsverk, etter utdanning, er personell med bachelorgrad, og da spesielt i sykepleiere med spesialisering/videreutdanning. Det er også en økning i sosionomer, vernepleiere og miljøterapeuter.

**Personell i helse- og omsorgstjenesten har fått økt formalkompetanse**

Resultat	Antall personell i 2015	Antall personell i 2016
185	6 305	6 490

Vi har brukt tall fra SSB, avtalte årsverk

**Flere kommuner har ansatt psykolog sammenlignet med 2015 . (fra kapittel 3.1.3.1.1.5 i TB)****Rapportere på**

Flere kommuner har ansatt psykolog sammenlignet med 2015 [1].

[1] Tall hentes fra IS 24/8 for 2015 og brukes til oppfølging av kommunene i 2017. IS 24/8 for 2016 brukes for å måle måloppnåelsen ved utgangen av året.

Antall kommuner som har mottatt tilskudd til psykolog var i 2015 to (2) kommuner (til sammen 2 psykologer) og i 2016 også to (2) kommuner (til sammen 4 psykologer). I 2017 fikk 11 kommuner tilskudd til 9,5 psykologer. 3 av psykologene var ansatt i samarbeid med flere kommuner.

Rekruttering av psykologer har vært vanskelig, og 3,5 av stillingene sto ubesatt i hele 2017. I 2017 ble det derfor etablert et fylkesnettverk for psykologene med tanke på å styrke fagligheten og bedre rekrutteringen av psykologer.

**Antall kommuner som har ansatt psykolog**

Resultat	Antall kommuner i 2015	Antall kommuner i 2016
0	2	2

**Økt andel av pasienter (fra kapittel 3.1.3.1.2.1 i TB)****Rapportere på**

Økt andel av pasienter med behov for habilitering- og rehabilitering mottar tjenester i kommunene sammenliknet med 2015 [1].

[1] Tall hentes fra IPLOS/SSB. Andelen beregnes ved å dele antall personer som får hab/rehab i kommunen på totalt antall personer med registrert behov for hab/rehab i kommunen.

Vi bes om å svare på dette punktet ved å dele antall personer som får hab/rehab i kommunen på antallet med registrert behov for slike tjenester. Vi kan ikke svare på dette, fordi kommunene per i dag ikke har noe tall for hvor mange som har slikt behov. Kommunene har heller ikke systemer for å identifisere og registrere alle pasienter med behov for habilitering og rehabilitering. Likeledes foreligger det heller ikke tilstrekkelig med registreringer på antall pasienter/brukere som mottar disse tjenestene. En av årsaken kan være at habilitering og rehabilitering oftest skjer som et samarbeid mellom ulike kommunale tjenester. Kun 17% av kommunene oppgir at utredningen for behovet for habilitering og rehabilitering skjer tverrfaglig "i stor grad". Dette kan indikere at det er stor risiko for at pasienter med behov ikke fanges opp.

En av flere tenkbare måter å svare på spørsmålet på, kunne være å registrere de som har behov for og som har fått innvilget korttidsopphold på sykehjem med rehabilitering som formål. Imidlertid er dette bare en svært begrenset måte å tenke rehabilitering på. Habilitering og rehabilitering er langt mer enn det som gjøres av opp trening på sykehjem.

Fylkesmannen har fått oversendt IPLOS-tall fra Helsedirektoratet med oversikt over andelen av innbyggere som mottar rehabilitering i og utenfor institusjon. Disse tallene gir ikke grunnlag for å si noe helhetlig om tilstanden i Telemark, da det ikke foreligger data fra alle kommunene. Kun halvparten av Telemarks-kommunene registrerer rehabilitering utenfor institusjon i IPLOS.

Det er ikke bare fordi ikke alle kommuner registrerer i IPLOS at tallene er usikre. Det er også usikkert hva som ligger bak registreringene som kommunene gjør. Flere kommuner i Telemark har innført hverdagsrehabilitering, med fokus på rehabilitering i hjemmet, og det er usikkert i hvilken grad denne virksomheten gjenspeiles i statistikken siden det ikke alltid fattes vedtak om hverdagsrehabilitering i alle kommuner. Habiliteringsvirksomhet rettet mot voksne med utviklingshemming, og mot barn og unge, gjenspeiles mest sannsynlig heller ikke i statistikken. Kommunene har per i dag ikke en ensartet praksis når det gjelder saksbehandling og registrering av habiliterings- og rehabiliteringstjenestene sine.

Alle 18 kommuner i Telemark svarte på egevalueringen (Questback) fra Helsedirektoratet høsten 2017 angående habilitering og rehabilitering. På spørsmål om i hvilken grad innbyggerne med et "avklart behov for sosial, psykososial og medisinsk habilitering og rehabilitering på et kommunalt nivå får tilbud om dette", så anslo 67% av kommunene grad 4 (på en skala fra 1 til 5, der 1 er "i liten grad", og 5 er "i stor grad"). Ingen svarte grad 5. Dette er likevel ikke noe man kan trekke for bastante slutninger ut fra, da det kan ligge mye usikkerhet i hva eksakt det spørres om.

Fylkesmannen i Telemark mener at Helsedirektoratet må jobbe videre med å utvikle gode kvalitetsindikatorer og måleverktøyer for å følge utviklingen av kapasitet og kvalitet når det gjelder habilitering og rehabilitering i kommunene.

**Økt andel av pasienter med behov for habilitering- og rehabilitering mottar tjenester i kommunene**

Resultat	Andel pasienter i 2015	Andel pasienter i 2016
0 %		

Den statistikken som etterspørres utfyllt i tabellen ikke finnes. Tabellen er derfor ikke fylt ut.

**Flere kvalifiserte årsverk (fra kapittel 3.1.3.1.2.2 i TB)**

**Rapportere på**

Flere kvalifiserte årsverk enn i 2015 arbeider innen habilitering og rehabilitering i kommunene [1].

[1] Tall hentes fra KOSTRA.

Fylkesmannen har ikke oversikt over "antall kvalifiserte årsverk" for 2015 eller 2016 når det gjelder habilitering og rehabilitering, da det ikke finnes føringer på hvordan dette skal gjøres. Dette er utfordrende å telle, da et stort antall fagprofesjoner tilknyttet mange ulike kommunale virksomheter kan være kvalifiserte til å drive med habilitering og rehabilitering. De bidrar alle med sin spesielle fagkompetanse inn i det tverrfaglige samarbeid rundt brukere og pasienter med habiliterings- og rehabiliteringsbehov. Mer detaljerte beskrivelser av hvordan dette skal telles, må angis.

Det er imidlertid mulig å hevde at enkelte faggrupper er mer sentrale enn andre når det gjelder habilitering og rehabilitering. Ergoterapeuter, fysioterapeuter, sykepleiere, logopeder, helsesøstre, leger, vernepleiere, synspedagoger, osv. er sentrale aktører.

Ut fra SSB kan det se ut som at andelen av sykepleiere har økt med 1,4 % (geriatriske sykepleiere har økt med 6%), vernepleiere har økt med 10.5%, mens ergoterapeuter er blitt redusert med 14,3% fra 2015 til 2016 i "de brukerrettede omsorgstjenestene" i Telemark. Fysioterapiårsverkene i de kommunale helse- og omsorgstjenestene har samlet sett gått noe ned i Telemark i perioden, fra 162,1 til 159,8.

Fylkesmannen mener at det er et stort behov for å øke antall fysioterapeuter og ergoterapeuter, og andre faggrupper, både i og utenfor institusjon, dersom målene i Opptappingsplanen skal kunne nås. Videre er det behov for å styrke kompetanse om rehabilitering som et overordnet fagområde, og da særlig med tanke på at kommunene besitter tilstrekkelig med kompetanse i å kunne kartlegge behovet og planlegge virksomheten, samt legge til rette for og koordinere det tverrfaglige samarbeidet som er påkrevet. I tillegg er det behov for å øke mer spesialisert fagkompetanse rettet inn mot habilitering og rehabilitering av særskilte diagnosegrupper.

**Flere kvalifiserte årsverk arbeider innen habilitering og rehabilitering i kommunene**

Resultat	Antall kvalifiserte årsverk i 2015	Antall kvalifiserte årsverk i 2016
0		

Spørsmålet tar ikke opp i seg det faktum at rehabilitering og habilitering er tverrfaglige prosesser, der mange ulike fagpersoner samarbeider rundt brukeren. Datagrunnlaget foreligger ikke.

**Minst ett innsatsområde (fra kapittel 3.1.3.1.2.3 i TB)**

**Rapportere på**

Minst ett innsatsområde er iverksatt i minst en relevant avdeling i 75 % av kommuner [1].

[1] Helsedirektoratet vil i dialog med fylkesmannen utarbeide felles kartleggingsmetode. Resultatet av kartleggingen forventes brukt av fylkesmannen i oppfølging av kommunene gjennom året.

Det er ikke mulig å tallfeste antall kommuner som i minst én avdeling har iverksatt tiltak på et innsatsområde, da vi ikke har oversikt over dette. I kartleggingen som Helsedirektoratet gjennomførte, ble kommunene bedt om å foreta en egenvurdering av de ulike delene av habiliterings- og rehabiliteringstjenestene sine. De har oppgitt i hvilken grad de selv vurderer at de møter ulike krav. Disse dataene er vanskelig å trekke konkrete slutninger ut fra.

Fylkesmannen har gitt orientering om opptappingsplanen på en omsorgskonferanse og en egen fagdag om rehabilitering. Vi har også arrangert egen fagdag med presentasjon av Veilederen til forskrift for re-/hab., osv., for å gjøre krav og forventninger kjent for kommunene. Vi har hatt dialog med kommunene om stimuleringsstilskuddet, og så mange som 11 av 18 kommuner søkte. Alle søknadene ble vurdert å være relevante for å heve kapasitet og kvalitet på området, i tråd med innsatsområdene.

Over halvparten av kommunene i Telemark driver hverdagsrehabilitering i mer formaliserte former. Fylkesmannen har sammen med USHT etablert et fagnettverk for hverdagsrehabilitering, som 9 av 18 kommuner har sluttet seg til.

Det er klarlagt at bare 50% (9 av 18) av kommunene har en helhetlig plan for habilitering og rehabilitering, og 44% av disse planene ble utarbeidet før 2014. Ikke alle planene er politisk behandlet. Tilskudd ble delt ut til flere kommuner som ønsket å få planen på plass i 2017.

Det er også flere andre positive tiltak og utviklingsarbeid som gjøres i kommunene i tråd med Opptappingsplanen.

**Innsatsområde iverksatt**

Resultatmål	Resultat	Andel kommuner
75 %	- 75 %	

Det er ikke tilgjengelige tall på dette området. Spørsmålet er så uklart formulert at det ikke kan besvares.

**3.1.1.6 Forbedret, forsterket, tverrsektoriell og samordnet innsats jf. Opptappingsplan for rusfeltet 2016-2020**

Fylkesmannens arbeid med opptappingsplanen for rusfeltet skjer på flere måter, bl.a. gjennom forvaltning av ulike tilskudd: Tilbud til voksne med langvarige og sammensatte behov for tjenester og barn og unge med sammensatte hjelpebehov, Psykologer i de kommunale helse- og omsorgstjenestene og Kommunalt rusarbeid. Fylkesmannen deltar også i lokale og regionale samarbeidsfora for rus- og psykisk helse og har avholdt en to-dagers konferanse i samarbeid med Forum for rus og psykisk helsearbeid i Telemark. Sammen med kompetansesentrene er det også avholdt ulike kurs. Det er også tatt initiativ til opprettelse av et fylkesnettverk for psykologer i de kommunale helse- og omsorgstjenestene med tanke på å bedre rekrutteringen av psykologer, styrke

fagligheten i kommunene og forbedre samhandlingen mellom kommuner og spesialisthelsetjenesten.

#### Minst 70 % av kommunene (fra kapittel 3.1.3.2.1.1 i TB)

##### Rapportere på

Minst 70 % av kommunene sikrer brukermedvirkning i tjenesteutvikling innen rus- og psykisk helsefeltet [1].

[1] Tall hentes fra IS 24/8.

76 % av kommunene i Telemark har rapportert at de sikrer brukermedvirkning i tjenesteutvikling innen rus- og psykisk helsefeltet. 35 % har svart at de på en systematisk måte har innhentet brukererfaringer i løpet av de siste 12 månedene som grunnlag for kvalitetsforbedring av tjenestene. 82 % har sagt at tjenestetilbudet i svært stor/stor grad er recovery-orientert.

#### Brukermedvirkning i tjenesteutvikling innen rus- og psykisk helse

Resultatmål	Resultat	Andel av kommunene
70 %	6 %	76 %

#### 90 % av kommunene har kartlagt (fra kapittel 3.1.3.2.1.2 i TB)

##### Rapportere på

90 % av kommunene har kartlagt rusmiddelsituasjonen i kommunen ved brukerplan eller annen kartlegging [1].

[1] Tall hentes fra IS 24/8.

IS 24/8 viser at 53 % av kommunene i Telemark har kartlagt rusmiddelsituasjonen. 35 % av disse kommunene har oppgitt at de har gjort denne kartleggingen ved hjelp av BrukerPlan, 41 % av kommunene bruker Ungdata og 24 % andre data.

Bruker spør bruker er ikke benyttet.

#### Kartlagt rusmiddelsituasjonen

Resultatmål	Resultat	Andel av kommunene
90 %	- 37 %	53 %

#### 70 % av kommunene har (fra kapittel 3.1.3.2.1.3 i TB)

##### Rapportere på

70 % av kommunene har sektorovergrepene system for identifisering av personer med behov for tidlig intervensjon ved rusrelatert problematikk [1].

[1] Tall hentes fra IS 24/8

65 % av kommunene rapporterer at de har et system på tvers av tjenestene for identifisering av personer med behov for tidlig intervensjon ved rusrelatert problematikk.

#### Sektorovergrepene system for identifisering av personer

Resultatmål	Resultat	Andel av kommunene
70 %	- 5 %	65 %

#### Flere kommuner har etablert (fra kapittel 3.1.3.2.1.4 i TB)

##### Rapportere på

Flere kommuner har etablert aktivt oppsøkende behandlings- og oppfølgingsteam for mennesker med rus- og psykisk helseproblematikk enn i 2016 [1].

[1] Tall hentes fra rapportering på tilskuddsordning "Langvarige sammensatte" (765.60) og "Kommunalt rusarbeid" (765.62) sett i sammenheng med IS 24/8.

I følge IS 24/8 har 35 % av Telemarkskommunene rapportert at de har flerfaglige oppsøkende team i 2017. Dette er 3 kommuner færre enn i 2016. Så vidt Fylkesmannen har fått opplyst, jobber disse 3 kommunene fortsatt på samme måte som i 2016, men de har likevel ikke rapportert at de har flerfaglige oppsøkende team.

**Etablert aktivt oppsøkende behandlings- og oppfølgingsteam**

Resultat	Antall kommuner i 2015	Antall kommuner i 2016
3	6	9

**3.1.1.7 Styrket folkehelsearbeid**

Fylkeskommunen har i 2016-17 arbeidet målrettet med å lage en regional plan for folkehelsearbeid. Planen forventes vedtatt første halvår 2018. Fylkeskommunen har hatt stor grad av medvirkning fra kommunene, frivillige organisasjoner, arbeidslivsrepresentanter og andre offentlige, regionale virksomheter. Fylkesmannen har deltatt i dette arbeidet.

**Minst 75 % . (fra kapittel 3.1.3.3.1.1 i TB)****Rapportere på**

Minst 75 % [1].

[1] Helsedirektoratet vil ha dialog med fylkesmannen om kartleggingsmetode. Resultater av kartleggingen forventes brukt av fylkesmannen i oppfølging av kommunene gjennom året.

Fylkesmannen gjennomførte en Questback-undersøkelse i alle 18 kommuner i Telemark i oktober-november 2017. Spørsmålene var gitt fra Helsedirektoratet. Fylkesmannen har også på eget initiativ gjennomført en spørreundersøkelse i kommunene med noen av de samme spørsmålene ved årsskiftet 2016-17. Vårt fokus var da på oversiktsdokumentet. Undersøkelsen høsten 2017 ga disse svarene:

17 av 18 kommuner har oversiktsdokument.

*Vår kommentar:* Den siste kommunen oppgir også at de jobber med å fullføre oversiktsdokumentet. Vår erfaring fra undersøkelsen sist vinter ved å lese kommunenes oversiktsdokumenter, var at kvaliteten på dem var svært varierende. Tolket ut fra krav i forskrift om oversikt var det under halvparten av kommunene som hadde et oversiktsdokument som tilfredstilte alle forskriftskrav.

Bruk av oversiktsdokumentet i kommunalt planarbeid.

Oppsummert svarer kommunene slik om hvordan de bruker oversiktsdokumentet i eget planarbeid:

I planstrategien: 11 av 18

I samfunnsdelen av kommuneplanen: 14 av 18

I arealdelen av kommuneplanen: 5 av 18

I kommunedelplan: 8 av 18

I ingen av disse planene: 3 av 18

*Vår kommentar:* I vårt løpende arbeid med planuttalelser får vi bekreftet at oversiktsdokumentet er en av referansene i noen planer. Dette gjelder, slik kommunene svarer, spesielt for samfunnsplanen. Samtidig er oversiktsdokumentene så nye i kommunene at det er noe overraskende at så mange kommuner knytter oversikten mot samfunnsdelen, da kun ca halvparten av kommunene var i prosess med samfunnsdelen de siste 2 årene.

Alle 18 kommuner har Mål/strategier for folkehelsearbeidet i kommuneplanens samfunns- og arealdel.

*Vår kommentar:* Dette kan vi langt på vei bekrefte. Men det spørs på hvilken måte vi tolker spørsmålet. Kommunen er en virksomhet som pr. definisjon skal fremme helse og innbyggernes beste. Dette er ikke nytt etter at folkehelseloven kom. Kommunene har alltid drevet folkehelsearbeid.

Reduksjon av sosiale helseforskjeller som overordnet mål i planer etter plan- og bygningsloven.

7 av 18 kommuner svarer ja til at de har dette målet. 5 kommuner svarer "vet ikke".

*Vår kommentar:* Dette er et vanskelig spørsmål, både for å tolke og for å ha oversikt av de som svarer. Slike planer er mange, og de aller fleste er laget av private utbyggere/planleggere. Ved nærmere undersøkelse finner vi en slik og tydelig målsetting i ca halvparten av samfunnsplanene som ble behandlet i 2017.

Kommunale tiltak for å møte utfordringene som er beskrevet i folkehelseoversikten:

14 av 18 kommuner svarer ja, 3 svarer vet ikke. En kommune svarer nei.

*Vår kommentar:* Her mener vi alle 18 kommuner i praksis gjør tiltak med bakgrunn i at de kjenner til utfordringer og forhold i egen kommune. Tvilen noen kommuner har i svarene baserer seg antageligvis på et teknisk spørsmål; - er utfordringene beskrevet i et relativt ferskt og ufullstendig oversiktsdokument? Uansett baserer kommunale tiltak seg på utfordringer som kommer fram i andre oversikter i kommunen og lokalkunnskap for øvrig.

Politisk og administrativ ledelse - er de kjent med status for det systematiske folkehelsearbeidet?

16 av 18 kommuner svarer ja.

*Vår kommentar:* Dette er et spørsmål med mange tolkninger. Vi går ut fra at alle kommunale toppledere har noe kjennskap til status for folkehelsearbeidet. Men det dreier seg om grader av kjennskap, og det dreier seg om hvordan vi definerer "folkehelsearbeid".

Vi vet at ikke alle kommuner har egen årsberetning for folkehelsearbeidet. Samtidig vet vi at de fleste kommuner ennå ikke har etablert et ideelt "fullverdig" systematisk folkehelsearbeid. Selv om folkehelseloven kom i 2012, har det generelt sett vært en treghet i den kommunale satsingen. Dette gjelder kommunens arbeid med å definere folkehelsearbeidet, samt i flere tilfelle en manglende forankring og etablering av en god, hensiktsmessig organisering.

Om kommunens kompetanse:

16 av 18 kommuner svarer at de har tilstrekkelig kompetanse om generelt folkehelsearbeid som metode for innsamling og vurdering av folkehelsedata.

15 av 18 kommuner har tilstrekkelig kompetanse for å nytte data fra egne enheter i folkehelsearbeidet.

14 av 18 kommuner har rutiner som sikrer kommuneoverlegens deltakelse i oversiktsarbeidet.

11 av 18 kommuner har etablert tverrsektorielle folkehelsegrupper.

14 av 18 kommuner oppgir at frivillige lag og organisasjoner er delaktige i folkehelsearbeidet.

11 av 18 kommuner svarer at de foretar jevnlig evalueringer av løpende folkehelse tiltak, som fører til at tiltakene blir justert.

*Vår kommentar:* De fleste svar her virker troverdige. "Tilstrekkelig kompetanse" er en relativ størrelse. Kompetanse i folkehelsearbeid er mangfoldig, har

mange innfallsvinkler og innehas av ansatte i alle kommuner. Vår erfaring er at kommunenes evne og vilje til å sette av ressurser til et systematisk folkehelsearbeid, er den største utfordringen. Her synes det imidlertid å være en positiv utvikling på gang, ikke minst fordi folkehelseperspektivet trekkes fram i flere nyere planer.

**Systematisk og langsiktig folkehelsearbeid**

Resultatmål	Resultat	Andel kommuner
75 %	0 %	75 %

*Det er vanskelig å tallfeste andel kommuner med et systematisk og langsiktig folkehelsearbeid. Vi har ikke foretatt kvalitativ undersøkelse av kommunene og bygger på statistikk som følger av det kommunene selv svarer. Kommunene er "underveis". Et prosenttall her er en relativ størrelse.*

**Minst 80 % . (fra kapittel 3.1.3.3.2.1 i TB)**

**Rapportere på**

Minst 80 % [1].

---

[1] Som fotnote over.

Fylkesmannen har ikke grunnlag for å si noe presist og samlet om kommunenes overordnede mål i planer etter plan- og bygningsloven. Kommunene har til sammen svært mange planer, mange typer planer, og det er ulikt fra kommune til kommune hvordan disse utformes.

Vi har imidlertid valgt å se på de 7 kommunene som hadde kommuneplanens samfunnsdel på høring i 2017. Av disse var 3 planprogram og 4 på offentlig ettersyn. I 4 av de 7 planene var "reduksjon av sosial ulikhet i helse" ett av flere hovedmål som ble nevnt.

**Vektlagt utjevning av sosiale helseforskjeller**

Resultatmål	Resultat	Andel kommuner
80 %	- 40 %	40 %

*Kommunene selv oppgir dette i Questback november 2017. Dvs. 7 av 18 kommuner oppgir at de har reduksjon av sosiale helseforskjeller som et overordnet mål i planer etter plan- og bygningsloven. Vår kommentar er at dette spørsmålet er for upresist til å få gode svar. Prosenttallet må derfor tolkes med stor usikkerhet.*

**3.1.1.8 Økosystemene i fylket har god tilstand og leverer økosystemtjenester**

Økosystemene i Telemark har vært utsatt for menneskelig påvirkning over lang tid, der den største trusselen for det biologiske mangfoldet er fragmentering av viktige leveområder, noe som gir forringelse i ulik grad og i ytterste konsekvens tap av leveområder for mange arter. Det er stort press på arealer til ulike formål (boliger, fritidsboliger, industri, næring med mer), spesielt i kyst-, by- og fjellområder. Samtidig er mange fremmede arter (planter, fisk, skalledyr m.fl.) på sterk frammarsj i ulike økosystemer. Dette skaper problemer for forekomsten av stedege arter og representerer derfor en stadig økende trussel for det biologiske mangfoldet. Fylkesmannen opplever denne situasjonen som uoversiktlig og vanskelig å ha kontroll på. For å unngå framtidig tap av biologisk mangfold er det nødvendig med langsiktig planlegging og gjennomføringsevne for å stoppe den uønskede utviklingen som truer viktige økosystemer.

Kystsonen: Gjennom mer enn 35 år har det blitt talt opp hekkende sjøfugl i nærmere 30 reservater langs Telemarkskysten. Tellingene viser at enkelte arter er i sterk nedgang, mens andre har vekst. Det er spesielt stor bekymring for den negative utviklingen i hekkebestanden av makrellterne, hette- og fiskemåke. Førstnevnte er nesten helt borte per 2017. Også ærfuglbestanden er i nedgang (halvert på kort tid). I de samme områdene har stillehavsøsters etablert seg i stadig flere områder, og denne arten ble kartlagt i utvalgte områder i 2017. Resultatene så langt viser at arten har en vid utbredelse og forekommer i svært tette bestander - opptil 600 individer pr kvm ble påvist.

Fjellområdene: Telemark forvalter villreinen på Hardangervidda, Setesdal Austhei og Ryfylkeheiene sammen med nabofylkene. Vi har også et forvaltningsansvar for de mindre bestandene i Brattefjell-Vindeggen, Blefjell og Våmur-Roan. Det har over lang tid vært et stort press på arealene, spesielt i randområdene til disse leveområdene, på grunn av ulike menneskelige aktiviteter. Dette omfatter turistutbygging (fritidsboliger, skitrek, infrastruktur mm) som genererer en stadig økende ferdsel, herunder motorferdsel, inn i viktige leveområder for villreinen. Vi opplever utfordringer knyttet til tolkning av heiplanen (Regional plan for heiområdene Setesdal Vesthei Ryfylkeheiene Setesdal Austhei) på kommunalt nivå.

Vannforekomstene: KLD har godkjent regional plan for vannforvaltning for Vannregion Vest-Viken for planperioden 2016-2021. Telemark har mange regulerte vassdrag. Det er utfordringer knyttet opp til disse modifiserte vannforekomstene, og en del andre vannforekomster som er påvirket av forsurening, landbruk og kommunale avløp. Grenlandsfjordene er fortsatt påvirket av miljøgifter og utslipp fra bl.a. industri. Tiltak for å forbedre tilstanden i vannforekomster som er i risiko vil bli igangsatt.

Dammer og mindre våtmarker: Mange mindre vannforekomster (spesielt i bynære områder og i kulturlandskapet) er utsatt for store endringer i økosystemene pga utsetting av fisk, spesielt karpfisk, samt arealendringer/utbygginger.

Kalkskog: Tilstanden i kalkskogene er generelt dårlig, med pågående reduksjon av areal (boligbygging, større samferdselsprosjekter) samt omfattende gjengroing (til dels med fremmede arter) og utskygging. Det siste fører antakelig til store endringer i levevilkårene for artsmangfold tilknyttet naturtypene, bl.a. markboende sopp, karplanter og insekter. Bare i liten grad er det satt i verk tiltak for å motvirke dette - gjelder enkelte naturvernområder der det er igangsatt beite med storfe samt manuell rydding undervegetasjon.

**Påbegynt overvåkingsprogram i alle vannregioner. (fra kapittel 3.1.4.1.1.1 i TB)**



**Rapportere på**

Påbegynt overvåkingsprogram i alle vannregioner.

Det er igangsatt og utført overvåking i alle vannområder i Telemark, data overføres til Vann-miljø databasen primo 2018. Det er problemkartlegging som tiltak som har vært hovedfokus. I Vannområde Øst-Telemark har et av fokusområdene vært Måna mellom Tinnsjøen og Møsvatn knyttet til eutrofi og bakteriesituasjonen. I Vannområde Tokke-Vinje har områder med vannkraftregulering og hyttebebyggelse blitt fulgt opp med supplerende overvåking. I Vannområde Midtre Telemark har overvåkingen vært spesielt rettet mot Øyfjellvassdraget og problemkartlegging i mer sentrale områder av Vannområdet. I Vannområde Kragerøvassdraget har problemkartlegging i vannforekomster og oppfølging av tidligere overvåking vært i fokus. Overvåking i fjordområdene er rapportert i forbindelse med industripålagt overvåking.

Det er gjennomført overvåking i regi av Bane Nord og Nye veier i Vannområde Skien-Grenland samt problemkartlegging i mindre vassdrag. Industrien er pålagt å lage overvåkingsplan fra 2018 og Fylkesmannen deltar i samordningen av dette. Kommunene og Fylkesmannen skal delta slik at det blir opprettet en overvåkings stasjon i Eidagerfjorden. Kommunene i Grenland bidrar inn i overvåkingen som gjennomføres i regi av Fagrådet for Ytre Oslofjord. Fylkesmannen deltar i samordning knyttet til Ytre Oslofjord i regi av Vannregionmyndighetene.

**Økt bruk av påleggsmyndigheten (fra kapittel 3.1.4.1.2.1 i TB)****Rapportere på**

Økt bruk av påleggsmyndigheten hjemlet i vannkraftkonsesjoner sammenliknet med 2016.

Det er blitt laget en oversikt over alle vassdragsinngrep i fylket, inkludert status på pålegg i henhold til naturforvaltningsvilkår. Dette er ment som et virkemiddel for å kunne vurdere eksisterende pålegg (særlig fiskeutsetting), samt for å prioritere vassdrag der bruk av påleggshjemmelen kan gi god miljøeffekt.

Vi gjennomfører dessuten et årlig møte med alle de store kraftregulantene i fylket der vi drøfter endringer i de pålegg som er gitt samt eventuelle nye pålegg.

I 2017 ga vi pålegg om undersøkelser av bestandssituasjon og rekruttering av røye i Møsvatn.

**Vurdert fag- og hjemmelsgrunnlag (fra kapittel 3.1.4.1.3.1 i TB)****Rapportere på**

Vurdert fag- og hjemmelsgrunnlag for tiltak i alle vedtatte vannforvaltningsplaner. Iverksatt tiltak i henhold til forvaltningsplan på eget ansvarsområde eller har en begrunnelse dersom tiltak ikke iverksettes.

Områder med behov for problemkartlegging som tiltak er identifisert og kartleggingen/overvåking er gjennomført. Oppfølging av resultatene gjøres i samarbeid med Vannområdene (VO) for å bekrefte om tiltak er nødvendig. Arbeidet vil bli videreført i 2018.

Det er igangsatt arbeid med å gå gjennom planen for å vurdere andre tiltak som Fylkesmannen er myndighet for. Dette arbeidet vil sluttføres i 2018.

**3.1.1.9 Ingen arter og naturtyper i fylket er utryddet, og utviklingen til truede arter er i bedring**

Utviklingen til truede arter er i bedring:

For flere truede arter er det en negativ utvikling. Arealendringer er den viktigste årsaken. Utbygging av ny firefelts motorveg (E18) gjennom Bamble og Porsgrunn kommuner har ført til arealbeslag i leveområdene til truede arter. Parsellen passerer bl.a. gjennom kalkfjellsområdet i Grenland, med mange "hotspot-områder" - dvs arealer med spesielt høy tetthet av truede arter. Blant forekomster som er negativt berørt i 2017 er bl.a. en av landets største og viktigste bestander av kalklindeskog, en stor forekomst av den truede arten buskvikke, og flere levesteder for den truede arten ildsandbie. Veganlegget er fortsatt ikke ferdigstilt, og det ligger an til at det vil bli negativ påvirkning på flere truede arter i 2018. Også andre større samferdselsprosjekter som kan få en tilsvarende negativ påvirkning er under planlegging (bl.a. deponi/havn ved Brevik).

På den positive siden kan det nevnes at havørn nå er tilbake som hekkefugl i Telemark (Kragerø), etter å ha vært fraværende som hekkefugl i minst 150 år.

**Alle tiltak for truede arter (fra kapittel 3.1.4.2.1.1 i TB)****Rapportere på**

Alle tiltak for truede arter og naturtyper skal være i tråd med forvaltningsmål, faggrunnlag og handlingsplaner.

Tilskudd til trua arter og trua naturtyper er gitt til tiltak i tråd med handlingsplaner/faggrunnlag (bl.a. hubro, slåttemarker, slåttemyr, høstingsskog, hul eik og naturbeitemark). Tiltak i naturvernområder er utført i tråd med aktuelle handlingsplaner/faggrunnlag, bl.a. for åpen grunnlendt kalkmark og kalkbarskog (utkast til faggrunnlag).

**3.1.1.10 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner**

I løpet av 2017 er det vedtatt vern av åtte nye, samt utvidelse av tre eksisterende områder gjennom ordningen med frivillig skogvern. Dette vil bidra til å ta vare på et representativt utvalg av norsk natur.

**Antall gjennomførte verneplanprosesser innenfor skogvern er økt i forhold til 2016. (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB)**

**Rapportere på**

Antall gjennomførte verneplanprosesser innenfor skogvern er økt i forhold til 2016.

Telemark har i mange år hatt høy aktivitet innen skogvern. Derfor er ikke realistisk med stadig økning i antall prosesser. Aktiviteten har også i 2017 vært høy slik at vi vurderer måloppnåelsen som god.

**3.1.1.11 Utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer er redusert og forurensning skader i så liten grad som mulig helse og miljø**

Det er ved vårt arbeid med tilsyn og tillatelser at Fylkesmannen kan bidra til at utslippene av helse- og miljøskadelige stoffer blir redusert. I 2017 gjennomførte vi 13 inspeksjoner hvorav 2 var kommunetilsyn. Det er gitt 18 tillatelser og endringer av tillatelser etter forurensningsloven. Vi har hatt flere omfattende og tidkrevende saker i 2017. Ett eksempel er utvidelse av farleden inn til Grenland havn. I de fleste av disse sakene er vårt hovedfokus på å redusere utslipp av helse- og miljøskadelige stoffer. Ved tilsynsarbeidet gir vi veiledning til små og mellomstore bedrifter om sikker håndtering av farlige stoffer og farlig avfall.

I Telemark har vi registrert 220 havner/småbåthavner/marinaer og kaikanter. 215 av disse har godkjent avfallsplan og er del av en fast renovasjonsordning. Største delen av disse renovasjonsordningene har vært i drift i flere år og vi regner dette som et vesentlig bidrag til reduserte utslipp av helse- og miljøskadelige stoffer og redusert marin forurensning.

**Pukkverk, skipsverft, galvanoidindustri (fra kapittel 3.1.4.4.1 i TB)**

**Rapportere på**

Pukkverk, skipsverft, galvanoidindustri, forbrenningsanlegg og fiskeforedling driver i tråd med kravene i forurensningsforskriften.

I Telemark har vi 26 pukkverk registrert i Forurensningsdatabasen (F-basen). Dette omfatter anlegg med ulike driftsforhold dvs alt fra større anlegg med massetak og tilhørende permanent drift av pukkverk til mindre massetak med mer uregelmessig pukkverksdrift basert på innleid knusing med mobilt verk. Det er grunn til å anta at alle vi har registrert i vår database er godt kjent med regelverket. Vi har imidlertid grunn til å anta at vi har et betydelig antall, kanskje så mange som 35, mindre pukkverk med kort sporadisk drift hvor vi ikke har grunnlag for å si noe om deres kunnskap til regelverket.

Vi har videre tre skipsverft i drift. Disse kjenner godt til forskriftskravene og driver grovt sett i tråd med dette. Ett av dem må gjennomføre et målprogram for utslipp til vann.

I Telemark finnes det 7 anlegg som driver innenfor galvanoidindustri. 3 av disse har egne tillatelser og de øvrige er gjort kjent med regelverket gjennom tilsyn og dialog om tidligere IPPC regler og driver i tråd med forskriftskravene.

Det er registrert 5 forbrenningsanlegg for rene brenslere i F-basen. To av disse har egne tillatelser. Alle anleggene driver i henhold til regelverket.

Av både faglige og kapasitetsmessige årsaker er oppdragene under er utsatt til 2018. Miljødirektoratet er kjent med bakgrunnen for dette.

3.1.4.4.5

Pålegg om å utarbeide tiltaksplan for forurenset sjøbunn ved prioriterte skipsverftlokalteter skal være sendt verftene innen 31.12.2017.

3.1.4.4.9

Følge opp kildekartlegging langs Porsgrunnselva. Sørg for regional forankring av arbeidet med Renere Grenlandsfjorder innen 31.12.2017

**Prioriterte skipsverft**

Navn på prioriterte skipsverft	Undersøkelser	Behov for tiltak	Tiltaksplan land	Tiltak land	Tiltaksplan sjø	Tiltak sjø
Hansen & Arntzen	Varsel, Pålegg	Sjø	Varsel, Pålegg			
Trio montasje & utleie AS	Varsel, Pålegg		Varsel, Pålegg			
Smietangen Eiendom AS (Langesund Verft)	Varsel, Pålegg	Land, Sjø	Varsel, Pålegg	Varsel, Pålegg	Varsel	
Ekstrand Mekaniske Verksted	Varsel, Pålegg	Land, Sjø	Varsel, Pålegg			
KS Vestsiden Eiendom	Varsel, Pålegg		Varsel, Pålegg			
KU Kragerø Utvikling AS	Varsel, Pålegg	Land, Sjø	Varsel, Pålegg			
Vard Brevik	Varsel, Pålegg	Sjø	Varsel, Pålegg			

Status 2017: Uforandret fra 2016 bortsett fra at Smietangen Eiendom har fått pålegg om opprydding på land.

**3.1.1.12 God økonomiforvaltning i kommunene**

Ambisjon er å forebygge økonomisk ubalanse. Fylkesmannen har hatt særlig fokus på rentebærende gjeld og finansutgifter. Lånegjelden vil bli tung å bære ettersom renten vil begynne å gå oppover.

Regnskapene for 2016 viser bedring i netto driftsresultat for seksten av atten kommuner. Noe av bedringene i driftsresultater i 2015 og 2016 skyldes at skatteinntektene ble høyere enn antatt. Kommunene kan ikke forvente ekstraintekter på lik linje med 2015 og 2016 i kommende år.

Gjennomsnittlig har driftsresultatet for Telemark økt fra 2,5 % i 2015 til 3,8 % i 2016. Ingen kommune hadde negativt netto driftsresultat.

ROBEK. Det er bare Nome kommune som fortsatt er i ROBEK fra Telemark. Etter regnskapstall for 2017 vil de være ute av registeret.

**Antallet kommuner i ROBEK (fra kapittel 3.1.5.1.1 i TB)**

**Rapportere på**

Antallet kommuner i ROBEK ved utgangen av 2017 skal ikke overstige antallet ved utgangen av 2016.

Telemark har en kommune i ROBEK ved utgangen av 2017.

Det er Nome kommune som regner med å være ute av registeret etter at regnskapet er godkjent

**Antall kommuner i ROBEK**

Kommuner per desember 2016	Kommuner per desember 2017	Avvik
3	1	- 2

*Sauherad og Bø kommuner ble utskrevet av ROBEK etter godkjent regnskap for 2016*

**Feil i KOSTRA-rapporteringen reduseres vesentlig sammenliknet med 2016. (fra kapittel 3.1.5.1.2.1 i TB)****Rapportere på**

Feil i KOSTRA-rapporteringen reduseres vesentlig sammenliknet med 2016.

Fylkesmannen følger opp innrapportering og status for kommunene gjennom SSB portalen.

På bakgrunn av KOSTRA-tall er det antatt at fem kommuner har ført til sammen 8 feil. Det gjelder korrigert brutto driftsutgifter til forvaltning av eiendommer per kvadrat (F 121) og renhold per kvm.

Kommunal forvaltning (F 121) av eiendommer per kvm. i kommunene gjelder Tokke, Vinje, Drangedal og Nissedal. Herav utgifter til renholdsaktiviteter i kommunal eiendomsforvaltning per kvm. gjelder kommunene Seljord, Tokke og Vinje.

Fylkesmannen har vært i dialog og formidlet dette. Det er de samme antall feil i 2017 som 2016.

Viser til kapittel 7.3.6.5.1

**Kvalitet i KOSTRA-data**

Feil per juni 2016	Feil per juni 2017	Avvik
8	8	0

**3.1.1.13 Økt verdiskaping i landbruket**

Vårt Regionale Næringsprogram lister opp 8 satsingsområder, og det pågår for tida ulike tiltak og prosjekter innen alle satsingsområdene. Innovasjon Norge følge opp dette med å prioritere tilskuddsmidler til satsinger og investeringer på det enkelte gårdsbruk som er i tråd med våre program og strategier. Et godt og omforent samarbeid med Innovasjon Norge gjør at denne enhetlige satsinga fungerer godt. Det er stor investeringslyst og -vilje i landbruket i Telemark. Samtidig har fylket opplevd en sterk strukturrasjonalisering de seinere årene. Dette gjør at færre bruk drives aktivt, og mye jord er leid bort. Vi ser tendenser til at noen arealer blir dårlig drevet. Dette fører på sikt til gjengroing og dårlig utnyttelse av arealet. Fylkesmannen jobber aktivt for å stimulere til en mer helhetlig bruk av arealer gjennom ulike typer områdesatsing. Vi har også jamnlig dialog og informasjon ut til kommunene om deres plikt og lovhjemmel for å ivareta drift og produksjon på arealene.

Fylkesmannens landbruksavdeling gav Nibio i oppdrag å utarbeide en oppdatert Verdiskapingsanalyse for Telemark i 2017. Den forrige Verdiskapingsanalysen vår er basert på tall fra 2011, mens denne er basert på tall fra 2015. Størst verdiskaping fra landbruket i Telemark kommer fra melkeproduksjon/storfe/geit med 24%. Som en god nummer to med 19%, finner vi verdiskaping fra hagebruk. Sau er nede på en tredjeplass med 16% av verdiskapinga.

For skogbruket er skogsvegbygging og foryngelse viktige faktorer for verdiskaping. Fylkesmannen har lagt ned mye arbeid i å profesjonalisere forvaltninga av tilskuddsordninga knyttet til skogsvegbygging. På grunn av stor etterspørsel etter tilskuddsmidler, prioriterer vi bare tilskudd til skogsbilveger i klasse 3 og 4.

Foryngelseskontrollen er et viktig verktøy for å følge opp foryngelsesplikten og for å sikre framtidig produksjon i skogen. Alle resultatkontroller foryngelse/miljø er gjennomført og grundig gjennomgått av Fylkesmannen. Fylkesmannen har også selv vært ute og kontrollert arealer som eies av kommunen. Brev vedr. foryngelsesplikten er sendt ut og følges opp.

**Regionalt bygdeutviklingsprogram er fulgt (fra kapittel 3.1.6.1.1.1 i TB)****Rapportere på**

Regionalt bygdeutviklingsprogram er fulgt opp i tråd med nasjonal politikk.

Fylkesmannens landbruksavdeling har utarbeidet Regionalt Bygdeutviklingsprogram i samarbeid med fylkeskommunen, Innovasjon Norge, KS, kommunenes landbruksforvaltning og landbrukets organisasjoner i 2013. Parallelt med dette arbeidet, utarbeidet Telemark fylkeskommune i nært samarbeid med oss og øvrige aktører, en Landbruks- og Matmelding for Telemark. Vi har latt Landbruks- og Matmeldinga være en viktig del av vår RBU. Vi har videre utarbeidet Regionalt Miljøprogram (RMP), Regionalt Skog- og Klimaplan (RSK) og regionalt Næringsprogram (RNP). Både RMP og RNP er revidert i perioden etter at de ble ferdigstilte. Nasjonal politikk og signaler/føringer i ulike stalgige meldinger vektlegges ved revisjoner og prioritering av satsingsområder. RNP legger grunnlag for prioritering av våre satsingsområder knytta til ressursbruk og UT-midler, og det legges til grunn for føringer i oppdragsbrevet til Innovasjon Norge. Det er god kontakt mellom Fylkesmannens landbruksavdeling og Innovasjon Norge, og vi er godt omforent om satsinger og prioriteringer. Likeledes er det god kontakt, dialog og enighet om satsingsområder med landbrukets organisasjoner i fylket. Telemark skal nå slås sammen med Vestfold som et ledd i regionreformen. I des. 2017 hadde vi første møte med Fylkesmannen i Vestfold der vi la en plan for hvordan ny RBU skal utarbeides og bli ett,

felles dokument for regionen i løpet av 2018. Det skal opprettes bredt sammensatte grupper på tvers av fylkene som skal jobbe med alle tre underprogrammene.

#### Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst. (fra kapittel 3.1.6.1.2.1 i TB)

##### Rapportere på

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst.

Samla investering i nyplanting og suppleringsplanting steig med 6% fra 2016 til 2017 fra 4,5 millioner kr til snaut 4,8 millioner kr. Antall utsatte planter økte snaut 3% fra 2016 til 2017. Det er et potensiale for økt planting i fylket.

Resultatkontroll foryngelse/miljø All resultatkontroll foryngelse/miljø er gjennomført i Telemark. Alle skjemaene er gjennomgått hos Fylkesmannen for å kontrollere at det er samsvar mellom bonitet, plantetall og svar om tilfredsstillende foryngelse kan forventes. Vi kontakter kommuner pr. telefon der vi mener det er manglende samsvar mellom svarene for å få forklaring eller oppretting. Fylkesmannen har utført en av resultatkontrollene i felt fordi kommunen er inhabil (kommuneskog).

Foryngelseskontroll Alle kommuner har sendt ut egenmeldingsskjema om foryngelseskontroll til aktuelle skogeiere. 57 av 100 saker er avslutta i 2017. Det er ikke realistisk at alle saker avsluttes samme år pga flere ledd i prosessen og behov for befaringer i noen tilfeller. Fylkesmannen har fulgt opp foryngelseskontrollen, men det er potensiale for bedre oppfølging av sakene i noen kommuner og av Fylkesmannen. Noe av bakgrunnen for at dette går noe trått mener vi er at håndhevelse av foryngelsesplikten oppleves som vanskelig i praksis.

Annet Vi har laga nyhetsoppslag om at voksa planter for å minske snutebilleproblematikk kommer for salg og sendt informasjonen til kommunene og næringsaktørene.

#### Tilfredsstillende oppfølging av hovedplan for skogbruksplanlegging. (fra kapittel 3.1.6.1.2.2 i TB)

##### Rapportere på

Tilfredsstillende oppfølging av hovedplan for skogbruksplanlegging.

Revidering av hovedplan for skogbruksplanlegging ble gjennomført i 2015. I planen ble det satt opp en framdriftsplan for perioden 2014-2024 og en konkret handlingsplan for 2015-2018. Framdriften i skogbruksplanlegging med miljøregistreringer i Telemark er i samsvar med hovedplanen. Takstprosjektet i Bamble kommune avsluttes i 2018 og nytt prosjekt i Midt-Telemark kommunene Bø, Sauherad og Nome er etablert.

#### 3.1.1.14 Bærekraftig landbruk

I 2017 har landbruksavdelinga hos Fylkesmannen i Telemark arbeidet med en klimastrategi for landbruket i Telemark. Arbeidet har hevet vår kompetanse innen klima-området, og det har lagt grunnlag for gode diskusjoner for hvordan næringsutvikling og økonomiske virkemidler best kan brukes i fylket sett i forhold til klimautfordringene. Vi vil framover jobbe videre med dette og bl.a. se på hver enkelt tilskuddsordning som vi forvalter i forhold til hvordan vi best kan bruke midlene i et klimaperspektiv. Vår klimastrategi inngår i arbeidet med fylkeskommunens arbeid med å utarbeide en klimaplan for Telemark. Flere av medarbeiderne på landbruksavdelinga sitter i ulike grupper som er oppretta for utarbeidelse av den fylkeskommunale klimaplanen.

Formålet med regionalt miljøprogram (RMP) for Telemark er å bidra til et miljømessig bærekraftig jordbruk. Våre ordninger innen RMP prioriteres i henhold til våre regionale utfordringer. Vi har hatt spesiell fokus på miljømessig bærekraftig jordbruksdrift knyttet til våre vannområder i 2017. Vi har også satt særlig fokus på hydrotekniske anlegg gjennom bruk av SMIL-midler i 2017, og vi har gjennomført en fagdag for den kommunale landbruksforvaltningen.

Det ble arrangert ØkoUke i Telemark for 2. gang i september 2017. Denne gangen var det Porsgrunn Andelsgård som var koordinator for arrangementet med økonomisk støtte fra våre UT-midler. Totalt ble 37 arrangement markedsført under Øko-Uka. Dette omfattet både åpne gårdsbutikker, økologisk servering på ulike steder, fagmøter og ulike kurs. Vi opplevde at arrangementene favnet mange, og at det på en god måte satte søkelys på både økologisk og bærekraftig produksjon og forbruk.

Telemark er et fylke med store grasressurser, men med færre beitedyr enn ønskelig i forhold til ressursgrunlaget. Fylkesmannen har tatt initiativ til en satsing på storfe i fylket, der flere beitedyr og bedre bruk av arealene er viktige mål. Satsingen skjer i nært samarbeid med andre aktører i fylket.

De ansatte på landbruksavdelinga var på fagtur til NMBU høsten 2017. Der fikk vi fagforedrag om genteknologi og robotisering, samt omvisning i fjøset der ulike forskningsprosjekter ble omtalt. Avdelinga ser det som viktig å gi faglig påfyll innen ny teknologi og produksjonsmetoder. Derfor arrangeres fagturer, og mange medarbeidere får også delta på ulike faglige konferanser og fagsamlinger.

#### Økt planting med tilskudd (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB)

##### Rapportere på

Økt planting med tilskudd til tettere planting, og økt gjødsling, sammenlignet med 2015.

Vi regner med at sammenlikning skal gjøres mot 2016 (ikke 2015) siden tilskuddsordningene kom i 2016.

**Tettere planting:** 698 daa i 2017 (871 daa i 2016). I deler av fylket kommer det mye naturlig foryngelse av gran de fleste år. Interessen for tett planting er derfor liten der. Ellers tyder tilbakemeldinger på at en del skogeiere opplever den økonomiske gevinsten med tilskuddsordninga her og nå som liten. I tillegg mener nok en del at tett planting medfører økte kostnader ved ungskogpleie.

Fylkesmannen ser et potensiale for å øke omfanget av tettere planting i fylket.

**Gjødsling for klima:** 2017 daa (3 759 daa i 2016). En næringsaktør kjørte en kampanje for gjødsling i 2016 som ga meget gode resultater. Vi er godt fornøyd med resultatet i 2017 også.

Det er ikke grunnlag for en stor årlig satsing på gjødsling slik som i 2016. Det er effektivt og rimelig at helikopteret har flere gjødslingsarealer knytta til hver landingsplass. Det planlegges derfor kampanje hvert 4.-5. år.

#### **Tiltak i regionalt miljøprogram (fra kapittel 3.1.6.2.2.1 i TB)**

##### **Rapportere på**

Tiltak i regionalt miljøprogram er innrettet mot de regionale miljøutfordringene.

Av utbetalt tilskudd til Regionalt miljøprogram i 2017, gikk 48,5% til forurensingstiltak. Dette er en økning på 1 prosentpoeng fra utbetalt tilskudd i 2016. Areal som får tilskudd til miljøvennlig husdyrgjødsel viser en fin økning fra foregående år. Tilskudd gjennom regionalt miljøprogram er landbrukets største og viktigste bidrag for å bedre tilstanden i vassdragene våre. Gode erosjonskart er viktig for å bruke midlene mest mulig effektivt, og kombinert med det kartbaserte søknadssystemet vi har, får vi en god oversikt over hvor tiltakene er. En ulempe for denne kartleggingen med at det ikke gis tilskudd i erosjonsklasse 1 (hele fylket) og erosjonsklasse 2 (ikke prioriterte områder). Vi får da ikke en komplett oversikt over hvor det er åker i stubb gjennom vinteren. I et forurensingsregnskap er dette verdifull informasjon.

Tilskudd til slått og beite av lokalt verdifulle kulturlandskap er viktig for å opprettholde drift på marginale arealer som er viktig i et kulturlandskapsperspektiv.

#### **3.1.1.15 Andre oppdrag**

Kommunereformen.

Alle kommunene i Telemark deltok med ulik grad av aktivitet i løpet av reformperioden. Det var kun Bø og Sauherad kommuner som fullførte en målrettet prosess, med vedtak om sammenslåing i hvert kommunestyre 16. juni 2016. Stortinget gjorde nasjonalt sammenslåingsvedtak 8. juni 2017.

Nome kommune deltok i prosessen innledningsvis. Alle tre kommuner framforhandlet en intensjonsavtale. Etter en rådgivende folkeavstemning avviste Nome kommunestyre intensjonsavtalen. I fylkesmannens tilråding til Kommunal- og moderniseringsdepartementet 28092016 ble det likevel anbefalt sammenslåing av disse tre kommunene. Etter det nasjonale vedtaket ble arbeidet ført videre med Bø og Sauherad kommuner.

Fylkesmannen innkalte Bø og Sauherad kommunestyre til felles møte 21. august 2017. Det ble her enighet om Midt-Telemark kommune som navn på den nye sammenslåtte kommunen. Det nye kommunestyret skulle ha 29 medlemmer. Det var enighet om sammensetning av fellesnemnd, og nemndas oppgaver. Denne enigheten ble bekreftet ved separate kommunestyremøter senere samme dag.

Midt-Telemark kommune ble så formelt vedtatt ved forskrift 19. desember 2017. Fellesnemnda har ansvar og hånd om det videre arbeidet med etablering og organisering av den nye Midt-Telemark kommune.

#### **3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger**

##### **3.1.2.1 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv**

Fylkesmannen har jevnlig dialog med Husbanken, og har gjensidig utveksling av informasjon og kunnskap om status for det boligsosiale arbeidet i fylket. Ved utvelgelsen av programkommuner gav vi våre innspill til Husbanken.

##### **Fylkesmannen skal integrere det boligsosiale (fra kapittel 3.2.1.1.1.1 i TB)**

##### **Rapportere på**

Fylkesmannen skal integrere det boligsosiale arbeidet i etablerte fora og læringsarenaer, og ha gjennomført minimum to kompetansehevede tiltak for kommunene i fylket om boligsosialt arbeid.

I samarbeid med Husbanken har Fylkesmannen i Aust- og Vest Agder og Telemark arrangert fagdager om boligsosialt arbeid for kommunene. Det var ca. 100 deltakere, med representanter fra både førstelinjen og ledernivå i kommunene.

Vi har også deltatt på samling med Husbankens programkommuner og hvor to av våre kommuner er med.

I møte NAV ledere har vi orientert om Veiviseren og informasjon om digital veiviser Bolig for velferd ligger på Fylkesmannens hjemmeside med lenke til veiviseren.

**Fylkesmännens bidrag til at det boligsosiale arbeidet i kommunene er kunnskapsbasert**

Resultatmål	Differanse	Grunnlagstall 1
2	- 1	1

**3.1.2.2 Helhetlig og samordnet arbeid med samfunnsikkerhet og beredskap i fylket**

Fylkesberedskapsrådet følges opp gjennom møter og annen aktivitet. De inviteres til deltakelse på aktuelle arenaer rettet mot kommunene (seminar, øvelser mv.) og vi sender ut halvårslige informasjonsbrev der de oppfordres til å bidra til innholdet. Vi har opprettet og drifter to faglige nettverk under Fylkesberedskapsrådet, øvingsnettverket og Krisekommunikasjonsnettverket. Det gjennomføres halvårslige møter i nettverkene. Vi deltar og bidrar også svært aktivt i Katastrofeberedskapsrådet i Grenland, der fokus er på den særskilte risiko som følger av konsentrasjonen av storulykkevirksomheter. Vi er gode på øving og oppfølging av eget krisehåndteringsapparat og sikrer gjennom de kvartalsvise øvelsene at ferdigheter og rutiner for varsling og rapportering er på plass internt og hos kommunene. Vi har en meget robust og øvet organisasjon på plass for å håndtere graderte meldinger. Sivil-miltært samarbeid følges godt opp. Vi har en jobb å gjøre med SBS, og bør bli bedre/mer aktive på evalueringer.

**Fylkesmannen skal evaluere alle hendelser (fra kapittel 3.2.1.2.1.1 i TB)****Rapportere på**

Fylkesmannen skal evaluere alle hendelser av regional betydning, og sende evalueringsrapportene til DSB innen tre måneder etter hendelsen.

I 2017 har det ikke vært hendelser av regional betydning som vi har iverksatt evaluering av. Fylkesberedskapsrådet har ikke vært aktivisert, og embetet har ikke etablert egen krisestab for håndtering av hendelser.

For 2018 er kompetanseheving på og en lavere list for evaluering av hendelser et satsningsområde for oss, både internt og ut mot kommunene og Fylkesberedskapsrådet.

**Fylkesmannen skal evaluere eller (fra kapittel 3.2.1.2.1.2 i TB)****Rapportere på**

Fylkesmannen skal evaluere eller delta i evalueringen av alle regionale øvelser hvor fylkesmannen har deltatt og fylkesmannens embetsøvelser, og sende evalueringsrapportene til DSB innen tre måneder etter øvelsen.

Det er ikke gjennomført regional øvelse i Telemark i 2017.

Den EU-finansierte øvelsen SCOPE 2017 evalueres av Kystverket. På øvelse Trident Javelin hadde vi en marginal rolle som ikke aktiviserte kriseledelse/støtteapparat, men ble håndtert gjennom normal drift. Embetet har øvd egen organisasjon som del av varslingsøvelse 15. juni.

**3.1.2.3 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring**

Fylkesmannen i Telemark har i flere år hatt en tilsynsgruppe på tvers av avdelingene med fokus på intern samordning. Vi har også en ekstern tilsynsgruppe hvor Arbeidstilsynet, Mattilsynet, Arkivverket, kommunerevisjonen og kontrollutvalgssekretariatet er deltakere. I tillegg til at de statlige tilsynsmyndighetene er med, opplever vi det som svært nyttig å ha Kommunerevisjonen med. Vi utarbeidet en felles tilsynsplan i 2017 og dette arbeidet er videreført for 2018. I årets landsomfattende tilsyn med tjenester til mennesker med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse, har vi erfart at samtaler med brukere av tjenestene gir verdifull og nyttig informasjon i tilsynet. Det samme har vi erfart i våre tilsyn med kommunens forvaltning av introduksjonsloven

**Tilsyn på helseområdet og med barnevern og NAV:**

Vi legger stor vekt på at tilsynene våre skal ha fokus på læring og forbedringsarbeid. Målet er ikke å avdekke feil og å straffe, men å legge til rette for kvalitetsforbedring. Det er viktig å få fram dette både i de skriftlige forberedelsene til tilsyn, i åpningsmøte og slutt møte under tilsynsbesøkene, og i de intervjuene vi foretar under tilsyn. For å undersøke hvordan de ansatte oppfatter dette og om det har vært en atmosfære som fremmet forbedringsarbeid under tilsynsbesøkene, begynte vi ved årsskiftet 2016/2017 å sende ut en quest-back-undersøkelse (QB) til tilsynsobjektene etter fullført tilsynsbesøk i kommunehelsetjenesten, der vi stilte spørsmål om blant annet dette. Svarene på QB-undersøkelsene har vært nyttige for oss på flere måter, og de bekrefter at tilsynsobjektene har oppfattet at det var læring/forbedring og ikke straff som var fokuset. Vi fortsetter å bruke QB etter tilsyn, og vil ta dette i bruk ved tilsyn også på andre saksområder.

**Tilsyn på forurensingsområdet**

Vårt tilsyn er blant annet samordnet gjennom vår deltakelse i koordineringsgrupper for HMS-etatene i Telemark; Arbeidstilsynet, Mattilsynet, Branntilsynet, lokalt El-tilsyn og NSO. Ved deltakelse i nasjonale tilsynsaksjoner, planlagt av Miljødirektoratet, sikrer vi ett risikobasert tilsyn som er koordinert og samordnet. Med felles sjekklister, definerte avvik og rapporteringsmaler sikres stor grad av likebehandling. Gjennom arbeidet i regional tilsynsgruppe med miljøvern avdelingene i Vestfold, Buskerud, Oslo og Akreshus, Oppland og Østfold styrker vi også arbeidet med likebehandling, læring og forbedring.

**Alle tilsyn på Helsetilsynets områder (fra kapittel 3.2.1.3.1.1 i TB)****Rapportere på**

Alle tilsyn på Helsetilsynets områder hvor det er funnet brudd på lov- og forskriftskrav er avsluttet (dvs. praksis er endret) innen en avtalt frist.

**Barnevern:**

Fylkesmannen gjennomførte i 2017 tilsyn med Bufetat region Sør. Tilsynet ble gjennomført i samarbeid med Fylkesmannen i Aust- Agder og Vest- Agder, Vestfold og Buskerud. Fylkesmannen i Buskerud hadde koordineringsansvaret. Vi undersøkte om Bufetat sørger for at bistandsplikten blir utført i

samsvar med aktuelle lovkrav når barneverntjenester anmoder om plass i beredskapshjem eller institusjon til barn i akutt situasjoner, plass i institusjon når barn trenger hjelpe- eller omsorgstiltak og plass i institusjon for barn med alvorlige atferdsvansker. Det er utferdiget en foreløpig rapport. Endelig rapport er under utarbeidelse.

Når det gjelder øvrige tilsynssaker på barnevernsområdet så er praksis at disse blir lukket når fylkesmannen har mottatt svar fra kommunen om at praksis er endret. Alle tilsyn hvor det ble påpekt lovbrudd i 2017 er lukket/avsluttet.

#### Sosial:

Fylkesmannen gjennomførte i 2017 landsomfattende tilsyn med helse-, omsorg- og sosiale tjenester til person med rus og samtidig psykisk lidelse i tre av fylkets kommuner. Det ble gjort funn som ga grunnlag for avvik i to av kommunene. Avvikene var ikke lukket ved utgangen av 2017, men blir fulgt opp i 2018

#### Helse og omsorg:

Ved mange av tilsynene som gjelder helse og omsorg, blir det påvist avvik (lovbrudd), som tjenestene da får noe tid til å korrigere. Hvor lang frist som blir gitt, avhenger av hvor mye og hvor komplekst arbeid som antas å måtte gjøres for å korrigere feilene. Vanligvis gis det 3-6 måneders frist for å korrigere. Fylkesmannen følger opp at tjenestene arbeider aktivt med å korrigere avvikene. Enkelte tilsyn fra 2017 er ikke avsluttet. Av tilsyn fra 2016 eller tidligere er det 2 som ikke er avsluttet idet denne årsrapporten skrives. Det gjelder et tilsyn som ble holdt i februar - august 2016 med sepsisbehandling i akuttmottaket på Sykehuset Telemark HF (ett avvik påvist), og et tilsyn som ble holdt fra mai 2016 til februar 2017 med "tilsyn med tjenester til personer med utviklingshemming i Seljord kommune" (6 avvik påvist). Det ventes at avvikene fra begge de nevnte tilsynene vil bli lukket i løpet av første halvår 2018. Fylkesmannen følger aktivt med på at tilsynsobjektene driver med forbedringsarbeid. Det er ingen spesielle utfordringer knyttet til lukking av disse avvikene, bortsett fra at sepsistilsynet er et ganske komplekst tilsyn (landsomfattende), med oppfølgingstilsyn (journalgjennomgang etc) i flere etapper etter hovedtilsynet, for å følge opp at tilsynet har ført til reell forbedring og også fordi det gjøres forskningsarbeid om effekten av tilsyn.

#### 3.1.2.4 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Vår viktigste kanal for formidling av forventningene til ivaretagelse av klimahensyn er gjennom uttaler til planer etter plan og bygningsloven.

Vi er også dypt involvert i utarbeidelsen av regional klimaplan for Telemark hvor vi deltar i styringsgruppe, prosjektgruppe og i diverse arbeidsgrupper. Fylkesmannen deltar tverrfaglig fra flere avdelinger, blant annet fra miljø, landbruk og samfunnsikkerhet og beredskap.

Transportsektoren er en av sektorene som har de største klimagassutslippene i Telemark. En samordnet areal- og transportplanlegging er avgjørende for å oppnå klimakutt særlig i de store byområdene i Grenland. Fylkesmannen har deltatt aktivt i arbeidet med ny byutredning for Grenland som skal sikre at vi gjennom en ny byvekstavtale kan oppnå nullvekst i persontrafikken.

Gjennom ulike konferanser og seminarer setter vi klima på dagsorden. Det er gjennomført miljøfagkonferanse hvor klima og klimatilpasning var hovedtema og vi har vært med på å arrangere klimakonferanse for Telemark som en oppstart av arbeidet med regional klimaplan. I tillegg har rådmennene i Telemark blitt informert om vårt klimaarbeid generelt og Klimasats spesielt.

#### Hatt dialog med alle kommuner i fylket (fra kapittel 3.2.1.4.1.1 i TB)

##### Rapportere på

Hatt dialog med alle kommuner i fylket og formidlet forventninger til klima- og energiplanleggingen.

Fylkesmannen har hatt dialog med kommuner og formidlet relevant kunnskap og informasjon gjennom behandling av kommunale planer. I 2017 ble Telemark landets første fylke som fikk utarbeidet et fylkesvis klimaregnskap som inkluderer alle kommunene. Dette ble finansiert med Klimasatsmidler og utarbeidet som et ledd i arbeidet med regional klimaplan. Resultatene av klimaregnskapet er formidlet til alle kommunene i miljøfagkonferansen høsten 2017, med en klar forventning om at kommunenes egne klima- og energiplaner nå kan revideres med et meget godt kunnskapsgrunnlag.

#### FM har hatt dialog med alle (fra kapittel 3.2.1.4.2.1 i TB)

##### Rapportere på

FM har hatt dialog med alle kommuner og formidlet relevant kunnskap og informasjon, samt fulgt opp kommunene for å iverksette nasjonale føringer for tilpasning til klimaendringer.

Fylkesmannen har hatt dialog med kommuner og formidlet relevant kunnskap og informasjon, blant annet om nasjonale og fylkesvise klimaframskrivninger. Kommunenes planer er fulgt opp med fokus på klimatilpasning og beredskap, samt utslippskutt der det er relevant. Kommunene er informert om tilskuddsordningen Klimasats på flere konferanser, og det er gjennomført veiledning av kommuner om utforming av søknader. I 2017 fikk kommunene i Telemark hele 10 % av den samlede tilskuddspotten for Klimasats.

#### 3.1.2.5 Fylkesmannen understøtter nasjonale myndigheters og kommunenes arbeid med flyktnings situasjonen

#### Utdanning

Fylkesmannen har gjennom midler fra Utdanningsdirektoratet tildelt Skien kommune kompetansehevingsmidler knyttet til flyktninger. Pengene skal gå til tiltak som bidrar til mer koordinert innsats for barn og unge. Målgruppen er nyankomne i alderen 6 - 18 år som bor i mottak eller som er bosatt. Skien kommune har gjennom sin strategiske plan satset på Traumebevisst omsorg for barn og unge. RVTS er fagmiljøet som er inne i satsningen.

Utdannings- og vergemålsavdelingen har også samarbeidet om en felles konferanse med Sosial og helse der vårt innslag var "Flyktingekompetent barnehage" ved Læringsmiljøsentret i Stavanger

#### Helse:

I mai 2017 arrangerte FM sammen med RVTS, DPS Øvre Telemark og Notodden kommune en konferanse om radikaliserings, innen både høyreekstremer og muslimske miljøer. Målgruppe var kommunale helse- og omsorgstjenester, utdanningsinstitusjoner og spesialisthelsetjenesten.

#### Andel flyktninger bosatt innen (fra kapittel 3.2.1.5.1.1 i TB)

##### Rapportere på

Andel flyktninger bosatt innen 6 måneder etter at vedtak som danner grunnlag for bosetting eller reisetillatelse er gitt: 90 % Resterende andel skal være bosatt innen 12 måneder.

Andel flyktninger bosatt innen 6 måneder var 69 % og innen 12 måneder 94 %.

#### Andel enslige mindreårige bosatt (fra kapittel 3.2.1.5.1.2 i TB)

##### Rapportere på

Andel enslige mindreårige bosatt innen 3 måneder etter at vedtak som danner grunnlag for bosetting eller reisetillatelse er gitt: 80 %.

Andel enslige mindreårige bosatt innen 3 måneder var 71 %.

#### 3.1.2.6 Andre oppdrag

Vi viser til våre svar knyttet til særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet:

Tverretattlig samarbeid for å bedre opplærings situasjonen og skoler resultatene til barn og unge i barnevernet: se pkt. 7.3.10.2.1 TB

Forsøk med NAV-veiledere: se pkt. 7.3.10.3.1 TB

0-24arbeidet: Se pkt. 7.3.10.1.1 TB

#### 3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivare tatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene

##### 3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og klagebehandling

Tilsynskravet for Telemark i 2017 var 32 poeng på skole og 14 poeng på barnehage. Vårt resultat er 34 poeng på skole og 14 poeng på barnehage, og har med dette oppfylt tilsynskravet. På skole var 22 av poengene knyttet til FNT-tilsyn, mens resterende 12 poeng var egeninitierte tilsyn. Vi er dermed innenfor kravet om at minst 50 prosent av tilsynsomfanget på skole skulle være FNT-tilsyn. I løpet av FNT-perioden (2013-2017) skulle minst 60 prosent av kommunene ha FNT-tilsyn. I Telemark er det 19 kommuner inkludert fylkeskommunen. I løpet av perioden har 12 av kommunene hatt FNT-tilsyn, altså 63 prosent av kommunene. Vi har dermed oppfylt kravet om andel kommuner med FNT-tilsyn i perioden.

##### Minimum 2 tilsyn per år. (fra kapittel 3.3.1.1.1 i TB)

##### Rapportere på

Minimum 2 tilsyn per år.

I 2017 er det gjennomført tilsyn med to av fylkets kommuner. Tilsynene har vært gjennomført som stedlige tilsyn og temaet har vært individuell plan for deltakere i introduksjonsprogram. Det ble avdekket lovbrudd i en av kommunene. Det har vært samtaler med deltakerne i begge tilsynene og det ble benyttet tolk. Rapportene er sendt i kopi til IMDI

##### Det enkelte embetets omfang (fra kapittel 3.3.1.1.2 i TB)

##### Rapportere på

Det enkelte embetets omfang av tilsyn skal opprettholdes på samme nivå som i 2016, jf. retningslinjer og aktivitetskrav i VØI.

Barnehage: På barnehageområdet er kravet at minst to av tilsynene skal være i kategori fire. Vi har i 2017 planlagt og gjennomført fire stedlige tilsyn, der to av tilsynene var i kategori fire. Til sammen utgjør tilsynene på barnehage 14 poeng, som er kravet.

Skole: På skoleområdet hadde vi et aktivitetskrav på 32 tilsynspoeng. Vi varslet og gjennomførte FNT-tilsyn (elevenes utbytte) i tre kommuner, fordelt på fire skoler. I tillegg hadde vi FNT-forvaltningstilsyn i tre kommuner. Til sammen 22 poeng. Vi gjennomførte tre tilsyn med tema elevmedvirkning, fordelt på tre kommuner. To skriftlige tilsyn og ett stedlig. Til sammen 7 poeng. Vi har også gjennomført et to hendelsesbaserte tilsyn, ett skriftlig og ett stedlig. Til sammen 5 poeng. Totalt for skole ble tilsynsomfanget 34 poeng. Risikovurderinger er benyttet ved valg av tilsynsystema, tilsynsobjekt og dimensjonering.

##### Barnehageeiers, barnehage myndighets og skoleeiers (fra kapittel 3.3.1.1.3 i TB)



**Rapportere på**

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens tilsyn skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Barnehagemyndighetens tilfredshet med fylkesmannens tilsyn var i 2016 3,31 i Telemark. Landsgjennomsnittet var 3,83. I 2017 scorer Telemark 3,6.

Vi er blitt bedt om å rapportere på om skoleeiers tilfredshet med Fylkesmannens tilsyn ligger på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. "Spørsmål til Skole-Norge våren 2016". Rapporten Spørsmål til Skole-Norge våren 2017 gir ikke svar på dette på fylkesnivå, men kun på landsnivå. I Spørsmål til Skole-Norge våren 2017 scorer Telemark 3,4 på skoleeierne samlede vurdering av virkemidlene hos Oppvekst- og utdanningsavdelingen (klagesaksbehandling, veileder og støtterollen innenfor kompetanseutviklingstiltak, veiledning og regelverk og tilsyn). Tallet var 3,6 i 2016. Det er bare fem av Telemarks 18 kommuner som har svart, og det er derfor vanskelig å legge stor vekt på dette.

Tilbakemeldinger fra en rekke kommuner som har hatt tilsyn er at de opplever dette som nyttig.

**Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet (fra kapittel 3.3.1.1.4.1 i TB)****Rapportere på**

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens klagesaksbehandling skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Barnehagemyndighetens tilfredshet med fylkesmannens klagesaksbehandling var i 2016 3,23 i Telemark. Landsgjennomsnittet var 3,63. I 2017 scorer Telemark 3,8.

Vi er blitt bedt om å rapportere på om skoleeiers tilfredshet med Fylkesmannens klagesaksbehandling ligger på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. "Spørsmål til Skole-Norge våren 2016". Rapporten gir ikke svar på dette på fylkesnivå, men på landsnivå. I rapporten «Spørsmål til Skole-Norge våren 2017» svarer 50 % av de spurte skoleeierne på nasjonalt nivå at de i svært stor grad eller i stor grad opplever virkemiddelet klagesaksbehandling som viktig for å sikre utvikling, læring og god kvalitet i skoletilbudet til barn og unge.

Resultatene fra Spørsmål til Skole-Norge våren 2017 viser at Telemark scorer 3,4 på skoleeierne samlede vurdering av virkemidlene hos Oppvekst- og utdanningsavdelingen. Virkemidlene omfatter klagesaksbehandling, veileder og støtterollen innenfor kompetanseutviklingstiltak, veiledning og regelverk og tilsyn. Gjennomsnittet for alle fylker er 3,5 i 2017. I 2016 var gjennomsnittet for alle fylker 3,6.

Det er fem av de 18 kommunen i Telemark som har svart, og det er derfor knyttet stor usikkerhet til dette tallet.

**Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers (fra kapittel 3.3.1.1.5.1 i TB)****Rapportere på**

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens veiledning om regelverket skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Barnehagemyndighetens tilfredshet med fylkesmannens veiledning om regelverk var i 2016 3,62 i Telemark. Landsgjennomsnittet var 3,75. I 2017 scorer Telemark 3,9.

Vi er blitt bedt om å rapportere på om skoleeiers tilfredshet med Fylkesmannens veiledning på regelverk ligger på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. "Spørsmål til Skole-Norge våren 2016". Rapporten «Spørsmål til Skole-Norge våren 2017» gir ikke svar på dette på fylkesnivå, men på landsnivå. I rapporten «Spørsmål til Skole-Norge våren 2017» svarer 72 % av de spurte skoleeierne på nasjonalt nivå at de i svært stor grad eller i stor grad er tilfreds med fylkesmannens *veiledning på regelverket*.

Resultatene fra Spørsmål til Skole-Norge våren 2017 viser at Telemark scorer 3,4 på skoleeierne samlede vurdering av virkemidlene hos Oppvekst- og utdanningsavdelingen. Virkemidlene omfatter klagesaksbehandling, veileder og støtterollen innenfor kompetanseutviklingstiltak, veiledning og regelverk og tilsyn. Det er fem av de 18 kommunen i Telemark som har svart, og det er derfor knyttet stor usikkerhet til dette tallet. Gjennomsnittet for alle fylker er 3,5 i 2017. I 2016 var gjennomsnittet for alle fylker 3,6.

Vi ser at mange kommuner i Telemark, særlig de små kommunene, ofte tar kontakt med Fylkesmannen for veiledning i enkeltsaker. Kommunene etterspør i stor grad også veiledning på regelverk, ved samlinger eller kurs. Tretten av de atten kommunen i Telemark har under 10.000 innbyggere. Rapporten det vises til konkluderer med at behovet og tilfredsheten med Fylkesmannen er størst i de minste kommunene.

**Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.6.1 i TB)****Rapportere på**

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker, jf. § 7-1 bokstav d, i byggesaksforskriften

I 2017 behandlet vi 103 klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven. Av disse ble 41 behandlet innen 12 uker, altså en andel på 40%.

I første halvår var kapasiteten noe redusert som følge av sykefråvær. I andre halvår ble det satt i gang et eget restanseprosjekt for å redusert saksbehandlingstiden. Det ble satt av mindre tid til ekstern veiledning og det ble arbeidet mye overtid. Dette gav gode resultater ved at restanselisten av innkomne saker ble vesentlig redusert. Dessverre økte inngangen av nye klagesaker tilsvarende. Vi har i 2017 mottatt 156 byggesaksklager, mot 114 i 2016.

Denne økningen kom hovedsakelig i siste kvartal. Som følge av dette ble det besluttet etter sommeren besluttet å øke bemanningen med en ny jurist på fagfeltet. Rekruttering er imidlertid tidkrevende og ny jurist er derfor ikke på plass i 2018.

Det har i også 2017 gått med en del ressurser til den pågående fusjonsprosessen med fylkesmannsembetet i Vestfold.

En del oversendelser fra kommunene mangler avgjørende opplysninger for vår behandling av sakene. Dette oppdages ofte først etter at sakene har ligget ubehandlet hos oss en tid. Når vi da må innhente opplysningene, medfører dette at den registrerte saksbehandlingstiden blir lenger.

Kompetansen både innen plan- og bygningsrett og generell forvaltningsrett er mangelfull i mange kommuner. Dette gjør saksbehandlingen krevende og medvirker sterkt til at vi ikke når målene for saksbehandlingstid. Besvarelse av henvendelser fra kommunene, både om veiledning i enkeltsaker og om generell regelavklaring, tar da også mye tid.

Tiltak for å heve kunnskapsnivået i kommunene var blant annet en fagkonferanse, som miljøvernnavdelingen arrangerte i 2017 for alle kommunene i Telemark. En halvdags-seksjon omhandlet diverse emner innen plan- og bygningsrett.

#### Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 60 %	40 %	103	41

#### Alle klagesaker der det er gitt (fra kapittel 3.3.1.1.6.2 i TB)

##### Rapportere på

Alle klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42, er behandlet innen 6 uker, jf. § 7-1 bokstav e, i byggesaksforskriften

Ingen av de 3 sakene med utsatt iverksetting ble behandlet innen fristen på 6 uker. Sakene ble behandlet i løpet av 9, 11 og 15 uker.

Den ene av sakene rakk vi ikke å behandle før sommerferieavviklingen. I en av de andre sakene ble det innhentet tilleggsopplysninger. Vi vil forbedre rutinene og sørge for at slike saker blir behandlet innen fristen på 6 uker i 2018.

#### BOBY - Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	- 100 %	0 %	3	0

#### Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.7.1 i TB)

##### Rapportere på

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker

I 2017 behandlet vi 25 klager over kommunens vedtak i klager over reguleringsplan. Av disse ble 12 behandlet innen 12 uker, altså en andel på 48%.

Vi prioriterer behandling av disse sakene, men har likevel ikke oppnådd kravet til saksbehandlingstid på 12 uker. Gjennomsnittlig behandlingstid var imidlertid på 88 dager, altså tett opptil kravet. Gjennomsnittlig overskridelse i de sakene som ikke ble behandlet innen 12 uker var på 33 dager.

Vi viser for øvrig til det som er sagt under 3.3.1.1.6.1.

#### Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i klager over reguleringsplan

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 52 %	48 %	25	12

#### Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans (fra kapittel 3.3.1.1.8.1 i TB)

##### Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Ingen saker.

#### Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 100 %		0	0

#### Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans (fra kapittel 3.3.1.1.8.2 i TB)

**Rapportere på**

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Ingen saker.

**Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker (klageinstans) på plan- og bygningsrettens område**

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 100 %		0	0

**3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning**

Vi vurderer det slik at tilskudds- og lovforvaltning i fylket er blitt utført på en effektiv og korrekt måte. Gjennom kurs, fagsamlinger, klagebehandling, omgjøring av kommunale vedtak samt gjennom daglig kontakt pr telefon og mail veileder vi kommunen i økonomiske og juridiske virkemidler.

Kontroll av tilskuddsordninger innenfor jord- og skogbruk er utført i tråd med vår risikobaserte kontrollplan for inneværende år. I februar 2017 omgjorde Fylkesmannen et kommunalt vedtak datert 2.11.2016 om utbetaling av produksjonstilskudd til et foretak for søknadsomgangen januar 2016. Etter et eget møte med foretaket, har foretaket klaget på vårt omgjøringsvedtak men fikk ikke medhold. Saken er derfor den 5.4.2017 oversendt til Landbruksdirektoratet. Pr. medio februar 2018 er saken ikke behandlet ferdig. For foretaket betyr det at det har gått mer enn 2 år for å få avklart produksjonstilskuddssaken. Vi mener at slik lang saksbehandlingstid er uheldig for landbruksforvaltningens (kommunal, fylke og direktorat) omdømme.

Det ble i 2017 innført et nytt system for å søke om produksjonstilskudd. Det har vært en egen fagdag for kommunene i forbindelse med omleggingen. I tillegg har mye av veiledning og råd vært gitt pr. telefon og e-post. Vårt inntrykk er at kommunene og næringen har taklet denne overgangen på en god måte.

Det har i år ikke vært saker etter jord- og konsesjonslovgivningen til behandling hos Sivilombudsmannen.

**Gjennomført kontroll av foretak (fra kapittel 3.3.1.2.1.1 i TB)****Rapportere på**

Gjennomført kontroll av foretak i henhold til kontrollplan.

Fokus på foretakskontroller har i år vært på skogsveier. I tråd med risikovurderingen er 17 foretak plukket ut til kontroll. I alle saker er regnskap for skogsveger gjennomgått. I tillegg har de vært befaring på skogsveger til 6 av de 17 foretak.

Hovedinntrykket av veier kontrollert med foretakskontroll i 2017 er at de er solid oppbygd med veikropp av sprengt og knust fjell for varig bæreevne og motstandsdyktighet mot regnskyll og flom, men samtidig er det funn av flere feil og mangler av vesentlig betydning for framkommelighet av tømmerbiler, avrenning av vann, lønnsomhet, kostnader og sikkerhet ved bruk av veiene.

Mangler og avvik er fulgt opp gjennom rutiner for foretakskontroll og resultatkontroll for skogsveier med pålegg om utbedringer, tilbakeholdelse av tilskudd inntil mangler er utbedret, avkorting av og avslag om tilskudd og retur av søknader om tilskudd.

For å forebygge mangler og avvik ved bygging av skogsveier med tilskudd har fylkesmannen utarbeidet retningslinjer med krav til innhold i byggeplan, spesifisert kostnadsoverslag, lønnsomhetsberegning, lagd detaljerte rutinebeskrivelser for kommunenes arbeid med søknader om tilskudd, kommunenes anbefalinger og postering av utbetaling av tilskudd og oppfølging av arbeidet med kommunenes underveiskontroller av veibyggingen og kontroller ved ferdigstilling.

**Skogsveier - kontroll med befaring**

Følgende feil og mangler er registrert på foretakskontroller av skogsveier gjennomført med befaringer i 2017:

For lav veibredde i kurve, for bratt skråning i fylling, overgangskurve for kort eller for smal, vesentlige endringer i bygging som følge av mangler i byggeplan, stigning for bratt, nedklassifisering av veiklasse fra helårs vei til sommerbilvei som følge av bratt stigning, for smal snuplass og for bratt fjellskjæring i avslutning av massetak for uttak av fjell for oppbygging av veien.

**Oppfølging av avvik**

Det er skrevet rapport fra befaringer og gitt pålegg til kommune eller skogeier om utbedring av mangler, veier med for bratt stigning nedklassifisert fra helårs bilvei til sommerbilvei, holdt tilbake eller trukket tilskudd inntil mangelen er utbedret. Kommunene sender resultatkontroll med merknad om utbedrede mangler når dette er utført.

**Skogsveier - kontroll av regnskap o.a.**

For skogsveier med kontroll av regnskap i forbindelse med delutbetaling og sluttutbetaling av tilskudd er det funnet følgende feil og mangler på skogsveiene:

Stor kostnadsoverskridelse på grunn av mangler i byggeplan, vei innkortet vesentlig i forhold til søknad og byggeplan, brukt stikkremmer med for liten dimensjon i forhold til økt minstekrav i Telemark og for bratt stigning i forhold til omsøkt veiklasse.

**Oppfølging av avvik**

Mangler og avvik følges opp av fylkesmannen ved ny vurdering av tilskudd for kostnadsoverskridelse med evt. avslag eller reduksjon av prosentsats og tilleggskostnaden, revidert byggeplan for videreføring av byggingen for å få kostnadskontroll, trekk i kostnadsgrunnlag, inntrekking av tildelt tilskudd i sin helhet og nedklassifisering av vei på grunn av for bratt stigning.

**Skogsveier - kontroll av søknad om tilskudd**

Skogsvei er bygd før søknad om tilskudd er sendt eller ferdig behandlet av fylkesmannen, byggeplaner med for lav kvalitet med mangler i spesifisert kostnadsoverslag, framstilling av oppbygging av bruk av massekvaliteter for bæreevne, varighet mv., manglende lønnsomhetsberegning og oppføring av unormalt høye kostnader for enkeltposter i kostnadsoverslag.

*Oppfølging av avvik*

For oppfølging av mangler og avvik knyttet til søknader om tilskudd til skogsveier er søknader returnert kommunene med detaljert melding om mangler i søknaden, byggeplan, kostnadsoverslag, lønnsomhetsberegning mv., fylkesmannen har bedt om alternative løsninger, kostnadsoverslag i søknaden redusert og søknad er avslått.

**Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon**

Kontroll av husdyrkonsesjon er foretatt i hht retningslinjer fra Landbruksdirektoratet. Alle foretak med mer enn 5000 høner (12 stk) er kontrollert. Det er innhentet dokumentasjon på innkjøp av unghøner. Det er ikke funnet avvik, men kontrollen er ikke helt ferdigstilt.

**Kontroll av foretak og oppfølging av avvik**

Foretak	Ordninger / omfang	Registrerte avvik	Oppfølging av avvik
A	NMSK - skogsveier	Oppført unormalt høy ryddekostnad for veitrase i kostnadsoverslag for søknad om tilskudd til skogsbilvei	Redusert kostnad med følge av at veien kom under minstregrensen å kr 80 000 for tilskudd.
B	NMSK – skogsveger	Teknisk utforming av skråning i fylling og fylling over sentral stikkrenne fulgte ikke kravene etter gjeldende veiklasse i veinormalene for landbruksveier.	FMTE har sjekket at kommunen har foretatt resultatkontroll, tidligere inntrukket tilskudd er reversert og utbetalt i samsvar med tilskuddsforskriftens krav til bygging og ferdigstilling.
C	NMSK – skogsveger	Skogsvei, traktorvei, bygd før tilskuddsøknad er sendt til og ferdig behandlet hos FMTE. Dette ble avdekket på flyfoto. Dette er ikke i samsvar med retningslinjer for søknader om tilskudd til skogsveier fastsatt av FMTE 08.03.2016.	Søknad om tilskudd avslått.
D	NMSK – skogsveger	Skogsbilvei halveis ferdig bygd for det er søk om tilskudd og søknaden ferdig behandlet hos FMTE. Dette er ikke i samsvar med retningslinjer for søknader om tilskudd til skogsveier fastsatt av FMTE 08.03.2016.	FMTE av befart veianlegget og veiens dekningsområde og har tilskuddsøknaden fortsatt under behandling.
E	NMSK - skogsveger	Byggeplan med for lav kvalitet.	FMTE befart planlagt trase og foreslått vesentlig endring av plassering av lunneplass og ny oppbygging av veikropp.
F	NMSK - skogsveger	Kostnader til administrasjon av planlegging og bygging tatt med i kostnadsoverslag for søknad om tilskudd til bygging.	Kostnadsoverslag redusert av FMTE ved tilsagn om tilskudd.
G	NMSK - skogsveger	Stor kostnadsoverskridelse skogsbilvei under bygging - for lav kvalitet på byggeplan.	Melding til skogseier om at tilskudd til veianlegget vil bli vurdert på nytt.
H	NMSK - skogsveger	Vesentlig endring av byggeplan for skogsbilvei som følge av for lav kvalitet på opprinnelig byggeplan.	Gjennomgagn av itttak av ny byggeplan med tilleggsbevilgning. Stikkrenner med for lav dimensjon trukket og uforutsette kostnader trukket ut av kostnadsgrunnlaget.
I	NMSK - skogsveger	Skogsbilvei bygd før søknad sendt og behandlet hos Fylkesmannen i Telemark. Dette er ikke i samsvar med retningslinjer for søknader om tilskudd til skogsveier fastsatt av FMTE 08.03.2016.	Søknad om tilskudd avslått.
J	NMSK - skogsveger	Skogsbilvei bygd for bratt, også mangel i byggeplan. Kommunen brukt derfor feil veiklasse. Avviket registrert ved resultatkontroll av FMTE.	Veiklassen endret fra helårs bilvei veiklasse 3 til sommerbilvei veiklasse 4.
K	NMSK - skogsveger	Snuplass av typen rundkjøring med øy bygd med for smal utgang og avlørse for smal for vogntog med henger.	Kommunen varslet i brev om detaljert behov for tiltak for godkjenning. FMTE reduserte veiklassen fra sommerbilvei med henger (veiklasse 4) til sommerbilvei uten henger (veiklasse 5).
L	NMSK - skogsveger	Byggeplan manglet tiltak på strekning med behov for ombygging, resulterte i vesentlig kostnadsøkning.	FMTE krevde byggeplan for ombyggingsdelen og ga tilleggsbevilgning med redusert tilskuddsats.
M	NMSK - skogsveger	Vei planlagt med et stort antall stikkrenner med kun drenerende effekt med diameter 300 mm, mens FMTE's krav i retningslinjer er min. 400 mm. FMTE reiser tvil om at samtlige av disse stikkrennene har kun drenerende effekt.	FMTE trekker kostnaden for samtlige stikkrenner angitt med drenerende effekt ut av tilsagnsgrunnlaget, øvrige tiltak i ombygging gis tilsagn om tilskudd.
N	NMSK - skogsveger	Ombygd skogsvei for bratt til å tilfredsstillende krev til helårs bilvei, dette skulle vært oppgitt i byggeplan og søknad om tilskudd. Kurve samtidig for smal.	Kommunen varslet i brev om detaljert behov for tiltak for godkjenning. FMTE reduserte veiklassen fra helårs bilvei (veiklasse 3) til sommerbilvei for tømmerbil med henger (veiklasse 4).
O	NMSK - skogsveger	Skogsbilvei ombygd uten å følge byggeplan ved at kurver ikke er utbedret samtidig som veilengden er forkortet og snuplass flyttet til veiens start.	Tilskudd trukket inn i sin helhet.
P	NMSK - skogsveger	For smal S-kurve, massetak ikke avsluttet med rette helningsvinkler.	Holdt tilbake 10 % tilskudd inntil mangler utbedret.
Q	NMSK - skogsveger	For bratt stigning oppgitt i kommunens resultatkontroll.	Veien nedklassifiseres fra helårs vei kl. 3 til sommerbilvei kl. 4

*Kommentar 1: Foretakene er plukket ut i tråd med FM's risikobasert kontrollplan for 2017. Vedtakene i disse sakene er dermed også basert på kontrollplanen. Kommenter 2: NMSK – skogsveier: i 17 saker er regnskapet nøye gjennomgått. Det er avdekket mindre økonomiske misligheter i 3 saker (A, F og G).*

**Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon**

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Er kontroll av foretak på husdyrkonsesjonsområdet gjennomført i samsvar med Ldirs RS 2016-17?	Ja
Tal kontrolltiltak av foretak der det er innhentet opplysninger utover det som er tilgjengelig i egne systemer	12
Tal kontrolltiltak av foretak som er fulgt opp etter kontroller i 2016	0
Tal kontrolltiltak av foretak som skal følges opp vedr produksjonsgrensen i 2018	1
Tal kontrolltiltak av foretak det er gjennomført stedlig kontroll hos i 2017	0
Tal kontrolltiltak av foretak som er kontrollert pga mistanke om driftsfelleskap	0
Tal kontrolltiltak av foretak som er ilagt standardisert erstatning	0
Tal kontrolltiltak av foretak som er ilagt standardisert erstatning pga driftsfelleskap	0
Tal kontrolltiltak av foretak som er kontrollert, men vedtak om standardisert erstatning er under arbeid	0
Beløp som er ilagt i standardisert erstatning	0

**Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)****Rapportere på**

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll av 20 % av kommunene.

Forvaltningskontroller er gjennomført i tråd med utarbeidet risikobasert kontrollplan for 2017. Risikovurderinger for 18 av 24 ordninger er i år blitt oppdatert. Kontrollplanen bygger på de nye oppdaterte risikovurderinger. Det er gjennomført kontroll i 7 av 18 kommuner i fylket.

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll av 20% av kommunene

Kommune	Ordninger / omfang	Registrerte avvik	Oppfølging av avvik
Drangedal	Drangedal - Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket	ingen	ingen
Kragerø	Drangedal - Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket	Kommunen har ikke i nødvendig utstrekning kontrollert at tiltakene er gjennomført i tråd med forutsetningene	Fylkesmannen forventer at kommunen omgjør vedtaket i saken og ser det i sammenheng med saken fra 2012 hos samme skogeier, jf. vår kontrollrapport av 5. juli 2012, og trekker alt tilskudd tilbake. Kommunen har gjennomført ny kontroll og konkludert at det er oppgitt 20% for mye areal som tilskuddsgrunnlag. Kommunen trekker tilbake 20% av utbetalt tilskudd og 20% av utbetalt skogfond. Frist 15.11.2017. FM venter på kopi av kommunens vedtaksbrev til skogeier. Avvik er ikke lukket fordi saken har dratt ut langt ut i desember og FM ville ikke inndragning/tilbakebetaling så sent på året pga. avslutning for skogfondsregnskap. Saken vil bli fulgt opp og sluttført i 2018.
Vinje	PT avløsertilskudd i jordbruket og avløsning ved sykdom og fødsel	ingen	ingen
Vinje	Spesielle miljøtiltak i jordbruket	avvik 1 i felt: tilskudd til rydding av beiteareal og inngjerding er ikke brukt i tråd med forutsetningene.	Kommunen har kontaktet grunneier og krevd mangler rettet opp eller tilbakebetaling av hele tilskuddet. Grunneier har rettet opp påpekte mangler og lagt fram avtale om beite. Kommunen har på nytt vært på befarig og konstatert at mangler er rettet opp i tråd med søknad og vedtak. Avvik er lukket.
Vinje	Spesielle miljøtiltak i jordbruket	avvik 2 i felt: restaurering av tak på gammelt fjøs (1600-tallet) er ikke fullført	Kommunen har kontaktet innehaver og gitt ny frist for istandsetting av tak og dokumentere regnskap. Innehaver har sluttført tiltaket og lagt fram dokumentasjon av regnskap. Kommunen har kontrollert utført arbeid og godkjent det. Avvik er lukket.
Vinje	Spesielle miljøtiltak i jordbruket	avvik 3 i felt: tilskudd til rydding av beiteareal og inngjerding er ikke brukt i tråd med forutsetningene.	Kommunen har kontaktet innehaver og satt fram krav om tilbakebetaling av tilskudd. Rydding har ikke vært nødvendig å utføre og inngjerding blir sett på som ordinær drift. Innehaver har godtatt kravet og Ldir har sendt faktura. Avvik lukket.
Fyresdal	Spesielle miljøtiltak i jordbruket	ingen	ingen
Notodden	PT avløsertilskudd i jordbruket og avløsning ved sykdom og fødsel	ingen	ingen
Skien	Lov om skogbruk § 3 (kommuneskoger), dokumentkontroll	2 saker, ingen avvik	ingen
Kragerø og Bamble	Lov om skogbruk § 3 (kommuneskoger), dokumentkontroll	ingen saker	ingen
Notodden	Lov om skogbruk § 3 (kommuneskoger), dokumentkontroll	1 sak, ingen avvik	ingen

Om dokumentkontroll av kommuneskoger: kontroll av riktig saksgang i kommuner som har egen skog og skal sende saken til FM for behandling.

Forvaltningskontroller av kommunene

Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall gjennomførte forvaltningskontroller	Antall kommuner i fylket
20 %	19	39 %	7	18

I tråd med vår kontrollplan har vi vært 7 av 18 kommuner i Telemark, dvs. resultatet ble en nær dobling (100 % økning) av resultatmålet.

Andel avvik avdekket under (fra kapittel 3.3.1.2.1.3 i TB)

**Rapportere på**

Andel avvik avdekket under kontroll som er fulgt opp: 100 %.

Rapporter fra kontroller er i all hovedsak skrevet innen 2 – 3 uker etter kontrolldato. Samtlige avvik og merknader har kommunene gitt tilbakemeldinger på, ikke alle innen den avtalte fristen. Det har vært nødvendig med purring i 1 kommune. I alt er det notert 4 avvik. Alle avvik er lukket fra kommunen sin side, men vi har selv valgt å avslutte 1 av de 4 sakene i 2018 (inndragning/tilbakebetaling) av hensyn til avslutting for skogfundsregnskap.

**Oppfølging av avvik avdekket under kontroll**

Betegnelse på rapporteringskrav	Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall kontroller med registrerte avvik	Antall kontroller der registrerte avvik er fulgt opp
Oppfølging etter foretakskontroller	100 %	0	100 %	1	1
Oppfølging etter forvaltningskontroller	100 %	0	100 %	4	4

Forvaltningskontrollen i Kragerø er fulgt opp men ikke lukket for det. Det er FM som har bedt kommunen vente med å kreve tilbakebetalt tilskudds- og skogfondsmidler fordi dette må ikke komme opp i avslutningen av skogfundsregnskapet for 2017. Vinje kommunen har gjort en god jobb med oppfølging av avvik.

**3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivarett sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester**

Fylkesmannen har inntrykk av at befolkningen i hovedsak har tillit til velferdstjenestene i fylket og for det meste får oppfylt sine rettigheter til forsvarlige og nødvendige tjenester. Det er likevel et klart inntrykk hos oss at det er grupper som er i ferd med å falle mer utenfor samfunnets velferdssystem og sikkerhetsnett. Rettssikkerheten hos disse synes å være under press. Det gjelder særlig for personer med stor psykisk utviklingshemming, alvorlig psykisk syke pasienter, og personer med store rusproblemer. I noen kommuner er ikke boliger for personer med psykisk utviklingshemming tilstrekkelig tilrettelagt, og personalet heller ikke tilstrekkelig kvalifisert til å møte disse menneskenes atferd og behov. Resultatet blir i noen tilfeller en betydelig grad av tvangsbruk overfor personer i denne gruppen, og noen pårørende reagerer svært negativt på dette. Det er også underkapasitet i regionale og nasjonale kompetansesentra, slik at det er svært begrensede muligheter (!) til å få hjelp til personer med alvorlig psykisk utviklingshemming utenfor eget fylke. Fylkesmannen får dessuten henvendelser fra personer med psykisk sykdom som klager over alt for liten kapasitet i behandlingsapparatet, og vi har lagt merke til at både Sykehuset Telemark HF og noen kommuner har redusert budsjettene sine for psykisk helsevern og rusbehandling de senere årene. Fylkesmannen v/ fylkeslegen har tatt opp kapasitetsproblemer i psykiatrien med både helseforetakets ledelse og med ledelsen i Helse Sør-Øst RHF. Videre er det i Telemark relativt store rusproblemer, og mange ungdommer har dødd på grunn av overdose. Vi mener at det ikke gjøres tilstrekkelig for å forebygge og behandle ruslidelser. Spesielt er det mange pårørende til ungdommer med rusproblemer som mener at samfunnet gjør alt for lite for denne gruppen.

**Minst 80 prosent av (fra kapittel 3.3.1.3.2.1 i TB)****Rapportere på**

Minst 80 prosent av barn registrert ved barneverninstitusjoner og omsorgssentre skal få tilbud om samtale.

Vi gjennomførte 34 tilsynsbesøk ved barneverninstitusjonene i 2017. Det ble gjennomført 45 beboersamtaler. Tilsynene legges til etter skoletid men før beboernes ettermiddagsaktiviteter. 76 % av beboerne fikk tilbud om samtale.

De som ikke fikk tilbud om samtale var ikke tilstede på institusjonen på tilsynstidspunktet. I disse tilfellene ber vi personalet videreformidle tilsynsbrosjyren inneholdende vår kontaktinformasjon. Vi ber også om at det blir gitt beskjed om at vi kommer på nytt besøk hvis noen av beboerne ønsker samtale med oss.

Det var i 2017 ingen omsorgssentre for enslig mindreårige i Telemark.

**Tilsynsmyndighetenes kontakt med barn i barneverninstitusjoner og omsorgssentre**

Resultatmål	Resultat	Antall barn totalt	Antall samtaler tilbudt
80 %	76 %	76	58

**Median saksbehandlingstid for tilsynssaker (fra kapittel 3.3.1.3.3.1 i TB)****Rapportere på**

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre.

Fylkesmannen i Telemark har i 2017 realitetsbehandlet (avsluttet) 94 tilsynssaker innen helse/omsorg. Median saksbehandlingstid utgjør 4,8 måneder. Det er samme median saksbehandlingstid som vi hadde i 2016. For 51 av saken (dvs. 54%) var saksbehandlingen mindre enn 5 måneder.

Fylkesmannen i Telemark har i 2017 behandlet 1 tilsynssak på sosialområdet. Median saksbehandlingstid var 6,5 måneder.

**Andel tilsynssaker behandlet innen 5 måneder**

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Sosial	50 %	0 %	0 %
Helse/omsorg	50 %	54 %	54 %

Embetet har behandlet kun 1 tilsynssak på sosialfeltet. Behandlingstid 6,5 mndr.

**Avslutning av klagesaker: Minst (fra kapittel 3.3.1.3.3.2 i TB)****Rapportere på**

Avslutning av klagesaker: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Av 99 avsluttede, realitetsbehandlede saker om rettighetsklager på saksområdet Helse/omsorg var 79 av disse avsluttet innen 3 måneder (ca. 80%).

Det ble behandlet 117 rettighetsklager på sosialområdet og alle ble avsluttet innen 3 måneder. Median saksbehandlingstid var 1,1 måned.

**Saksbehandlingstid - Avslutning av klagesaker**

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 md.
Sosial	90 %	100 %	100 %
Helse/omsorg	90 %	80 %	80 %

**Andel vedtak om bruk av tvang (fra kapittel 3.3.1.3.3.3 i TB)****Rapportere på**

Andel vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning som er overprøvd innen 3 måneder: Minst 90 %.

Arbeidet med å overprøve vedtak om tvang for utviklingshemmende er høyt prioritert. Vi har likevel ikke klart å behandle mer enn 85% av sakene innen 3 måneder. Det er et sårbart fagfelt med få ansatte, både hos Fylkesmannen, og i spesialisthelsetjenesten. Noen saker er blitt forsinket fordi spesialisthelsetjenesten (på grunn av kapasitetsmangel) har vært forsinket med å sende oss sin uttalelse i saken, mens noen saker er blitt forsinket fordi vi har hatt sykemelding internt.

**Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt**

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
90 %	80 %	80 %

85% av sakene ble behandlet innen 3 mnd.

**Andel søknader om dispensasjon (fra kapittel 3.3.1.3.3.4 i TB)****Rapportere på**

Andel søknader om dispensasjon fra utdanningskrav som er behandlet innen 3 måneder: Minst 90 %.

Dispensasjonssøknadene behandles for det meste samtidig med at vedtak stadfestes. 85% av vedtakene behandles innen 3 mnd. Kommunene sender av og til inn nye søknader om dispensasjon i vedtaksperioden, dersom det er større endringer i personalgruppen, eller for eksempel etter at vi har gjennomført stedlig tilsyn. For behandling av disse søknadene fører vi ikke en egen statistikk, men de behandles fortløpende.

**Antall systemrevisjoner eller tilsvarende (fra kapittel 3.3.1.3.4.6 i TB)****Rapportere på**

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester: 13.

Fylkesmannen i Telemark gjennomførte i 2017 sju (7) systemrevisjoner med kommunale helse- og omsorgstjenester i fylket. Av disse var det 3 som var deler av det landsomfattende tilsynet (LOT) med kommunale helse- og omsorgstjenester til personer med både psykisk lidelse og ruslidelse. Disse 3 hadde hver en vektning på 1.5. (Det skulle vært 4 slike systemrevisjoner i 2017, men den ene måtte utsettes fra desember 2017 til januar 2018 på grunn av sykdom i revisjonsteamet. Derfor oppnådde vi ikke resultatkravet). I tillegg arrangerte vi egenmeldingstilsyn med 11 fastlegers rekvirering av vanedannende legemidler. Disse 11 egenmeldingstilsynene hadde en vektning å 0.2, dvs at samlet vektning for egenmeldingstilsynene var 2.2. Dessuten avholdt vi et uanmeldt tilsyn på Marienlyst sykehjem i Kragerø i desember 2017, med vektning 0.3 (rapport ennå ikke skrevet, og av en eller annen grunn ser det ut til at dette tilsynet ikke har fått noen uttelling i NESTOR ennå, noe vi mener at det skulle ha). Dette innebærer at vi i 2017 utførte tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester svarende til en total vektning på 11.0 systemrevisjon-ekvivalenter.



**Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester**

Resultatmål	Differanse	Resultat
13.0	- 2.3	10.7

Se teksten til dette punktet. En systemrevisjon med vektning 1.5 måtte utsettes fra desember 2017 på grunn av akutt sykdom hos revisjonsleder. Tilsynet ble gjennomført i januar 2018 og kommer derfor i årsrapporten for 2018. Derfor oppnådde vi ikke full realisering av resultatkravet.

**Fordelingen av tilsyn med spesialisthelsetjenesten på hvert embete: 3. (fra kapittel 3.3.1.3.5.3 i TB)****Rapportere på**

Fordelingen av tilsyn med spesialisthelsetjenesten på hvert embete: 3.

Resultatmålet for Fylkesmannen i Telemark for 2017 var at vi skulle gjennomføre tilsyn med spesialisthelsetjenesten svarende til 3 systemrevisjon-ekvivalenter. Vi overoppfylte dette målet, idet vi utførte tilsyn med spesialisthelsetjenesten svarende til 8.5 systemrevisjon-ekvivalenter. Av disse var det 8 oppfølgings-tilsyn med sykehus i regionen (Skien, Tønsberg, Arendal, Kristiansand) angående sepsis-behandling, hver med vektning 0.5, der vi hadde medlem av det regionale revisjonsteamet. Dessuten hadde vi revisjonsleder ved 3 landsomfattende tilsyn i vår region med spesialisthelsetjenester til mennesker med psykisk lidelse kombinert med rusmisbruk. Hver av de sistnevnte 3 systemrevisjonene hadde vektning 1.5 i henhold til føringer fra Statens helsetilsyn. Total vektning ble altså 8.5.

**Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med spesialisthelsetjenesten**

Resultatmål	Differanse	Resultat
3.0	5.5	8.5

**Systemrevisjoner eller tilsvarende (fra kapittel 3.3.1.3.6.3 i TB)****Rapportere på**

Systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn skal være basert på risikovurderinger i de enkelte fylke. Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med sosiale tjenester bør være i størrelsesorden: 4.

I 2017 har vi gjennomført 3 systemrevisjoner ved landsomfattende tilsyn 2017-2018 med temaet kommunale helse- og omsorgstjenester og sosiale tjenester til personer med samtidig psykisk lidelse og rusmiddelavhengighet. Det 4. tilsynet var planlagt i desember men måtte utgå på grunn av sykdom i revisjonsteamet. Tilsynet ble gjennomført i begynnelsen av januar -18.

**Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med sosiale tjenester**

Resultatmål	Differanse	Resultat
4.0	- 1.0	3.0

**3.1.3.4 Økt rettssikkerhet og rettslikhet for vergetrengende**

Vi har i hele 2017 jobbet målrettet med å nå de mål som er satt og for å gi best mulig bistand til våre brukere og verger.

Vi har oppnådd alle de fastsatte resultatmålene våre på saksbehandlingstid med god margin på alle tre - opprettelse av vergemål, bruk av kapital og søknader om godtgjøring.

Ved inngangen av året var vi veldig bekymret for hvordan vi skulle klare å ivareta våre oppgaver på vergemålsfeltet grunnet en stor nedgang i tildelte midler. Gjennom 2017 har det kommet noe mer midler på plass, men det er ikke tvil om at vergemålsprosjektet har avgitt for lite administrativ kostnadsdekning til embetet enn det som skulle vært gjort, for at vi kunne opprettholde vår bemanning på samme nivå som i 2016.

Arbeidsbelastningen på vergemålsområdet har i 2017 fortsatt vært meget høy. Vi har disponert 8,7 årsverk, hvorav 8,2 faste stillinger. Vi har behandlet 13.059 inngående dokumenter og sendt ut 11.973 svar på ulike henvendelser. Vi har telefonvaktordning og ekspedisjon for besøkende som er betjent fra 9-14 alle dager unntatt onsdager. Vi har også vært ute i flere kommuner for å orientere ansatte og brukere om vergeordning, fremtidsfullmakter m.m. Vi har bla. vært på pårørendeskoler, Sykehuset Telemark, tjenestekontorer i kommunene, kommunale rusteam, omsorgsboliger, fastlegeforening, Habiliteringstjenesten for barn og unge, pårørende til rusavhengige etc. Vi har også avholdt dagskurs for verger, med særlig invitasjon til nye verger som var oppnevnt sist år etter forrige kurs. Vi har også hatt kurs i Altinn for faste verger. Vi mener at vi innenfor vår økonomiske ramme, har gjort det vi har kunnet for å ivareta våre lovpålagte oppgaver som vergemålsmyndighet, og bistått og veiledet verger på en god måte.

Når det er sagt, innebærer en prioritering av enkelte oppgavetyper naturlig nok en nedprioritering av andre oppgaver. Våre tildelte ressurser er for lave hensett til oppgavene vi skal løse. Vi har derfor en lengre saksbehandlingstid for en del andre sakstyper. Det er vanskelig å prioritere mange ganger fordi vi har mange hastesaker som ikke er blant de "prioriterte" sakstypene med krav til saksbehandlingstid, for eksempel opptak av lån, kjøp og salg av eiendom etc. Dette balanseres så godt det lar seg gjøre.

Vi ser også at etter at vi begynte å be vergene om å sende skjemaene for vergeerklæring og økonomisk status i Altinn, har vi flere som ikke sender inn dette innen fristen enn da vi sendte med papirskjema. Vi regner med at dette går seg til etter hvert, men det blir en del ekstra purring på innsendelse av dette, noe som tar tid for oss. Gevinsten fremover ved elektronisk innsending av dokumenter til oss er likevel så stor at vi kommer til å fortsette å be om at vergene bruker Altinn. Vi har laget en god bruksanvisning på dette som ligger ute på hjemmesiden vår.

**Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal (fra kapittel 3.3.2.1.1.1 i TB)**

**Rapportere på**

*Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 80 dager.*

Vi prioriterer de saksområdene vi har krav til saksbehandlingstid på og har rutiner for å ha en rask og god saksbehandling i disse sakene. Enkelte saker tar det tid å få ferdigbehandlet, idet søknader kan være mangelfulle ved innkomst til oss. Det kan for eksempel mangle legeerklæring eller samtykke fra søker i saken. Men vi klarte måloppnåelsen med god margin.

**Saksbehandlingstid - Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 80 dager**

Resultat	Resultatmål	Differanse
96 %	80 %	16 %

**Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital (fra kapittel 3.3.2.1.1.3 i TB)****Rapportere på**

*Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 28 dager.*

Vi oppnådde også her målet med bra margin.

**Saksbehandlingstid - Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 28 dager**

Resultat	Resultatmål	Differanse
91 %	80 %	11 %

**Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter (fra kapittel 3.3.2.1.1.4 i TB)****Rapportere på**

*Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 42 dager.*

Vi har mange erfarne og dyktige faste verger og representanter som har dette som heltids- eller deltidsjobb, og disse er avhengig av å få jevnlig avlønning. Dette er viktig for å ha et stabilt og godt tilfang av verger. Vi har derfor alltid hatt høy prioritet på denne typen saker.

**Saksbehandlingstid - Godtgjøring og utgifts-dekning til verger og representanter – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 42 dager**

Resultat	Resultatmål	Differanse
99 %	80 %	19 %

**3.1.4 Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk****3.1.4.1 Økt kvalitet og kompetanse i kommunene**

Det vises til pkt. 3.1.1.2.

Kommunene slutter opp om vårt tilbud om kompetanseheving. Vi er, gjennom Forum for utdanning Telemark, i jevnlig dialog med kommunene om hvilke behov de har. Avhengig av kapasitet følger vi opp de initiativ kommunene tar så lenge det også er forenelig med vår rolle. I 2017 har kommunene særlig etterspurt samlinger om elevenes skolemiljø.

Samlinger om ny rammeplan har hatt stor oppslutning og vi har fått gode tilbakemeldinger, se det vi skriver om pkt. 7.3.8.7 og 7.3.8.9 i TB under pkt. 3.3.

Desentralisert ordning for kompetanseutvikling har ført til at de fleste kommunene i fylket deltar i nettverk og samarbeider om tema og tiltak.

Det er fortsatt behov for opplæring om barns rettigheter etter Barnekonvensjonen.

**Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers (fra kapittel 3.4.1.1.1.1 i TB)****Rapportere på**

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers grad av tilfredshet med fylkesmannen som medspiller for kommunene, skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

I rapporten *Spørsmål til barnehage-Norge 2017* scorer Telemark 4 når det gjelder vurdering av hvor viktig Fylkesmannens utdanningsavdeling er for å sikre utvikling og kvalitet på barnehageområdet. Dette er en bedring i forhold til 2016 der Telemark scoret 3,4.

I rapporten *Spørsmål til Skole-Norge våren 2017* scorer Telemark 3,4 når det gjelder skoleeiers opplevelse av Oppvekst- og utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen er en viktig medspiller. Det er lavere enn i 2016, da score var 3,5. Gjennomsnittet for alle fylkene var 3,8 i 2016. I 2017 var det fem kommuner som hadde svart. Det innebærer at det er vanskelig å legge vekt på tallene.

Tilbakemeldingene vi får fra kommunene er at vi oppleves som viktige. I særlig grad gjelder dette de små kommunene - som Telemark har mange av.

### 3.1.5 Gjennomførte evalueringer

Det er ikke gjennomført større evalueringer i 2017 som er gjenstand for egen rapportering.

## 3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i virksomhets- og økonomiinstruks

### 3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver

Sosial- og helseavdelingen har ansvar for Fylkesmannens oppgaver innenfor både kommunehelsetjeneste, spesialisthelsetjeneste, barnevern og sosialsaker/NAV. Dette gjør det naturlig å se saksområdene i sammenheng, og gir et godt grunnlag for prioritering tverrsektorielt. I 2017 har vi prioritert dette. Det er også et tverrsektorielt samarbeid med Utdannings- og vergemålsavdelingen og de øvrige fagmiljøene i embetet. **Ingen avvik.**

### 3.2.2 Arbeids- og sosialdepartementet

Planlagte tilsyn;

Gjennomført 3 av 4 tilsyn med helse-, omsorg- og sosiale tjenester til personer med rus og psykiske lidelser. Det fjerde tilsynet ble avlyst på grunn av sykdom i revisjonsteamet, men ble gjennomført i januar -18.

### 3.2.3 Barne- og likestillingsdepartementet

Fylkesmannen i Telemark mangler to tilsyn for å oppnå 100% måloppnåelse tilsyn ved barnevernsinstitusjoner. Dette skyldes sykdom i tilsynsteamet.

Vi har et mindre avvik på målet om at minst 80% av alle barna på barneverninstitusjoner og omsorgssentre skal få tilbud om samtale med tilsynsmyndigheten. Vår måloppnåelse er på 76 %. Det presiseres at alle barn fått tilbud om samtale, avviket skyldes at ikke alle barn har vært hjemme på tilsynstidspunktet.

### 3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet

Ingen avvik

### 3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet

Ingen avvik

### 3.2.6 Klima- og miljødepartementet

Oppdragene i kap 3.1.4.4.5 og 3.1.4.4.9, knyttet til forurensa sjøbunn i Grenlandsfjordene og kildekartlegging i Porsgrunnselva, er ikke utført. I dialog med Miljødirektoratet er disse oppdragene utsatt til 2018.

### 3.2.7 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

#### Klagesaker etter plan- og bygningsloven

Embetet har ikke greidd å overholde saksbehandlingstiden på 12 uker på klagesaker etter plan- og bygningsloven. Detaljer om dette framgår av SYSAM og nærmere beskrivelse i kapittel 3.3.1.1.6.2 - 3.3.1.1.8.2.

### 3.2.8 Kunnskapsdepartementet

Ingen avvik.

### 3.2.9 Landbruksdepartementet

Ingen avvik.

## 3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet

### Blir personer i målgruppen... (fra kapittel 7.3.1.1 i TB)

#### Rapportere på

Blir personer i målgruppen for programmet vurdert med hensyn til deltakelse og får de som har krav på det, tilbud om program.

Fylkesmannen har gjennom informasjon på dialogmøter med NAV kontorene og NAV ledermøter tatt opp dette. På felles samling med Fylkesmannen i Vestfold og Telemark hvor saksbehandlere og ledere var deltakere ble det også tatt opp. Utfordringene som kommer fram er å finne og kjenne deltaker er utfordrende. Ansattes faglige kjennskap til KVP er varierende da det ikke er egne KVP veiledere på alle kontorer. De ansatte jobber med KVP i tillegg til andre oppgaver. Leders fokus på KVP er også varierende og dette jobbes det med. På store kontorer informeres det på alle avdelinger om KVP for å sette sterkere fokus på programmet som en mulighet for tjenestemottaker. Kontorene i Telemark varierer i størrelse og utfordringene varierer. Det er avgjørende at kompetansen om programmet og tid er en prioritet. Oversikt over gruppen langtidsmottakerne er viktig for å kunne tilby programmet. Fylkesmannen følger opp med dialogmøter og vil også ha flere nettverksmøter. Dette for å holde fokuset på at tjenestemottakere som fyller kravene for deltakelse i kvalifiseringsprogrammet skal få tilbud om dette før det tildeles økonomisk stønad med vilkår om aktivitet etter loven § 20a.

#### Hvilke utfordringer opplever FM... (fra kapittel 7.3.1.2 i TB)

##### Rapportere på

Hvilke utfordringer opplever FM at NAV-kontorene har i arbeidet med KVP.

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark arrangerte i Desember 2017 felles samling. På denne samlingen utfordret vi deltakerne på hvilke utfordringer NAV-kontorene opplever at de har i arbeidet med KVP. Svarene her er fra begge fylkene og oppsummert svarte de: tid til oppfølging, komplisert regelverk/mange momenter å vurdere, regelverk utydelig i fht. utdanning, for lite fokus på KVP på kontorene, for få veiledere med kunnskap om KVP på kontorene/manglende opplæring, manglende tiltak til personer med språkutfordringer, økende antall deltakere med dårlig språk, permisjonsmulighetene, varigheten av programmet, vært for mye fokus på praksis vs. utdanning, finne riktige deltakere, små kontorer ingen mengdetrening, for mange andre oppgaver i tillegg til arbeid med KVP, stønaden er for lav, ønsker mer støtte fra ledere i jobben med KVP og løfte fokuset på mulighetene med KVP, mye manuelt arbeid/dårlig it-systemer for oppfølging.

#### Hva er de viktigste utfordringene for FM... (fra kapittel 7.3.1.3 i TB)

##### Rapportere på

Hva er de viktigste utfordringene for FM i arbeidet med KVP.

Rettingen som tjenestemottaker har til KVP etter sosialtjenesteloven § 29 må være forankret fra ledelsesnivå og kunnskap formidles ut i alle avdelingene. Dette gjelder for alle kontorene uavhengig av størrelse.

Nav kontorene er ulikt organisert og ivaretagelsen av tjenestemottakers rettighet og kunnskap om programmet bør ikke bli svekket på grunn av dette. Det krever at veiledere på de store kontorene på tvers av avdelingene har kjennskap til tjenesten.

Oppfølgingen som KVP krever kan være grunn til at noen velger statlige tiltak som fritar veiledere for den tette oppfølgingen. Tid er en utfordring for veilederne.

Hvordan kontorene løser oppgaven med å tilby programmet til de som har rett på det følges opp av FM. Dette ved bruk av statistikken men også ved regelmessig møter som nevnt tidligere.

#### Vilkår for aktivitet for de under 30 år... (fra kapittel 7.3.1.4 i TB)

**Rapportere på**

Vilkår for aktivitet for de under 30 år: Fylkesmannen skal følge med på og beskrive innføring av aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år og kommunenes erfaringer med den nye lovbestemmelsen.

Våren 2017 deltok Fylkesmannen i Telemark på fellesmøte med alle NAV ledere i fylket og hvor tema blant annet var aktivitetsplikt. Det ble orientert om lovendring om aktivitetsplikt (§ 20a). Kommunene orienterte om hvordan plikten til aktivitet var planlagt fulgt opp. Dette ble fulgt opp med tilsvarende møte høsten 2017. NAV-kontorene rapporterte gjennomgående god kontroll med utvelgelsen av brukergruppen. Vi har i møtene hatt et særlig fokus på individuelle vurderinger og individuelt tilpasset aktivitet.

Vi har hatt svært få klagesaker på vilkår om aktivitet og få henvendelser fra brukere.

**Fylkesmannen skal rapportere på gjennomførte tilsyn... (fra kapittel 7.3.2.1 i TB)****Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven.

Det er etter en risikovurdering ikke funnet grunnlag for å gjennomføre tilsyn med Kommunenes krisesentertilbud i 2017. Siste gjennomførte tilsyn med krisesentertilbudet var i perioden 27.06.16 - 30.01.17. Vi fant ved dette tilsynet grunn til å gi en merknad; *Kommunene i Telemark deltar ikke i tilstrekkelig grad aktivt i oppfølgingen av krisesentertilbudet i Telemark*. Vi vil følge opp dette i eget tilsyn i 2018.

**Tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven**

<b>Totalt antall kommuner i fylket</b>	18
<b>Antall krisesentertilbud i fylket</b>	1
<b>Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2015</b>	0
<b>Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2015</b>	0
<b>Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2016</b>	1
<b>Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2016</b>	1
<b>Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2017</b>	0
<b>Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2017</b>	0

**Fylkesmannen skal redegjøre for bakgrunnen for og konsekvenser... (fra kapittel 7.3.2.2 i TB)****Rapportere på**

Fylkesmannen skal redegjøre for bakgrunnen for og konsekvenser av eventuelle nedleggelse av krisesentrene eller reduksjon i tilbudet.

Det er ikke gjort endringer i antall krisesenter i Telemark eller reduksjon av tilbudet.

**Fylkesmannen skal rapportere på antall behandlede søknader... (fra kapittel 7.3.2.3 i TB)****Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall behandlede søknader og fattede vedtak etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudgivingslova i årsrapporten.

**Ekteskapsloven**

Fylkesmannen har i 2017 gitt 368 separasjonsbevillinger og 328 skilsmissebevillinger. 1 separasjonssøknad er avslått og 1 er avvist. 6 skilsmisssøknader er avslått og 3 er avvist. Vi har gitt 8 skiftefratak i forbindelse med nytt ekteskap.

**Anerkjennelsesloven**

Vi har godkjent 23 utenlandske skilsmisser og avslått 2.

**Fylkesmannen skal rapportere på antall fattede vedtak... (fra kapittel 7.3.2.4 i TB)****Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten.

Det er ikke fattet vedtak etter barneloven i 2017.

**Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid... (fra kapittel 7.3.2.5 i TB)**

**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område, herunder om mekling.

Vi har hatt noe veiledning på telefon om reisekostnader ved samvær, jf. barneloven § 44 og spørsmål om avtaler om hvor barnet skal bo fast og samvær, jf. barneloven § 55 første ledd.

Tilsvarende gjelder for hva foreldre uten foreldreansvar har rett på av informasjon om barnet sitt, jf. barneloven § 47. Disse henvendelsene har kommet både fra skole, barneverntjeneste og foreldre.

Fylkesmannen har imidlertid ikke hatt saker etter barneloven med tilhørende rundskriv til behandling i 2017.

**Fylkesmannen skal rapportere på antall saker... (fra kapittel 7.3.2.6 i TB)****Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall saker hvor det er gitt ut opplysninger om den adoptertes biologiske opphav i saker hvor fylkesmannen har gitt adopsjonsbevilling.

Fylkesmannen har i 2017 behandlet 16 saker vedrørende den adoptertes rett til opplysninger om biologisk opphav.

**Fylkesmannen skal rapportere på antall tilsyn... (fra kapittel 7.3.2.7 i TB)****Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall tilsyn med familievernkantorene.

Det er ikke gjennomført tilsyn med familievernkantorene i Telemark i 2017.

**Tilsyn med familievernkantorene**

Totalt antall familievernkantor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2017	Antall gjennomførte tilsyn i 2016	Antall gjennomførte tilsyn i 2015
2	0	2	0

**Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid... (fra kapittel 7.3.2.8 i TB)****Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming.

Når vi får planer til uttalelse, er universell utforming ett av de temaene der vi har fokus og som vi gir tilbakemelding på til kommuner og tiltakshavere.

Vi samarbeider mye med fylkeskommunen ved behandling av større og/eller krevende planer. Bl.a. møtes vi ofte i planforum, der kommuner og tiltakshavere kan presentere sine planer. Universell utforming er et av temaene her.

For øvrig har vi over mange år samarbeidet med fylkeskommunen om å ha fokus på, formidle kunnskap og gi veiledning om universell utforming. Dette gjelder ikke bare i forhold til planer og arealbruk, men kan knyttes til mange typer virksomheter og forhold.

Fylkesmannen i Telemark har siden 2012 vært prosjektleder for tiltaket "Sentrumsnære turveger med universell utforming" i Telemark. Målet har vært å stimulere kommunene til planlegging, bygging og drift av turveger som er tilgjengelige for alle. Lovkrav om plikten til tilrettelegging og tekniske krav til universell utforming ligger til grunn og er blitt formidlet alle kommunene og andre virksomheter.

Alle 18 kommuner deltar i satsinga på funksjonelle og attraktive turveger. Spesielt anbefaler vi at turveger i tettstedene der det bor mange personer blir prioritert.

Fylkesmannen samarbeider med fylkeskommunen, vegvesenet og DNT-Telemark i en arbeidsgruppe om dette. Satsinga har fått god respons i kommunene, og flere fine turveger er enten planlagt eller bygget og tatt i bruk. Som godt eksempel vil vi trekke fram Hamaren Aktivitetspark i Fyresdal, som ble åpnet i 2017 og fikk stor anerkjennelse. Bl.a. fikk Fyresdal kommune Doga's nasjonale innovasjonspris for landskapsarkitektur og universell utforming. Fylkesmannens og kommunenes satsing på dette har også blitt lagt merke til internasjonalt. Representanter fra Fylkesmannen og kommuner i Telemark er invitert til å holde foredrag om dette på en internasjonal kongress i Wien ultimo februar 2018. Arrangør er Essl Foundation, som står bak Zeroproject. Se [www.zeroproject.org](http://www.zeroproject.org).

I tillegg til tilskudd og direkte veiledning til enkeltkommuner arrangerer vi faglige nettverkssamlinger og studieturer med god deltakelse.

Vi har nå et spesielt fokus på etterbruk av nedlagte jernbaner. Telemark er i den unike situasjonen at 3 lange jernbanestrekninger er i ferd med å bli eller kan bli turveger. Turveger her vil i så fall åpne store, nye muligheter for alle, ikke minst for grupper som trenger spesiell tilrettelegging.

Vi har formidlet informasjon om virkemidler og finansieringsordninger som er knyttet til Regjeringens handlingsplan for universell utforming 2015-2019. Bl.a. deltar for tida en av våre kommuner (Vinje) i KS' nettverk for universell utforming.

**Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med å fremme likestilling... (fra kapittel 7.3.2.9 i TB)**

**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med å fremme likestilling knyttet til ulike diskrimineringsgrunnlag i aktuell lovgivning.

Internt i embetet er det opprettet en tverrfaglig gruppe for saker som berører barn og unge. En viktig oppgave har vært implementering av FNs Barnekonvensjon i kommunene. Sammen med likestillingsutfordringene, har dette vært tema på våre samlinger med barnehagemyndighetene, skoleeierne og barnevernlederne. Vi har lagt vekt på likestillingsregelverket knyttet til funksjonshemmede, og vist fram sammenhengen mellom rettigheter knyttet til dette regelverket og oppgavene vi har med utsatte barn og unge.

**Fylkesmannen skal redegjøre for implementeringstiltak... (fra kapittel 7.3.2.10 i TB)****Rapportere på**

Fylkesmannen skal redegjøre for implementeringstiltak av den digitale veilederen og opplæringsprogrammet modul 1 for skoler i fylket som samarbeider med lokalt barnevern.

Vi hadde stort fokus på implementering av skoleveilederen både for skoleeiere og barnevernlederne i 2016. I tillegg presenterte vi veilederen i flere fora i samarbeid med fylkeskommunen og på Høyskolen i Telemark, avdeling Porsgrunn. I 2017 har vi minnet på skoleveilederen på samlinger med barnevernlederne. I tillegg har vi gjennom vårt tilsyn med barneverninstitusjonene i fylket hatt fokus på hvilket ansvar som er tillagt den skolefaglige ansatte og hvordan dette blir fulgt opp.

**Fylkesmannen skal utarbeide en årsrapport... (fra kapittel 7.3.2.11 i TB)****Rapportere på**

Fylkesmannen skal utarbeide en årsrapport om tilsynsvirksomheten ved barneverninstitusjoner, omsorgssentre og sentre for foreldre og barn, jf. forskrift om tilsyn med barn i barnevernsinstitusjoner for omsorg og behandling § 14 og forskrift for foreldre og barn §28.

Fylkesmannen har utarbeidet Årsrapport fra tilsynsvirksomhet ved barneverninstitusjoner, omsorgssentre og sentre for foreldre og barn. Årsrapporten er sendt BLD og Bufdir.

Vårt generelle inntrykk er at barnevernsinstitusjonene i Telemark jobber målrettet og seriøst med å sørge for at beboerne skal få et forsvarlig omsorgstilbud. Beboerne gir i all hovedsak inntrykk av å ha det bra på institusjonene, og de forteller når vi spør at personalet stort sett er «greie» og hjelpsomme. Vi mottar informasjon om, og møter mange forskjellige ungdommer. De har ulike erfaringer, ressurser, interesser og behov. Felles for mange er at de har utfordringer knyttet til både til sosial fungering, psykisk helse og skolegang. Mange formidler at det kan være slitsomt å bo på en barnevernsinstitusjon. De forteller at det er vanskelig å forholde seg til mange voksne som ofte har ulik praktisering av regler og inngåtte avtaler.

Som i 2016 har vi fulgt opp institusjonenes systematiske arbeid med målsetting og plan (handlingsplan) for det enkelte barn/ungdom. Dette er gjort på bakgrunn av erfaringer med at planene ofte er generelle og i liten grad tar opp i seg de behandlingsmålene som er satt for den enkelte beboer. Vi har fått opplyst at i forbindelse med implementering av nasjonale standarder for statlige institusjoner at dokumentasjon i planer er et av områdene som skal forbedres og kvalitetssikres.

Vi har fortsatt med vårt fokus på institusjonenes oppfølging av beboernes skoletilbud/alternativt dagtilbud. Mange beboere har til dels store utfordringer/belastninger som gjør at de har vansker med å følge opp skolen. Parallelt med dette har skolen/samarbeidspartnere utfordringer med å tilrettelegge/imøtekomme enkelte av disse elevenes behov. Dette kan føre til avbrutt skolegang. I økende grad møter vi ungdommer som kommer fra andre fylker, som gjør det ekstra utfordrende å følge opp skolegang/videregående opplæring.

Vi får informasjon om og møter mange ungdommer med ulike atferdsproblemer ofte i kombinasjon med psykiske helseutfordringer, eksempelvis depresjoner og ulike tvangs- og angstlidelser. Noen av disse ungdommene er også kognitiv svake (lett/moderat psykisk utviklingshemming). Dette stiller store krav til de ansattes kompetanse og tilnærming i møte med den enkeltes behov. Noen av barna har en oppførsel/symptomer som gjør at institusjonen finner det nødvendig å bruke tvang. Av og til utfordrer denne tvangen de juridiske rammene som er gitt for en barnevernsinstitusjon. Disse situasjonene er svært krevende for institusjonen å håndtere, og de melder tilbake at de ofte føler at de «står alene» om ansvaret for de mest syke barna. I sammenheng med dette melder de også tilbake at det i enkelte situasjoner er vanskelig å få bistand fra aktuelle samarbeidspartnere, da spesielt psykiske helsetjenester. Eksempler er situasjoner hvor institusjonen mener ungdommen er i behov for helsehjelp, der helsetjenesten vurderer saken annerledes. Begrunnelsene for å ikke tilby helsehjelp kan være at en innleggelse i akutt-psykiatrien ikke er til barnets beste (kontraindisert) og at barnet vil ha det bedre ved å bli værende i institusjonen. Eller at barnet ikke har en psykisk lidelse i en slik grad som gjør at helsepersonell på vurderingstidspunktet mener at barnet ikke kvalifiserer for innleggelse i akutt-psykiatrien. En annen problemstilling er hvor det er enighet om at det foreligger et behandlingsbehov, men hvor barnet selv ikke ønsker hjelp (ikke behandlingsmotivert). I løpet av 2017 har vi i økende grad sett eksempler på at en for disse barna finner løsninger hvor eksempelvis Barne- ungdomspsykiatrien gir veiledning til de voksne på institusjonen, eller på annen måte oppsøker barnet i et forsøk på å etablere kontakt.

Noen av disse ungdommene blir etter fylte 18 år etablert i kommunale boliger/tiltak. Enkelte institusjoner melder tilbake at denne overføringsfasen er spesielt utfordrende. Dette fordi kommunene i mange tilfeller bruker lang tid på å finne egnet bolig for unge voksne som er i behov for helse- og omsorgstjenester. Dette fører til at de blir værende lengre enn ønskelig i barnevernsinstitusjonene.

Både barnevernet og helsetjenesten har en lovbestemt samarbeidsplikt. Fylkesmannen erfarer at det er utfordrende å få til et samarbeid som er forankret i en forståelse av at en har et felles ansvar for løsninger som skal sørge for at disse barna får samordna hjelp.

**Samlet vurdering av hvorvidt det kommunale... (fra kapittel 7.3.3.1.1 i TB)****Rapportere på**

Samlet vurdering av hvorvidt det kommunale helse- og omsorgstilbudet i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i *Omsorgsplan 2020*, herunder *Demensplan 2020*.

Utviklingen i tjenestene i Telemark er i samsvar med retning og målsettinger i *Omsorgsplan 2020* og *demensplan 2020*. Kommunene er på ulike nivå, både når det gjelder framdrift og omfang. Det gjenstår fremdeles mye arbeid for kommunene er i stand til å møte morgendagens omsorgsutfordringer.

I november 2017 gjennomførte Fylkesmannen en Questback (QB) i kommunene i Telemark hvor det kom fram at 61 % av kommunene har en plan for kompetanseutvikling og bemanning i helse- og omsorgssektoren for å møte demografiske endringer. Det er spesielt de små kommunene som har utfordringer med å rekruttere personell, særlig personell på bachelornivå. Dette er et område vi vil følge opp nærmere i 2018, da i sammenheng med Kompetanseløft 2020.

I 2017 fikk alle kommunene i Telemark tilskudd til kompetanseheving. 17 av 18 kommuner fikk tilskudd til kompetansetiltak fra Kommunalt kompetanse- og innovasjonstilskudd, mens én kommune fikk tilskudd fra en ekstrapott. For å sikre en enda bedre spredning av informasjon om tilskuddet, inviterte Fylkesmannen alle kommunene til et møte om tilskudd i desember 2017, hvor 15 av 18 kommuner deltok.

I Fylkesmannens QB svarte 61 % at de har en plan for økt bruk av frivillige i kommunen, mens 72 % av kommunene har etablert systematisk brukermedvirkning/ brukertilbakemelding. Brukermedvirkning var for øvrig tema på dag to ved Fylkesmannens Omsorgskonferanse i 2017. Der ble blant annet ny veileder om pårørende i helse- og omsorgstjenesten presentert, samt erfaringer med brukerinvolvering. Det kan også nevnes at Fylkesmannen har fokus på brukerinvolvering i tilsyn, og hadde samtaler med pårørende og pasienter i tilsynene med legemiddelbehandling og -håndtering som ble gjennomført i 2017.

I Fylkesmannens QB kom det fram at 94 % av kommunene har jobbet med minst et av områdene i pasientsikkerhetsprogrammet. Variasjonen er stor og kommunene oppgir de har jobbet med 1-9 av risikoområdene i pasientsikkerhetsprogrammet. Flere av kommunene skrev at de hadde jobbet med temaene selvstendig i egen kommune. Det området som hadde fått størst fokus var riktig legemiddelbruk i sykehjem, hele 78 % av kommunene nevnte dette.

Kommunene i Telemark har fokus på demens og alle deltar i fagnettverk om demens. Nettverket drives av USHT i Telemark med støtte fra Fylkesmannen, både økonomisk og via faglige innspill gjennom vår deltakelse i arbeidsutvalget for demensnettverket. USHT driver også ABC-opplæring med støtte fra Fylkesmannen. I 2017 har det vært spesielt fokus på «Mitt livs ABC». 4 kommuner med 60 deltakere har deltatt i opplæringen hos USHT, mens to kommuner har fulgt et eget opplegg i samarbeid med Aldring og Helse. Fylkesmannen prioriterer å delta i ABC-opplæringen, og deltok i 2017 i undervisningen knyttet til samtykkevurderinger og bruk av tvang og makt i helse- og omsorgstjenesten.

Demens har også vært fokus på Fylkesmannens Omsorgskonferanse i 2017 dag én. Temaet var «En faglig sterk helse- og omsorgstjeneste» med fokus på både systematisering av oppfølging av demente, tillitsskapende tiltak framfor bruk av beroligende medikamenter, og utviklingshemmede og demens. Konferansen ble gjennomført i samarbeid med USHT og Senter for omsorgsforskning Sør.

I Fylkesmannens QB svarte 83 % av kommunene at de bruker IPLOS-data eller annen statistikk til planlegging eller målstyring av omsorgstjenesten. I samarbeid med Helsedirektoratet skal det planlegges og gjennomføres IPLOS-temadager annethvert år. Siden en slik temadag ble gjennomført i 2016, var det ikke aktuelt å gjenta dette i 2017. Vi arbeider nå med å planlegge temadagen som skal gjennomføres i 2018.

Alle kommunene i Telemark deltar i Kompetansenettverket for velferdsteknologi som ble startet på initiativ fra Fylkesmannen i 2015. Det drives av USHT og i arbeidsutvalget deltar regionkontakter for velferdsteknologi, representant for Norsk helsenet og Fylkesmannen. Etter oppstart av Kompetansenettverket har flere kommuner gått sammen om å opprette regionkontakter, blant annet kommunene i Vest-Telemark, Midt-Telemark og Øst-Telemark. Kommunene har blant annet fått skjønnsmidler til dette arbeidet.

Alle kommunene deltar i prosjekt for å implementere velferdsteknologi. 15 av 18 kommuner deltar i det store implementeringsprosjektet for Vestfold og Telemark, hvor Skien kommune er prosjektledere. De tre resterende kommunene deltar i implementeringsprosjekt i regi av Kongsbergregionen. Fylkesmannen sitter i styringsgruppen for fellesprosjektet for Vestfold og Telemark (som observatør). I Fylkesmannen QB kom det fram at 89 % av kommunene har planer for økt bruk av velferdsteknologi.

I Fylkesmannens QB oppgir 50 % av kommunene at de har lagt plan for utvikling av kapasitet og kompetanse innenfor habilitering og rehabilitering, mens 89 % oppgir at de har iverksatt tiltak for å styrke kapasitet og kompetanse innenfor habilitering og rehabilitering. Denne informasjonen stemmer godt overens med at mange kommuner har jobbet med å innføre hverdagsrehabilitering de siste årene.

Når det gjelder Husbankens investeringstilskudd, så samarbeider Fylkesmannen tett med Husbanken Sør. Husbanken Sør sender forespørsel om faglige uttalelser til byggeprosjektene som det søkes om Investeringstilskudd i Telemark. Fylkesmannen gir skriftlige og muntlige innspill, spesielt når det gjelder bygging av omsorgsboliger og sykehjem. Fylkesmannen får og spørsmål fra kommunene om byggeprosjekter. Ut fra erfaringene de senere årene kan det se ut til at kommunene i større grad forsøker å samle sine omsorgsboliger og sykehjem på et begrenset geografisk område. Fylkesmannen er ellers bekymret for at kommunene i for liten grad tar hensyn til kravet om å tilpasse til personer med demens og behovet for å fjerne institusjonspreg.

I 2017 har Fylkesmannen gitt faglige innspill i to byggeprosjekter i Telemark.

**Rapportere på resultatoppnåelse... (fra kapittel 7.3.3.2.1 i TB)**



**Rapportere på**

Rapportere på resultatoppnåelse for tilskuddsordninger 765.60 og 765.62.

**765.60 Psykologer i kommunale helse og omsorgstjenester:** se tidligere besvarelse under «Flere kommuner har ansatt psykolog sammenlignet med 2015». (fra kapittel 3.1.3.1.1.5 i TB)

**765.60 Tjenestetilbudet til personer med langvarige og sammensatte behov og barn/unge med sammensatte behov:**

Det er gitt tilskudd til tiltak i 7 (av 18) kommuner med til sammen 9 ulike tiltak. Et av disse tiltakene er nytt i 2017, resten er videreføring av pågående tiltak. En av søknadene ble avslått da den fikk tilskudd fra annen tilskuddsordning. 2 tiltak er rettet mot «Samarbeidstiltak rettet mot barn og unge og deres familier», 2 tiltak er «annet oppsøkende samhandlingsteam», 2 er rettet mot «Annen modell der varig bolig med tilbud om tilpassede helse- og omsorgstjenester er målsetting», 1 er rettet mot «Behandlingsforberedende tiltak» og 1 er registrert som «Annet».

**765.62 Kommunalt rusarbeid:** Det er gitt tilskudd på kr 16 894 000,- til 12 (av 18) kommuner. Innretningene det ble søkt om var:

- Tidlig intervensjonstiltak i 5 kommuner
- Oppsøkende flerfaglig behandlings- og oppfølgingsteam i 1 kommune
- Boligrettede tjenester i 3 kommuner
- Aktivitetstiltak i 3 kommuner
- Arbeidsrettede tiltak i 6 kommuner
- Lavterskel helsetiltak i 2 kommuner
- Erfaringskonsulent/brukermedvirker i 2 kommuner
- Andre lavterskeltiltak i 4 kommuner

Fylkesmannen har hatt fokus på å bidra til at tjenester rettet inn mot barn og ungdom/unge voksne styrkes, b.a. gjennom embedets barn/unge-gruppe.

**Samlet vurdering av hvorvidt... (fra kapittel 7.3.3.2.2 i TB)****Rapportere på**

Samlet vurdering av hvorvidt det kommunale rusarbeidet i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i opptrappingsplanen.

Fylkesmannen i Telemark deltar i regionalt Forum for psykisk helse- og rusarbeid i Telemark, Fagforum for rus og psykisk helse i Øvre Telemark samt lokale fora for rus og psykisk helse i 2 kommuner. I alle disse er det fokus på opptrappingsplanen og hvordan kommunene jobber med denne. I tillegg arrangerer vi en årlig konferanse i samarbeid med Forum for psykisk helse- og rusarbeid i Telemark. I 2017 hadde konferansen fokus på barn og unges psykiske helse. Fylkesmannen deltar også på årlige fagkonferanser arrangert av de andre fagforaene. Vi har inntrykk av at opptrappingsplanen har stort fokus i de fleste kommunene.

FMVE, FMBU, FMTE, FMAV finansierer Regionalt samarbeidsforum for rus- og psykisk helsefeltet. Forumet består av representanter fra de aktuelle embedene samt Sørlandet Sykehus HF, Vestre Viken HF, Sykehuset i Telemark HF, Sykehuset i Vestfold HF, KORUS Sør, NAPHA og brukerorganisasjoner. Andre kompetansesentre inviteres når dette er hensiktsmessig. Forumet arrangerer kompetansehevede tiltak for ansatte i kommuner og spesialisthelsetjenesten.

Som høringsinstans gir Fylkesmannen løpende faglige råd og innspill til kommunale planer. Dette gjelder også på feltet rus- og psykisk helse.

**Rapportere på resultatoppnåelse... (fra kapittel 7.3.3.3.1 i TB)****Rapportere på**

Rapportere på resultatoppnåelse for tilskuddsordningen til kommunene 0762.60.

Helsedirektoratet ga kr. 850.000 i tilskudd til etablering og utvikling av frisklivs-, lærings- og mestringstilbud i Telemark. Fylkesmannen har fordelt de bevilget midlene til 9 av 18 kommuner. Alle som søkte fikk midler av oss.

Det synes å være en god utvikling og drift i de frisklivssentralene som er etablert. Noen kommuner er så små at de ikke har egen frisklivssentral, men de har likevel tiltak som fremmer friskliv, læring og mestring.

Kommunene har i flere år hatt et faglig nettverk for ansatte i frisklivssentraler i Telemark. Fylkesmannen bidrar til og deltar i dette. På de to nettverkssamlingene i 2017 har også samarbeidende virksomheter utenfor kommunene blitt presentert.

Tilskudd som ble bevilget av fylkesmannen 2017:

Drangedal kommune 125.000kr  
Notodden kommune 200.000kr  
Porsgrunn kommune 25.000kr  
Bamble kommune 90.000kr

Tokke kommune 100.000kr  
Vinje kommune 10.000kr  
Midt-Telemark frisklivssentral (= Bø, Sauherad og Nome kommuner) fikk 220.000kr  
Skien kommune 10.000kr  
Seljord kommune 20.000kr

#### Samlet vurdering av hvorvidt tilbudet... (fra kapittel 7.3.3.3.2 i TB)

##### Rapportere på

Samlet vurdering av hvorvidt tilbudet innen habilitering og rehabilitering i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i opptrappingsplanen.

18 av 18 kommuner svarte på Questback'en fra Helsedirektoratet høsten 2017. Fylkesmannen mener det er noe vanskelig å gjengi resultater fra undersøkelsen, da de fleste spørsmålene var utformet som "i hvilken grad". Vi kan likevel lese noen tendenser ut fra kartleggingen. De viktigste er:

**Plan:** Kun 50% av kommunene har en oppdatert plan for habilitering og rehabilitering. 44% av disse er utarbeidet før 2014, og kun 2/3 er politisk behandlet. En relativt stor andel av kommunene er i gang med revideringsarbeidet, og flere har søkt om tilskudd til dette.

**Kompetanse:** Det er mangel på enkelte faggrupper i de ulike kommunene. Spesielt logoped, ernæringsfysiolog, synspedagog, sosionom, psykolog, audiopedagog og ergoterapeut er det knapphet på. Mange kommuner arbeider aktivt for å få på plass psykolog.

**Kapasitet:** Kun halvparten av kommunene mener at kapasiteten innen re-/hab står i samsvar med behovet. Spesielt kommunal fysioterapi- og ergoterapitjeneste oppgis å være underdimensjonert.

**Organisering:** Det er noe varierende i hvilken grad kommunene har formaliserte rutiner for kartlegging, utredning, og det tverrfaglige samarbeidet.

**IP/Koordinator:** Behovet for koordinator og individuell plan (IP) er fortsatt ikke fullt ut dekket opp i alle kommuner. Det fremgår av kartleggingen at det er et særlig behov for å styrke koordinatorrollen, når det gjelder tilstrekkelig veiledning og opplæring - for en relativt stor andel av kommunene.

**Koordinerende enhet:** KE er organisert ulikt i de ulike kommunene, men i 58% er funksjonen tillagt bestillerkontor/tjenestekontor. Nesten 60% av kommunene oppgir at de benytter mindre enn 50% stilling til denne funksjonen, noe som også kan forklare hvorfor det var svært få av kommunene som hadde vurdert at deres KE var synlig og tilgjengelig i stor grad. Det er mye som tyder på at KE ikke fyller alle de funksjonene den er tiltenkt i alle kommuner. KE er stort sett sentral i det å oppnevne og følge opp koordinatorene i en stor andel av kommunene, men ikke alle steder. KE synes i liten grad å være involvert i planleggings- eller oversiktsarbeidet på habiliterings- og rehabiliteringsfeltet. Et generelt trekk er også at KE bare delvis oppgis å ta ansvaret for den generelle kompetansehevingen om tverrfaglig samarbeid og arbeid med individuell plan (IP) i kommunen.

Fylkesmannen i Telemark lyste ut tilskudd på 3,4 millioner til styrking av re-/habilitering i 2017. Det var 11 av 18 kommuner som søkte, og alle fikk innvilget sine søknader. Prosjektene de søkte om tilskudd til, tok alle sikte på å styrke og utvikle tjenestene på forskjellige måter. Rapporteringen vil vise om kommunene har lyktes i å gjennomføre det de har planlagt.

#### Når ble siste analyse... (fra kapittel 7.3.4.1.1 i TB)

##### Rapportere på

Når ble siste analyse gjennomført?

2016

#### Foreligger oppfølgingsplan, og i så fall når ble den sist... (fra kapittel 7.3.4.1.2 i TB)

##### Rapportere på

Foreligger oppfølgingsplan, og i så fall når ble den sist oppdatert?

Ja, i 2017. Oppfølgingsplan (tidligere Handlingsplan) utarbeides hvert år i et samarbeid mellom Fylkesmannen og Fylkesberedskapsrådet, og forankres i Fylkesberedskapsrådet.

#### Hvilke regionale tiltak... (fra kapittel 7.3.4.1.3 i TB)

##### Rapportere på

Hvilke regionale tiltak har embetet gjennomført for å ivareta fylkesmannens ansvar for samordning i arbeidet med forebygging og beredskap?

Møter i Fylkesberedskapsråd og nettverk, Møter i regionale beredskapsnettverk, Medarrangør for Beredskapsdagen, Kvartalsvise varslingsøvelser/CIM-treninger, der regionalt nivå er påkoblet to av øvelsene og kommunene alle fire, Foredragsvirksomhet i diverse fora regionalt, Pådriver for etablering av og aktivitet i kommunale beredskapsråd og deltakelse/bidrag i møtene i disse rådene, Deltaker og pådriver i regionalt flomvernsprosjekt, Koordinering av møter for politiet rett mot kommunene mtp trussel-/terrorscenarier, Initiativtaker og pådriver for regionalt studium i strategisk beredskapsledelse med desentraliserte samlinger i BTV-regionen,

**Andel hendelser av regionale hendelser... (fra kapittel 7.3.4.1.4 i TB)****Rapportere på**

Andel hendelser av regionale hendelser som er evaluert med oppfølgingspunkter og sendt DSB.

Ingen regionale hendelser i 2017 som har gitt grunnlag for evaluering av håndteringen. Fylkesberedskapsråd ikke innkalt og/eller egen Kriseledelse/Krisestab etablert. Kollektiv redningsledelse har heller ikke vært innkalt.

**Andel regionale øvelser og embetsøvelser... (fra kapittel 7.3.4.1.5 i TB)****Rapportere på**

Andel regionale øvelser og embetsøvelser som er evaluert med oppfølgingspunkter og sendt DSB.

Ingen regionale øvelser gjennomført i 2017.

En intern øvelse (embetsøvelse).

Øvelsen er evaluert, rapport sendt DSB januar 2018.

**Status revisjon underliggende planverk... (fra kapittel 7.3.4.1.6 i TB)****Rapportere på**

Status revisjon underliggende planverk knyttet til nasjonale beredskapstiltak

- Status revisjon i embetets planverk – hva er gjennomført og hva gjenstår
- Status revisjon regionalt arbeid med underliggende planverk – hvilke tiltak er gjennomført

Vi har bare så vidt startet opp på embetets planverk. Dette fordi det tok lang tid før felles maler, utarbeidet i regi av DSB og utvalgte embeter, var på plass. Vi ønsker nå samkjøring av dette arbeidet med nabofylket, som vi skal slås sammen med.

Regionalt planverk er et totalt ubleket lerret fra vår side. Aktuelle samarbeidspartnere har vært svært opptatt med omstilling som en del av det pågående reformarbeidet, og vi tenker oss at dette bør gjøres innenfor rammene av nye regioner.

**Arbeid knyttet til det sivilt-militære... (fra kapittel 7.3.4.1.7 i TB)****Rapportere på**

Arbeid knyttet til det sivilt-militære samarbeidet i forbindelse med *Trident Javelin 2017* og *Trident Juncture 2018*: Hvilke deler av dette arbeidet har embetet deltatt i 2017.

Embetet har i mindre grad vært involvert i planlegging og gjennomføring av Trident Javelin. Etter avtale med DSB har embetene stilt med representanter fra de regionale nettverkene i mye av dette arbeidet, og fokus har også vært på de embetene som er sikre på/mest aktuelle for tett involvering i Trident Juncture. Vi har holdt oss oppdatert, og deltok som mottakere av graderte spillmeldinger under selve øvelsen.

Vi deltar i forberedelsene til Trident Juncture, og er forberedt på at vi kan få en rolle, men har ikke iverksatt regionale tiltak med tanke på dette. Dette i klar forståelse med DSB.

**Embetene skal i årsrapporten rapportere på antall og andel... (fra kapittel 7.3.4.2.1 i TB)****Rapportere på**

Embetene skal i årsrapporten rapportere på antall og andel kontrollerte vergeregnskap, samt antall verger som er under oppfølging på bakgrunn av ikke godkjente vergeregnskap.

Vi har gjennomført kontroll av alle mottatte vergeregnskap. Uttrekket fra SRF var på 221 vergeregnskaper. Disse er kontrollert som regnskapskontrollaktivitet i VERA. I tillegg har vi gjennomført en tilsvarende, inngående kontroll av 20 andre regnskaper etter funn og obs-liste. De andre regnskapene er kontrollert i henhold til vår såkalte 85% kontrollrutine.

Vi har siden oppstarten prioritert å gjennomføre en litt forenklet kontroll av alle regnskaper. Vi har et par studenter som jobber med dette på sommeren. Funnene følges opp av oss etter hvert. Denne forenklete kontrollen består i å sjekke at alle regnskapsdokumenter er kommet inn ( bla. at det ikke mangler kontoutskrifter for enkeltmåned), kontrollere saldo på konti mot selvangivelsen, sjekke om det er kommentarer på kontoutskriftene vi må følge opp, eller om det er større uttak eller overføringer som ikke er kommentert. Saldo ib/ ub føres på en excelliste slik at vi enkelt har kunnet følge utviklingen på formuen fra år til år. Vi tar også sjekk av en del overføringer som står som "overføring mellom egne konti" eller "kontoregulering". Dette fordi transaksjonene i vergens nettbank vil fremstå med denne teksten uavhengig om overføringene har gått til vergens egen konto eller andre vergehaveres konti om man er verge for flere. Vi tar derfor inn også utskrift av brukskonto til vergehavere slik at vi har mulighet for å sjekke at overføringene har gått til rett person. Forsikringer blir også sjekket.

Funnene blir fortløpende lagt inn i en liste og purringer og spørsmål sendes ut, og listen blir fulgt opp når vi har kapasitet til dette. Vi mener at denne kontrollen gir god uttelling og god pekepinn på vergens jobb.

Når det gjelder 15% kontrollen er det slik at av disse regnskapene er det 3 saker hvor verge har blitt byttet ut som følge av kontrollen. En verge er under

oppfølging fortsatt. Foreløpig under 85 % kontrollen, er 13 verger skiftet ut, og 77 verger er under oppfølging for større eller mindre avvik i regnskapet. Pga. stor arbeidsmengde tar det tid å følge opp alle funnene. Men vi håper å få ferdigstillet dette arbeidet før utløpet av april når ny regnskapskontroll skal igangsettes. Det er beklagelig at det tar tid å få fulgt opp alt, men det er en stor jobb, og uansett om det går noe tid, er det bedre enn at det går mange år før vi får kontrollert vergen.

Vi merker en stor bedring fra år til år når det gjelder vergeregnskapene, som følge av at vergene blir orientert om våre funn og må dokumentere og rette opp avvik som er avdekket. Vi ser at med konstruktive tilbakemeldinger til vergene og oppfølging av disse, samt opplæring i form av kurs og annen bistand, blir vergene flinkere og flinkere til å levere regnskap som er oversiktlige og gode. De aller fleste verger gjør en flott jobb som verge og ivaretar interessene til den de er verge for på en veldig god og samvittighetsfull måte. Det å være verge kan være en krevende oppgave til tider, og vergene fortjener all honnør for arbeidet de gjør for vergehaverne. Men det er ikke til å komme fra at enkelte verger ikke alltid ivaretar interessene til det beste for vergehaverne. Og derfor er det viktig at Fylkesmannen fører tilsyn med alle verger. Vi mener at denne formen for kontroll gir en god oversikt, og er med på å ivareta rettssikkerheten for vergehaverne.

#### Vergemålsordningen

Sum	Antall kontrollerte vergeregnskap	Antall mottatte vergeregnskap
100 %	1 420	1 420

#### Embetene skal i årsrapporten rapportere hvorvidt... (fra kapittel 7.3.4.2.2 i TB)

##### Rapportere på

Embetene skal i årsrapporten rapportere hvorvidt alle vergemål opprettet etter gammel lov har riktig status med tanke på regnskapsplikt.

Vi har allerede for et par år siden gjennomgått alle saker som sto med fritak for regnskapsplikt. Der det ikke var grunnlag for fritak, ble regnskapsplikt ilagt. Eksempel gis som regel alltid fritak, og også en del samboere. Men utover det er det kun unntaksvis at fritak innvilges, jf. vergemålsforskriftens regler om dette.

#### Fylkesmannen skal i årsrapportløsningen rapportere... (fra kapittel 7.3.4.3.1 i TB)

##### Rapportere på

Fylkesmannen skal i årsrapportløsningen rapportere på antall innkomne, innvilgede og avslåtte søknader for perioden, fordelt på henholdsvis fritt rettsråd og fri sakførsel. Hva gjelder de innvilgede sakene, skal rapporteringen gi en oversikt over forekomsten av økonomisk dispensasjon, samt totale advokatutgifter og evt. andre utgifter som er innvilget i aktuelle periode, fordelt på saksområde. Av rapporteringen skal videre fremgå hvorvidt det er gitt avslag som følge av økonomisk overskridelse eller av andre grunner i henhold til skjema over rettshjelpsstatistikk fra Statens sivilrettsforvaltning.

Vi har i 2017 innvilget økonomisk dispensasjon i en sak. 14 søknader om fritt rettsråd ble avslått pga. inntekts/formuesoverskridelse og 20 saker ble avslått av andre grunner.

Vi har utbetalt advokatsalær i 647 saker i 2017. Dette er saker som enten er innvilget av advokaten selv, eller av oss. Det er utbetalt kr 3 889 688. I tillegg kommer tolkeutgifter hvor det er utbetalt kr 262 922, fordelt på 217 rettsrådssaker. Hovedvekten av sakene gjelder utlendingssaker, saker om erstatning for straffeforfølgning, barnefordelingsaker og klagesaker etter folketrygdløven.

I 2017 innvilget vi 6 søknader om fri sakførsel, 3 av disse var skiftesaker.

#### Retts hjelp 1.1 - Søknader

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Fritt rettsråd	Fri sakførsel
Innkomne søknader	143	127	16
Innvilgede søknader	99	93	6
Avslåtte søknader	44	34	10

#### Fylkesmannen skal rapportere på forventet forbruk... (fra kapittel 7.3.4.3.2 i TB)

##### Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på forventet forbruk på kap. 470, post 01 inneværende og påfølgende år. Eventuelle avvik skal begrunnes.

Økonomirapporten for 2017 viser at vi hadde et forbruk på kr 3.889.688. I tillegg kommer tolkeutgifter til sammen kr. 262922. Stipulert beløp som ble rapportert inn etter andre tertial 2017, kr. 4.500.000.

Nedgangen skyldes i hovedsak reduksjon i antall utlendingssaker i 2017.

Dersom antall utlendingssaker forblir uendret forventes et forbruk på ca 4 mill i 2018 og påfølgende år.

#### I forbindelse med introduksjonsordning... (fra kapittel 7.3.4.4.1 i TB)

**Rapportere på**

I forbindelse med introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) skal Fylkesmannen skal rapportere på antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

Fylkesmannen behandlet i 2017 fem klagesaker. Tre av klagesakene ble stadfestet og gjaldt forlengelse av programmet( 1 sak), ikke rett på grunn av alder(1 sak) og midlertidig stans ( 1 sak).

To klagesaker ble opphevet på grunn av manglende individuelle vurderinger og gjaldt utvidelse av programmet.

I sak ble avvist da det ikke var klage på enkeltvedtak.

**På området opplæring i norsk... (fra kapittel 7.3.4.4.2 i TB)**

**Rapportere på**

På området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (introduksjonsloven) skal Fylkesmannen oppgi antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

Fylkesmannen i Telemark har ikke behandlet klagesaker i 2017.

**Fylkesmannen skal i årsrapporten... (fra kapittel 7.3.4.4.3 i TB)**

**Rapportere på**

Fylkesmannen skal i årsrapporten rapportere på antall statsborgerseremonier og hvor mange av nye statsborgere i fylket som har deltatt.

Embetet har arrangert en statsborgerseremoni. Av totalt 527 nye statsborgere var det 228 som deltok på seremonien.

**Resultat- og økonomirapportering... (fra kapittel 7.3.5.1 i TB)**

**Rapportere på**

Resultat- og økonomirapportering på fagmidler på klima og miljøområdet innenfor naturmangfold, forurensning og klima.

**Fremmede organismer**

Art/artsgruppe	Type tiltak	Omfanget av tiltaket	Navn område	Utdyping av, eller kommentar til, gjennomført tiltak	Sum brukt
Rynkerose	Bekjempelse	Ca 10 dekar bekjempet/fjernet i 2017	Langøya (Bamble), Jomfruland (Kragere)	Alle forekomster på Langøya (innenfor og utenfor verneområder) er bekjempet pr 2017. På Jomfruland er alle aktuelle forekomster (innenfor og utenfor verneområder) på nordre halvdel av øya bekjempet pr 2017.	100 000
Platanlønn	Bekjempelse	To forekomster bekjempet (hver med til dels mange individer)	Borgeåsen (Skien), Bjørntvedtskogen (Porsgrunn)	Begge delområder ligger i kalkbarskog med A-verdi. Borgeåsen: 5 trær bekjempet. Bjørntvedt: ca 300 planter bekjempet.	100 000
Stillehavsøsters	Kartlegging	Kystområdene i Telemark	Porsgrunn, Bamble og Kragere	Eksternt oppdrag - rapport mottatt og videresendt Mdir v/Postmyr.	155 000
					355 000

**Det skal rapporteres på fylkesmannens... (fra kapittel 7.3.6.1.1 i TB)**

**Rapportere på**

Det skal rapporteres på fylkesmannens arbeid med samordning av statlig styring av kommunesektoren etter retningslinjene i rundskriv H-2143.

Tydeliggjøre fylkesmannens samordningsrolle i statens styring av kommunesektoren. Vi har gjennomført ulike konferanser innen helse- og sosial og samfunns sikkerhet og beredskap. Har årlige fagkonferanser innenfor alle sektorer hvor dette er tema. På disse konferansene inviteres andre statlige aktører som har oppgaver innenfor samme sektor.

På tilsynsområdet spesielt er det opprettet et eget regionalt tilsynsforum som samordner tilsynsaktivitetene i tid, driver faglig utvikling og erfaringsutveksling.

Vi lager en årlig tilstandsrapport der det informeres om statlig samordning og nasjonale mål innenfor våre sektorer.

**Det skal rapporteres særskilt om hvilke tiltak... (fra kapittel 7.3.6.2.1 i TB)**

**Rapportere på**

Det skal rapporteres særskilt om hvilke tiltak fylkesmannen har iverksatt for den enkelte kommune som er registrert i ROBEK og hvilke tiltak som har vært iverksatt for å forhindre kommuner som er i faresonen til å bli registrert i ROBEK. Det skal rapporteres om bruk av skjønnsmidler til ROBEK-kommunene.

Fylkesmannen har faste oppfølgingsmøter med de kommunene som er i ROBEK slik at de rapporterer på situasjonen i forhold til forpliktende plan etter første og andre tertial og avvik i forhold til forpliktende plan sammen med risikomomenter. Fokus på hvordan gjenopprette balanse  
Fylkesmannen følger opp nøkkeltall og sørger for dialog og møter med kommuner som er i faresonen for å bli registrert i ROBEK.

**Spesifikk omtale av arbeid med omstilling... (fra kapittel 7.3.6.3.1 i TB)****Rapportere på**

Spesifikk omtale av arbeid med omstilling og modernisering i kommunene, bruk av skjønnsmidler til formålet og formidling av resultatene.

Fylkesmannen i Telemark har utarbeidet et eget strategiskriv på følgende programområder:

- Tjenesteproduksjon
- Organisasjonsutvikling.

Omstilling og fornying håndteres regionalt der utviklingsarbeidet er kommunenes eget ansvar.

Gjennom fire, fem møter i året med regionrådssekretærene legger Fylkesmannen vekt på å ha en god dialog og oppfølging av prosjektene.

Kommunene prioriterer og beslutter selv etter forutsetningene i strategiskrivet.

Fylkesmannen vektlegger erfaringsutveksling og stimulerer til fylkesoverbyggende prosjekter.

**Det skal rapporteres om antall lånesøknader... (fra kapittel 7.3.6.4.1 i TB)****Rapportere på**

Det skal rapporteres om:

- Antall lånesøknader som godkjennes og i hvilken grad fylkesmannen har nektet godkjenning av lån.
- Antall godkjente garantier, samt antall garantier som ikke ble godkjent.

Fylkesmannen godkjente bare en lånesøknad i 2017 som var til Nome kommunen i ROBEK. Forutsetninger gitt av fylkesmannen ble ikke oppfylt og lånet ble derfor ikke tatt opp.

Det var tre garantisaker til godkjenning hos fylkesmannen i 2017:

- Nome IKA Kongsberg på 2,652 mill.
- Granvin Kulturhus AS i Seljord på 8 millioner
- Skjærgårdshallen A/S i Bamble på 6 millioner kroner

Samlet lånegarantier på 16,652 mill. kroner

**Antall garantisøknader**

Saksområde	Sum	Godkjent	Ikke godkjent	Ikke behandlet
Antall garantisøknader	3	3	0	0

**Kommunenes lånesøknader**

Type søknad	Sum	Godkjent	Ikke godkjent	Ikke behandlet
Antall lånesøknader	1	1	0	0

**Fylkesmannen skal rapportere... (fra kapittel 7.3.6.5.1 i TB)****Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på hvordan veiledningsarbeidet har blitt utført, herunder aktiviteter for å øke kvaliteten på KOSTRA-data.

**Veiledning på økonomiområdet**

Det utarbeides et nøkkeltallhefte med KOSTRA-tall som brukes i våre analyser og i styringsdialogen med kommunene.

Nøkkeltallhefte publiseres på hjemmesiden vår med publiseringen 15. mars og oppdatering per 15. juni. Her fremkommer en rekke økonomidata med vurderinger og analyse av kommunene.

Dette materialet brukes i forbindelse med kommunebesøk og møter med kommunene.

Kommunekonferanser arrangeres i forbindelse med kommuneproposisjonen og statsbudsjettet. Dette er et samarbeid mellom KS og Fylkesmannen. I denne sammenheng inviteres Telemarksforskning til å ta et dybdykk og analysere de enkelte kommuners økonomiske situasjon i forhold til sentrale økonomiske signaler.

Fylkesmannen følger opp innrapportering og status for kommunene gjennom SSB portalen.

**Kort om fordelingen av skjønnsmidler... (fra kapittel 7.3.6.5.2 i TB)****Rapportere på**

Kort om fordelingen av skjønnsmidler, herunder rapportering i ISORD.

Skjønnsmidler til kommunene fordeles til kommunene etter retningslinjene fra KMD.

Kommunene kompenseres etter søknad og fordeles ved fremleggelse av statsbudsjettet for lokale forhold som ikke fanges opp i den faste delen av inntektssystemet.

Fylkesmannen foretar vurdering på bakgrunn av nøkkeltall i KOSTRA og kjennskap til lokale forhold.

**Differensiert arbeidsgiveravgift**

Drangedal, Nome og Hjartdal skal kompenseres for differensiert arbeidsgiveravgift av skjønnsmiddelrammen. Denne reduseres med 20 % hvert år.

**Prosjektmidler**

Det er utarbeidet et strategidokument med programområder innen tjenesteproduksjon og organisasjonsutvikling. Dette er gjort i samarbeid med de fire regionene i Telemark. Det legges spesiell vekt på digitalisering og digital infrastruktur, samt samarbeid om fylkesoverbyggende prosjekter.

Av rammen på 41,5 mill. kroner i 2017, ble 11,1 mill. kroner innvilget til prosjekter.

Rapportering i ISORD

Søknadsprosessen gjennom ISORD har fungert og gir god oversikt. Oppfølgingen med rapportering i 2017 bedrer statusoversikten.

**Fylkesmannens skal gi en kort beskrivelse... (fra kapittel 7.3.6.6.1 i TB)****Rapportere på**

Fylkesmannens skal gi en kort beskrivelse av embetets tiltak for samordning av statlig tilsyn, herunder tilsyn fra andre tilsynsetater enn Fylkesmannen selv. Fylkesmannen skal kort opplyse om hva som er gjort for å fremme og formidle læring hos kommunene i de tilsyn som er gjennomført.

Se pkt 3.1.2.3.

**Embetet rapporterer hvor mange tilsyn... (fra kapittel 7.3.6.7.1 i TB)****Rapportere på**

Embetet rapporterer hvor mange tilsyn det har gjennomført.

Forklaring:

- Det bes om ett samlet tall for alle tilsyn hjemlet i opplæringsloven, barnehageloven, helse- og omsorgstjenesteloven mv.
- Det rapporteres samlet for kommunene og fylkeskommunen(e)
- Antall tilsyn det skal rapporteres om omfatter planlagte tilsyn (som landsomfattende/nasjonale tilsyn) og hendelsesbaserte tilsyn uavhengig av tilsynsmetodikk og hvor ressurskrevende tilsynet var.
- Antall tilsyn det skal rapporteres om, omfatter ikke forundersøkelser, sjølvmeldingstilsyn og dokumentgjennomganger uten oppmøte (fysisk eller videokonferanse) på tjenestestedet eller i kommunen/fylkeskommunen.
- Det bes ikke om tall for avvik eller pålegg.

**Forurensingstilsyn**

Vi har hatt en relativ beskeden tilsynsaktivitet i 2017 med 10 gjennomførte tilsyn. Vi har deltatt i en landsomfattende tilsynsaksjon rettet mot akvakulturanlegg der to anlegg er kontrollert. Ellers er det gjennomført ett tilsyn med kommunalt avløpsanlegg. De øvrige tilsynene er rettet mot håndtering av farlig avfall og farlige kjemikalier ved verksteder og mindre bedrifter.

**Kommunens forvaltning av introduksjonsloven**

Det ble i 2017 gjennomført tilsyn i to kommuner. Tema for tilsynene var individuell plan for deltakere i introduksjonsprogrammet.

**Sosiale tjenester i NAV**

Det ble i 2017 gjennomført tilsyn i tre kommuner. Tema for tilsynene var helse-, omsorg- og sosiale tjenester til personer med rus og samtidig psykisk lidelse.

**Spesialisthelsetjenesten**

I 2017 gjennomførte vi 11 tilsyn med spesialisthelsetjenesten. Tre (3) av tilsynene var systemrevisjoner. Samlet vektning av tilsynene var 8.5 systemrevisjon-ekvivalenter.

**Kommunehelsetjenesten**

Vi gjennomførte tilsyn med samlet vektning 11.0 systemrevisjon-ekvivalenter.

**Stedlige tilsyn i hht helse- og omsorgstjenesteloven kap 9 (tjenester under tvang til psykisk utviklingshemmede)**

5 slike stedlige tilsyn i 2017.

**Tilsyn etter opplæringsloven og barnehageloven**

I 2017 ble det gjennomført ni stedlige tilsyn, fordelt med fire tilsyn etter barnehageloven og fem tilsyn etter opplæringsloven.

**Det skal gis rapportering i tabell... (fra kapittel 7.3.6.8.1 i TB)**

**Rapportere på**

Det skal gis rapportering i tabell som viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av fylkesmannen, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Hvor mange av sakene totalt (uten å skille mellom saker etter klage og på eget initiativ) som hadde henholdsvis habilitet eller lukking av møter blant vurderingstemaene.
- Det skal gis en kortfattet omtale i årsrapporten av hvor mange klager fylkesmannen har mottatt etter kommuneloven § 60d fjerde ledd, hvilke kommunalrettslige tema de (særlig) veileder kommunene om samt bruk av interkommunalt samarbeid i fylket, med særlig vekt på bruk av vertskommunemodellen.

Fylkesmannen har mottatt to klager etter kommuneloven § 60d fjerde ledd. Veileder kommunene om habilitet, åpne møter og interkommunalt samarbeid med særlig på bruk av vertskommunerollen.

**Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ**

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	6	0	6
På eget initiativ	0	0	0

**Fylkesmennene skal i årsrapporten... (fra kapittel 7.3.6.9.1 i TB)**

**Rapportere på**

Fylkesmennene skal i årsrapporten oppgi hvor mange klager på avslag om begjæringer om innsyn de har behandlet, jf. offentleglova § 32 og forvaltningsloven § 28 annet ledd, samt hvor mange tilfeller klager har fått helt eller delvis medhold i klager etter offentleglova § 32.

Fylkesmennene fått 14 klager på avslag om begjæringer om innsyn, jf. offentleglova § 32 og forvaltningsloven § 28 annet ledd. Elleve klager har fått helt eller delvis medhold i klager etter offentleglova § 32.

**FMAV, FMBU, FMHO, FMMR... (fra kapittel 7.3.6.10.1 i TB)**

**Rapportere på**

FMAV, FMBU, FMHO, FMMR, FMNO, FMOP, FMRO, FMST, FMTR, FMTE, FMVE som deltar i forsøksordningen om samordning av statlige innsigelser, rapporterer til Kommunal- og moderniseringsdepartementet om antall planer der statlige innsigelser er samordnet, antall innsigelser som er fremmet, antall innsigelser som ikke er videresendt til kommunene, og antall innsigelser som er avskåret.

Fylkesmannen deltar i forsøket med samordning av statlige innsigelser. I 2017 ble det fremmet innsigelse til ialt 12 planer, med til sammen 27 innsigelsepunkter. Konfliktpunkter som fører til innsigelser er hensyn til naturmangfold, strandsone langs sjøen, jordvern, klima/BATP og



samfunnsikkerhet. 1 innsigelse ble ikke videresendt til kommunen, etter at kommunen fikk utarbeidet nye utredninger etter dialog og avklaringer. Fylkesmannen har ikke avskåret noen innsigelser i løpet av 2017.

Forsøket med samordning av statlige innsigelser har etter vår mening ført til tydeligere tilbakemelding i tidlig planfase, og bedre begrunnelse av innsigelsene når planene er kommet til offentlig ettersyn. Det gir en bedre samhandling i plansaker, selv om det fortsatt er en del innsigelser som blir fremmet.

**Samordning av statlige innsigelser**

Betegnelse på rapporteringskrav	Resultat
Antall planer på offentlig ettersyn hvor fylkesmannen har samordnet uttalelser med statlige innsigelser	12
Antall innsigelser som er fremmet	26
Antall innsigelser som ikke er videresendt til kommunene	1
Antall innsigelser som er avskåret	0

*1 innsigelse ble ikke videresendt til kommunen, ettersom kommunen fikk utarbeidet nye utredninger etter dialog og avklaringer.*

**Fra og med 01.01.2017... (fra kapittel 7.3.6.11.1 i TB)**

**Rapportere på**

Fra og med 01.01.2017 skal alle embetene rapportere byggesaker i SYSAM- ny rapporteringsløsning for fylkesmennene. Alle saker som ligger til behandling per 31.12.2016 skal overføres til den nye SYSAM-løsningen.

- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå totalt antall behandlede byggesaker.
- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.
- Av årsrapporten for 2017 skal det i tillegg fremgå antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker. Det skal vises hvor lang gjennomsnittlig overskridelse var i disse sakene. Overskridelse skal føres i antall dager.
- Av årsrapporten for 2017 skal det i tillegg fremgå hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd, hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

Se kommentarer under 3.3.1.1.6.1.

**Rapportering om byggesaker etter plan- og bygningsloven**

Totalt antall behandlede saker	Antall saker gitt medhold	Antall saker ikke avgjort innen 12 uker	Gjennomsnitt dager ikke avgjort innen 12 uker	Antall saker gitt lengre frist	Antall særlige tilfeller klageinstansen selv forlenget	Antall saker fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse
103	14	62	55	2	0	0

**Fra og med 01.01.2017... (fra kapittel 7.3.6.12.1 i TB)**

**Rapportere på**

Fra og med 01.01.2017 skal alle embetene rapportere byggesaker i SYSAM- ny rapporteringsløsning for fylkesmennene. Alle saker som ligger til behandling per 31.12.2016 skal overføres til den nye SYSAM-løsningen.

- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå totalt antall behandlede klager på reguleringsplaner og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i antall dager. Det skal i tillegg fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis. Rapportering om ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område (også der oreigningsloven er hjemmelsgrunnlag).
- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå totalt antall behandlede ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område. Det skal også fremgå antall søknader som ikke er behandlet innen 12 uker.
- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå totalt antall behandlede ekspropriasjonssaker der Fylkesmannen er klageinstans, på plan- og bygningsrettens område. Det skal også fremgå antall klager som ikke er behandlet innen 12 uker.

Se kommentarer under 3.3.1.1.7.1.

**Rapportering om plansaker etter plan- og bygningsloven**

Betegnelse på rapporteringskrav	Resultat
Antall behandlede klagesaker reguleringsplaner	25
Gjennomsnittlig behandlingstid i dager for klager på reguleringsplaner	88
Antall klagesaker om reguleringsplan som ikke er behandlet innen 12 uker	13
Antall klagesaker om reguleringsplan der klagen er gitt medhold helt eller delvis	1

**Fylkesmannen skal gjøre rede for iverksatte... (fra kapittel 7.3.6.13.1 i TB)**

**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gjøre rede for iverksatte og planlagte effektiviserings tiltak. Det skal her fremgå at tiltak som inneholder digitalisering av arbeidsprosesser og tjenester er særlig vurdert. Det skal også gjøres rede for hvordan effektiviseringsgevinstene av tiltakene hentes ut, slik at de kan omdisponeres til prioriterte områder. Nærmere retningslinjer kommer i eget rundskriv.

Vi har prioritert utstyr og kompetanseutvikling på arbeidsprosesser med bruk av Skype. Derfor er alle møterom utstyrt med kommunikasjonsutstyr. Dette har medført betydelig innsparing i reiser og møtetid.

**Det skal rapporteres om lærlinger... (fra kapittel 7.3.6.14.1 i TB)****Rapportere på**

Det skal rapporteres om lærlinger i årsrapporten.

Fra 1. august 2017 ansatte vi en lærling fra videregående med dataelektronikk. Vi har satt opp et program, sammen med fagopplæringsnemda, som er tilpasset vår virksomhet, og som innebærer fagprøve etter 1,5 år i IKT- servicefag.

**Kort beskrivelse av aktiviteten... (fra kapittel 7.3.7.1.1 i TB)****Rapportere på**

Kort beskrivelse av aktiviteten på området, herunder oversikt over:

- Tros- og livssynssamfunn som mottar tilskudd og antall medlemmer det er gitt tilskudd for
- Trossamfunn som er slettet hos fylkesmannen
- Nye registrerte/uregistrerte trossamfunn og nye livssynssamfunn
- Ev. tilsyn med trossamfunn og forstander.

Fylkesmannen i Telemark har utbetalt kroner 4.570.472,- i tilskudd til trossamfunn i 2018, fordelt på 8527 medlemmer. Dette er kroner 917.568,- mer enn året før. Antallet tilskuddsberettigede medlemmer har økt med 847 personer fra i fjor. Av 48 søknader om støtte fikk 47 tildelt statstilskudd. Ett samfunn fikk avvist søknaden på grunn av manglende aktivitet i menigheten. Vedtaket ble påklagd, men senere opprettholdt i KUD.

Samtlige årsmeldinger og regnskap har blitt kontrollert for å sikre at det statlige tilskuddet benyttes i henhold til gjeldende regelverk, og at forstander utfører sine lovpålagte plikter.

Det er registrert ett nytt trossamfunn i Telemark i 2018. Ett trossamfunn er slettet etter fusjon med et annet. To trossamfunn har fått godkjent vigselfrett. Den 31.12.2017 var det 48 registrerte trossamfunn i Telemark.

**Oversikt over antall saker... (fra kapittel 7.3.7.2.1 i TB)****Rapportere på**

Oversikt over antall saker i hver kategori og utfallet i disse sakene.

Gravferdsloven

Vi har innvilget 94 søknader om askespredning. 2 søknader er under behandling.

**Oversikt over antall saker i hver kategori... (fra kapittel 7.3.7.3.1 i TB)****Rapportere på**

Oversikt over antall saker i hver kategori og utfallet i disse sakene.

En søknad om søndagsåpen butikk avslått. Ingen søknader om typisk turiststed.

**Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven... (fra kapittel 7.3.8.1 i TB)****Rapportere på**

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven, jf. VØI pkt. 5.3.2 og bakgrunnsinformasjon (metodehåndbok og egen mal for rapportering). Fylkesmannen skal beskrive hvilke risikovurderinger som ligger til grunn for valg av tema og tilsynsobjekt. Med risikovurdering mener vi hvilke vurderinger og konklusjoner fylkesmannen har gjort på bakgrunn av de valgte kildene.

**Barnehage:** Valg av kommuner og temaer er gjort med bakgrunn i den kunnskapen vi har om de enkelte kommunene. Fylkesmannen i Telemark har medarbeidere på dette området som har vært her over tid, som har nær kontakt med kommunene og god lokalkunnskap.

Våre kilder er: Generell kunnskap om kommunen, tidligere tilsyn, oppslag i mediene, henvendelser, funn i klagesaker, statistikk i BASIL, gjentatte

veiledninger, ønske om å gjennomføre tilsyn i kommunene med jevne mellomrom.

Tilsynene på barnehage i 2017 ble gjort på bakgrunn av følgende vurderinger:

Sauherad: Etter vårt siste tilsyn har kommunen lagt ned alle egne barnehager. Har siden 2013 kun private barnehager. To barnehager (avdelinger) har en felles styrer. Avstand mellom avdelingen er 1. mil. Kommunen har ikke ført tilsyn med barnehagene på flere år.

Seljord: Felles styrer i 2 barnehager. Avstand over 1 mil. Kommunen har ikke ført tilsyn på flere år.

Kviteseid: Har over tid hatt mange skifter/vikarer som barnehagemyndighet. Kommunen har ikke ført tilsyn på flere år. To av barnehagene er i oppvekstsenter.

Tinn: Lenge siden siste tilsyn. (2010).

**Skole:** På dette området har vi flere kilder for vurdering av risikoen for lovbrudd: Tidligere tilsyn, klagesaker, henvendelser på telefon og mail, informasjon vi får på faste kontaktmøter med kommunene, mediasaker, grunnskolepoeng, skolebidragsindikatorer, elevundersøkelsen, oversikt over antallet elever med spesialundervisning (store eller små tall, utslag), fritak fra nasjonale prøver. Vi er mye ute når vi har tilsyn, for å veilede, få kontakt og tillit. Sier ja hvis vi blir spurt om å komme til kommunen for å gi veiledning. Det innebærer at vi har god kontakt med og tillit i mange kommuner, og at det er en åpenhet om utfordringer.

Vi driver områdeovervåkning ved at informasjon som indikerer lovbrudd legges inn i et skjema av alle som arbeider på avdelingen. Her blir det sortert ift sted, tematikk og risikoen for lovbrudd, og tatt inn i både løpende risikovurderinger og når tilsynsplanen skal legges.

Tilsynene på skole i 2017 ble gjort med bakgrunn i følgende vurderinger:

Skien - FNT-tilsyn: Lave grunnskolepoeng. (Av de gjenstående kommunene, er det Bamble, Skien, Hjartdal og Sauherad som har lavest). Svake resultater i elevundersøkelsen på vurdering. Skien har de siste årene redusert antallet enkeltvedtak om spesialundervisning betydelig. Tar i mot mange flyktninger, og har stor andel minoritetsspråklige. Telemarks største kommune, og tilsynet vil nå mange elever. Lav ressursbruk per elev.

Bamble - FNT-tilsyn: Lave grunnskolepoeng. Sammen med Skien har Bamble den laveste ressursbruken per elev. De siste årene har vi fått flere henvendelser fra foreldre vedrørende enkelte skoler. Både i forhold til at mange elever slutter, og uro rundt stadige forslag om å legge skolen ned. Også flere henvendelser/saker som kan indikere lav forvaltningsforståelse.

Hjartdal - FNT-tilsyn: Lave grunnskolepoeng, svake eksamensresultater, og dårlig score på nasjonale prøver (spesielt 5.trinn, der også høyt fritak). Svakt på vurdering for læring, elevundersøkelsen.

For en del år siden hadde Fylkesmannen flere tilsyn knyttet til elevmedvirkning i elevråd, SU og SMU. Elevundersøkelsene i en rekke kommuner viste dårlig score på spørsmål direkte knyttet til elevmedvirkning. Med bakgrunn i tidligere kunnskap og elevundersøkelsen hadde vi i 2017 tre tilsyn på dette temaet, i Kragerø, Nome og Kviteseid. Kommunene er valgt ut med bakgrunn i dette temaet på elevundersøkelsen.

Vi har hatt to hendelsesbaserte tilsyn: Ett som ble varslet i 2016, men der foreløpig rapport ble klar i 2017 - og ett der varsel og foreløpig rapport kom i 2017. Begge tilsynene har utspring i henvendelser fra foreldre, og en vurdering hos oss av at informasjonen kunne tilsi alvorlige brudd for elevene. Temaene for tilsynene var psykososialt miljø, samt bortvisning og utestengelse fra skoletur.

**Rapportering på FNT – forvaltningskompetanse**

Kommune	Skole	Åpnet	Kontrollspørsmål																				
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Hjartdal	Sauland skole	April 2017	1	1	1	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Bamble	Langesund ungdomsskole, Rugtvedt skole, Grasmyr ungdomsskole, Herre skole, Rønholt skole	Januar 2017	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Skien	Buer skole, Gjerpen ungdomsskole, Mæla ungdomsskole, Menstad ungdomsskole, Gjerpen barneskole	Juni 2017	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0

**Gjennomførte tilsyn - Barnehage**

Kommune / Barnehage	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Antall varslede pålegg i foreløpig rapport	Antall mulige pålegg i endelig rapport	Antall vedtatte pålegg
Tinn kommune	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)		3	Endelig rapport	0	0	0
Kviteseid kommune	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)		3	Endelig rapport	0	0	0
Seljord kommune	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)	Barnehagemyndighetens håndtering av regelverket om styrer, jf. barnehageloven § 17 og barnehagemyndighetens håndtering av regelverket om barnehagens øvrige personale jf. barnehageloven § 18 og forskrift om pedagogisk bemanning	4	Endelig rapport	3	0	0
Sauherad kommune	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)	Barnehagemyndighetens håndtering av regelverket om styrer, jf. barnehageloven § 17 og barnehagemyndighetens håndtering av regelverket om barnehagens øvrige personale jf. barnehageloven § 18 og forskrift om pedagogisk bemanning	4	Endelig rapport	2	2	0
			14		5	2	0

**Gjennomførte tilsyn - Opplæring**

Kommune	Skole	Tilsynsvariant	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Antall varslede pålegg i foreløpig rapport	Antall mulige pålegg i endelig rapport	Antall vedtatte pålegg
Kragerø	Kragerø skole	Egeninitiert	Annet	Elevmedvirkning	3	Endelig rapport	8	8	0
Nome	Lunde 10-årige skole	Egeninitiert	Annet	Elevmedvirkning	2	Endelig rapport	20	20	0
Kviteseid	Kviteseid skule	Egeninitiert	Annet	Elevmedvirkning	1	Endelig rapport	18	18	0
Hjartdal	Sauland skule	Egeninitiert	Annet	Bortvisning, utestengelse fra klassesett, segregert opplæring	3	Foreløpig rapport	3	0	0
					9		49	46	0

**Status tilsyn varslet i 2016, minimum foreløpig tilsynsrapport i 2017 (Skole)**

Kommune	Skole	Tilsynsvariant	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Antall varslede pålegg i foreløpig rapport	Antall mulige pålegg i endelig rapport	Antall vedtatte pålegg
Skien kommune	Gulset ungdomsskole	Egeninitiert	Psykososialt miljø		2	Endelig rapport	0	0	0
					2		0	0	0

**Rapportering på FNT – skolebasert vurdering**

Kontrollspørsmål								
Kommune	Skole	Åpnet	1	2	3	4	5	

**Rapportering på FNT – skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen**

Kontrollspørsmål																								
Kommune	Skole	Åpnet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Bamble	Langesund ungdomsskole	Januar 2017	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Hjartdal	Sauland skole	April 2017	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0
Skien	Gjerpen ungdomsskole	Juni 2017	0	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Skien	Buer skole	Juni 2017	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0

**Status tilsyn varslet i 2016, minimum foreløpig tilsynsrapport i 2017 (Barnehage)**

Kommune / Barnehage	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Antall varslede pålegg i foreløpig rapport	Antall mulige pålegg i endelig rapport	Antall vedtatte pålegg
			0		0	0	0

## Rapportering fra egeninitierte tilsyn (foreløpige tilsynsrapporter)

Kommune	Barnehage/skole	Tilsynstema	Korreksjonspunkt	Antall kontrollspørsmål i tilsynet
Kragerø	Kragerø skole	Elevmedvirkning	8	23
Nome	Lunde 10-årige skole	elevmedvirkning	20	27
Kviteseid	Kviteseid skule	Elevmedvirkning	18	23
Hjartdal	Sauland skule	bortvisning og utestengelse fra klassetur	3	4

## Rapportering på tilsyn med barnehagemyndighetens tilsyn og veiledning

Kontrollspørsmål																															
Kommune	Åpnet	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.2	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	4.2	4.3	4.4	4.5	4.7	4.8	4.9	4.11	4.12	5.3	5.4	5.5	5.6	5.7	5.8	5.9	5.10	5.11	5.12
Tinn	17.01.17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kviteseid	19.06.17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sauherad	95.09.17	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Seljord	03.03.17	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

## Fylkesmannen skal redegjøre for oppdraget om egnevalueringen... (fra kapittel 7.3.8.2 i TB)

## Rapportere på

Fylkesmannen skal redegjøre for oppdraget om egnevalueringen av kompetanse på regelverksområdet, og særlig trekke fram styrker og utfordringer samt tiltak som er iverksatt for å sikre god kvalitet.

Fylkesmannen i Telemark vurderer kompetansen på barnehage- og skoleområdet (utdanningsgruppa) fortløpende. Når noen slutter lages det stillingsanalyser der det vurderes hva slags kompetanse utdanningsgruppa har behov for. Juristene er vår spisskompetanse på regelverk, men flere av den andre ansatte har lang erfaring med å bl.a. håndtere og tolke regelverket gjennom saksbehandling, veiledning og tilsyn.

Vi har tilsatt flere jurister for å løse oppdraget og møte forventinger fra og behov i kommunene. Samtidig har vi hatt permisjoner i denne gruppa slik at kompetansen varierte gjennom året også i 2017. I permisjonstida bruker vi vikarer, men da ser vi også hvor viktig det er at alle ansatte har kompetanse på regelverk slik at oppgavene kan fordeles.

Med nytt regelverk for skolemiljø og fordi vi fikk i oppgave å behandle søknader om fritak for vurdering i andre fremmedspråk på videregående ble det klart at vi måtte utvide kapasiteten. Vi tilsatte nok en jurist våren 2017. Av 11 ansatte er nå 3 jurister.

Selv om vi ansatte flere har arbeidet med skolemiljøsakene og fritak for vurdering vært så arbeidskrevende at vi høsten 2017 ble utfordret på kapasitet. Det har medført at saksbehandlingstiden på andre saker har økt. Fylkesmannens interne prioritering er 1: Skolemiljø saker, 2: Klagesaksbehandling, 3: Tilsyn og 4: Informasjon og veiledning. Det er særlig innenfor informasjon og veiledning at kommunene og private skoler nå må vente lenger på svar enn tidligere. Av klagesaker har særlig saker om skyss, godkjenning av skoleanlegg og tilskudd barnehage hatt lengre saksbehandlingstid. Når tilsyn er varslet er det vanskelig å avlyse selv om kapasiteten burde vært flyttet til bl.a. skolemiljø saker. Det gir et mindre handlingsrom enn det til tider er behov for.

Som en del av opplæringen har vi prioritert Utdanningsdirektoratets samlinger høyt. Høsten 2017 var det mange slike samlinger, noe som også svekket kapasiteten. I framtida må vi vurdere antall deltagere og heller lage systemer for at de som deltar formidler innholdet til gruppa.

For å sikre at skolemiljø sakene får en tverrfaglig behandling har vi etablert en 9A-gruppe på seks personer, tre pedagoger og tre jurister. Sakene behandles alltid av et team som består av en jurist og en pedagog. Saker drøftes også i hele gruppa når det er nødvendig. Noen klagesaker, men ikke alle, har også en slik tverrfaglig behandling.

Våren 2017 kom beslutningen om at Telemark skal slås sammen med Vestfold med tjenestested Tønsberg. Forskning viser at slike prosesser tar tid og energi, så også hos oss. Flere ønsker ikke å pendle til Tønsberg og søker seg bort. Svaret på denne utfordringen er å ivareta ansatte på best mulig måte, vurdere risiko og heller tilsette nye for tidlig enn for seint.

## Tiltak som er iverksatt for å sikre god kvalitet:

Stillingsanalyser ved nyttilsettinger

Det settes inn vikarer ved permisjoner o.l.

Skulder til skulderopplæring av nyansatte

Tverrfaglig behandling av klagesaker og skolemiljø saker

Prioritering og omfordeling av oppgaver når det er nødvendig

Opplæring regelverk fritak for vurdering og skolemiljø

9A-gruppe

Samarbeid med Arbeidstilsynet og Læringsmiljø senteret om skolemiljø saker

Vurdering av deltagelse på samlinger for å sikre kapasitet

Omstilling: Ta vare på de ansatte, vurdere risiko og forebygge ved å tilsette raskt

**Fylkesmannen skal rapportere om antall klager... (fra kapittel 7.3.8.3 i TB)**

**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere om antall klager, type klager og resultatet av behandlingen.

Fylkesmannen i Telemark behandlet til sammen 72 klagesaker på skole- og barnehageområdet. Det er en liten nedgang i fra i fjor. Sett i sammenheng med at skolemiljøsakene ikke rapporteres som klagesaker etter 1.8.17, er ikke nedgangen betydelig.

**Klagebehandling - Grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)**

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Standpunkt i fag	21	0	3	18	0
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	2	0	1	1	0
Skyss, § 7-1	13	3	1	9	0
Lokalt gitt muntlig eksamen	1	0	1	0	0
Skoleplassering, § 8-1	11	1	7	3	0
Spesialundervisning, § 5-1	3	0	3	0	0
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	8	8	0	0	0
Sum	59	12	16	31	0

**Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)**

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 10	0				
Barnehageloven § 16	1	0	1	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7	0				
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0				
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	3	1	1	1	0
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0				
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0				
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6	0				
	4	1	2	1	0

**Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)**

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Standpunkt i fag	3	0	0	3	0
Skyss, § 3-7	5	1	4	0	0
	8	1	4	3	0

**Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)**

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Psykososialt skolemiljø, § 2-4, jf oppl § 9a-3	1	0	1	0	0
	1	0	1	0	0

**Klagebehandling - Spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)**

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

**Klagebehandling - Videregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)**

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Sentralt gitt skriftlig eksamen	746	130	616	0	0
	746	130	616	0	0

For 6 av klagenes som er registrert på ikke medhold, ble karakteren satt ned som en følge av klagebehandling.

**Fylkesmannen skal rapportere på antall meldte skolemiljø saker... (fra kapittel 7.3.8.4 i TB)**

**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall meldte skolemiljø saker til embetene som håndhevingsmyndighet, resultat av behandlingen og saksbehandlingstid.

FMTE har mottatt 17 saker om skolemiljø i 2017. I 10 av disse sakene har vi fattet vedtak om at aktivitetsplikten ikke er oppfylt. 1 sak er trukket, men vi har

åpnet hendelsesbasert tilsyn på bakgrunn av saken. 5 har fått veiledning fordi saken ikke er meldt til skolen eller det er gått mindre enn 5 dager siden de gjorde det. En av sakene er ikke ferdig behandlet.

I saker der det er fattet vedtak har gjennomsnittlig saksbehandlingstid vært 42 dager for 80 % av sakene. To av sakene har saksbehandlingstid på hhv 97 og 126 dager. Disse sakene har trukket ut i tid på grunn av komplekse saksforhold og mange møter med flere involverte. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle sakene fra saken er kommet inn til vedtak er fattet er 56 dager.

**Fylkesmannen skal rapportere på antall og type saker hvor klager henvender... (fra kapittel 7.3.8.5 i TB)**

**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall og type saker hvor klager henvender seg på nytt til fylkesmannen hvor skoleeier /barnehageeier /barnehagemyndigheten ikke har fulgt opp vedtaket.

Fylkesmannen i Telemark har ikke registrert noen saker i 2017 der klager henvender seg på nytt fordi skoleeier, barnehageeier eller barnehagemyndighet ikke har fulgt opp vedtaket.

**Fylkesmannen skal rapportere i eget skjema på tiltak... (fra kapittel 7.3.8.6 i TB)**

**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere i eget skjema på tiltak innenfor kompetanse og rekruttering på barnehageområdet.

Rapporteringskravet er splittet i to (se 7.3.8.13) av tekniske grunner for å koble riktige tabeller til årsrapporteringen.

Det har vært stor interesse for de lokale tilretteleggingsmidlene, både til fagskole og etter-/videreutdanning for øvrig. Ordningen har vært krevende å administrere og har vært tidskrevende. Praksiskandidatordningen har vært gjennomført med 1 klasse. Tendensen fra i fjor har fortsatt med at vi har brukt mye ressurser på å fylle en klasse. Et stort spørsmål om vi kan videreføre ordningen på den måten vi har gjort til nå. Kompetansehevingstudier for assistenter og fagarbeidere har vi valgt å ikke tilby noen år på grunn av manglende interesse i sektoren. Vi bør kartlegge behovet og vurdere å igangsette et slikt tilbud i 2018.

**Kompetansetiltak tabell 1**

Kompetansetiltak	Midler brukt	Antall deltakere totalt	Andel deltakere fra kommunale barnehager	Andel deltakere fra ikke-kommunale barnehager
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget	498 096	17	24 %	76 %
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere				
Kompetanseutviklingstiltak for samisk				
Økonomisk tilrettelegging	770 625	38	61 %	39 %

Økonomisk tilrettelegging=Tilretteleggingsmidler-lokale prioriteringer

**Kompetansetiltak tabell 2**

	Kompetansemidler til kommuner og barnehager
Midler brukt	3 253 540
Andel barnehagemyndigheter som har fått midler	100 %
Andel kommunale barnehager som deltar i tiltak	88 %
Andel ikke-kommunale barnehager som deltar i tiltak	79 %
Andel barnehager deltatt på tema: pedagogisk ledelse	60 %
Andel barnehager deltatt på tema: språkmiljø	45 %
Andel barnehager deltatt på tema: realfag	7 %
Andel barnehager deltatt på tema: barn med særstilte behov	35 %
Andel barnehager deltatt på tema: læringsmiljø	42 %
Andel barnehager deltatt på tema: dannings og kulturelt mangfold	49 %
Andel barnehager deltatt på tema: annet	62 %

Tema annet: Bl.a. implementering av rammeplanen, de yngste barna og barnehagens digitale praksis

**Fylkesmannen skal gi en kort vurdering av arbeidet med strategiene... (fra kapittel 7.3.8.7 i TB)**

**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en kort vurdering av arbeidet med strategiene *Kompetanse for fremtidens barnehage* og *Kompetanse for kvalitet* og for strategi for etter- og videreutdanning for ansatte i PPT.

Arbeidet med "Kompetanse for fremtidens barnehage" har i stor grad vært knyttet til implementering av rammeplanen, kompetansemidler til kommuner og barnehager og tilretteleggingsmidler-lokale prioriteringer. I Kontaktmøtet i januar gjennomgikk vi strategien nok en gang og koblet den til føringene som ble gitt mht de statlige kompetansemidlene til kommuner og barnehager. Både at vi fortsatt ser ulik kvalitet på barnehagetilbudet i fylket, langsiktigheten i kompetansearbeidet, fokus på det barnehagebaserte, ansvar og roller i kompetanseutviklingsarbeidet og kobling til UH-sektoren. Både ved utlysning av kompetansemidlene og tilretteleggingsmidlene ble det henvist til kompetansestrategien. Kompetansebehovet og mulighetene kompetansestrategien åpner for ble aktualisert ved arbeidet med ny rammeplan for barnehagen.

Vi informerte barnehagemyndigheter og barnehager via e-post om den reviderte kompetansestrategien da den kom. I Kontaktmøtet med barnehagemyndighetene i oktober hadde vi en grundig gjennomgang av den reviderte strategien.

SEVU-PPT 2014-2018

De 11 PP-kontorene i Telemark har i hele perioden arbeidet sammen om etterutdanning. Temaet i 2017 har vært "Identitet og rolleforståelse i arbeidet med læringsmiljø og gruppeledelse i barnehage og skole". Fagpersoner fra Statped og Universitetet i Nord-Norge har bidratt.

**Fylkesmannen skal gjøre rede for i hvor stor grad... (fra kapittel 7.3.8.8 i TB)****Rapportere på**

Fylkesmannen skal gjøre rede for i hvor stor grad de kommuner med lav kvalitet og kompetanse på barnehage- og grunnopplæringsområdet som er fulgt opp, har økt sin kvalitet og kompetanse, og videre hvilke virkemidler og tiltak som har hatt god effekt.

Høsten 2015 gjennomførte Fylkesmannen felles nasjonalt tilsyn med en liten kommune med ca. 4 200 innbyggere. I risikovurderingen så vi at kommunen skåret svakt på flere områder, noe som også viste seg i tilsynet, der vi fant lovbrudd på alle delområdene. Det samme gjaldt for tilsynet med forvaltningskompetansen, som også var en del av det felles nasjonale tilsynet i denne kommunen. Kommunen har en nylig sammenslått 1-10 skole og to små, fadelte skoler. For å bidra til å rette opp lovbruddene, gjennomførte Fylkesmannen opplæring for kommuneledelsen med ansvar for skole, rektorene og alle lærerne i kommunen i skolejuss og overordna prinsipper for opplæringen. Etter dette har jevnlig hatt veiledningsmøter med kommunalsjef, pedagogisk rådgiver og rektorene.

Spørsmålet om hjelp fra Veilederkorpsset var oppe, men siden det hadde vært hyppige rektorskifter og nyansatt kommunalsjef med erfaring fra ulike opprydningsoppdrag i andre kommuner, valgte kommunen å sette inn støtet selv med hjelp fra Fylkesmannen. Vi har fulgt kommunen gjennom de siste to årene. Skolene har fått nye retningslinjer for saksbehandling rundt enkeltvedtak, og de har deltatt i ulike programmer for å bedre kvaliteten på det pedagogiske arbeidet.

**Status skoleutvikling:**

Kommunen har hatt ulike tiltak i sving: Juss for alle lærerne v/FM Telemark (som er følge av tilsynet), Vurdering for læring, Ungdomstrinn i utvikling og Fra kartlegging til pedagogisk praksis v/Thomas Nordahl (16.11.17). Videre behov vil være ny ledelse ved skolen. Ny rektor utenfra kommunen er konstituert. Kommunalsjefen vil arbeide for å iverksette utvikling av kollektiv samhandling i personalet ved hjelp av den nye rektoren, og endre den kulturen som er der nå. Mulige løsninger vil være å lage en plan og søke midler fra oppfølgingsordningen, satse på kompetanseheving i personalet f.eks. lærerspesialister (allerede avklart med tillitsvalgt) og videreutdanning innen spesialpedagogikk. Det vil også bli lagt vekt på å forme en ny ledelse ved skolen som har tydelige forventninger til lærerne i tillegg til å lage en plan og søke midler fra oppfølgingsordninger.

Fylkesmannen ser stor vilje til å endre både skolekultur og resultater. Skulle det mot formodning vise seg at det tar altfor lang tid å snu dette, vil vi selvsagt foreslå mer målretta midler.

**Fylkesmannen skal gjøre rede for hvilke tiltak som er iverksatt... (fra kapittel 7.3.8.9 i TB)****Rapportere på**

Fylkesmannen skal gjøre rede for hvilke tiltak som er iverksatt for å bidra til implementering av ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

Arbeidet med implementering av rammeplanen startet allerede med KD's høringskonferanse i november 2016. Der ba vi deltagerne om forslag og ideer om hvordan Fylkesmannen (FM) kunne bidra i implementeringsarbeidet. I slutten av januar hadde vi kontaktmøte med barnehagemyndighetene i kommunene hvor kompetansestrategien og ny rammeplan var temaet. Vi ba barnehagemyndighetene om å gi oss konkrete tilbakemeldinger på hvilken rolle FM kunne ha i implementeringsarbeidet, hvilke tiltak som var ønskelig og hvilke temaer som var aktuelle. Det resulterte i et kursopplegg for barnehageeiere, styreere og barnehagemyndigheter om barnehagens læringsmiljø. UiS ved Læringsmiljøsektoret, sammen med Høgskolen i Sørøst-Norge tok det faglige ansvaret. Kurset ble gjennomført med 2 kursdager ( vår og høst ) med forarbeid, mellomarbeid og etterarbeid. Vi arrangerte like kurs to steder i fylket og hadde ca 170 kursdeltagere. Evalueringen konkluderte med at dette hadde vært nyttig og riktig og det ble etterspurt en videreføring. Vi tok kontakt med UiS og forespurte et tilsvarende opplegg for barnehagelærere i 2018. Det fikk vi positivt svar på. Organisering ble gjort og påmelding ble publisert i slutten av desember. Før sommeren lyste vi ut midler til implementering av rammeplanen med forutsetning at arbeidet skulle organiseres regionsvis og at regionene tok ansvar for tilbud til kommunale og private barnehageeiere. 3 regioner søkte og fikk midler. Tiltakene omfattet tilbud til 1380 barnehageansatte.

Ellers har ny rammeplan og implementering vært tema på møter med myndigheter og barnehageeiere gjennom året.

**Fylkesmannen skal gi en vurdering av arbeidet med ny modell for styring... (fra kapittel 7.3.8.10 i TB)**



**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en vurdering av arbeidet med ny modell for styring og finansiering av kompetanseutvikling i grunnopplæringen, og særlig trekke fram resultater fra arbeidet med desentralisert ordning for kompetanseutvikling og oppfølgingsordningen.

Satsingen Desentralisert ordning for kompetanseutvikling, ble presentert for kommunene på regionsnettverkene høsten 2017. Denne ordningen skal foregå i et samarbeid mellom kommuner, skoler og universitet/høyskole. Ordningen skal sette kommunene i stand til å løfte kvaliteten i skolene ut fra lokale behov. Det skal være et tettere samarbeid mellom skole og universitet/høyskole og ordningen skal være langsiktig. Forum for utdanning i Telemark anbefalte Fylkesmannen å ta de eksisterende regionnettverkene i bruk som samarbeidsarenaer for denne ordningen. Fylkesmannen har informert kommunene om den nye ordningen både skriftlig og i møter med regionene ved flere anledninger. Det har videre vært flere samarbeidsmøter med Høgskolen Sørøst-Norge. Det har vært nødvendig å være tett på kommunene med informasjon og veiledning i forhold til oppdraget. Regionene/samarbeidsarenaene, er Grenland+ (Siljan, Skien, Porsgrunn, Bamble, Kragerø og Drangedal), Midt-/Øst-Telemark delte seg i to regioner; Øst-Telemark (Tinn, Hjartdal og Notodden) har gått inn i et samarbeid med Kongsbergregionen, Midt-Telemark (Nome, Sauherad og Bø) er i et samarbeid, mens Vest-Telemark valgte å ikke gå inn i ordningen i 2017.

Grenland+ har inngått en samarbeidsavtale med Høgskolen Sørøst-Norge.

Øst-Telemark har gått inn i et samarbeid med Høgskolen Innlandet, Senter for praksisrettet utdanningsforskning.

Midt-Telemark har inngått et samarbeid med Høgskolen Sørøst-Norge.

Regionene har sendt inn en plan for arbeidet framover samt en samarbeidsavtale med høyskole.

Midlene til regionene, til sammen 3.1 mill., ble utbetalt i desember 2017.

**Rapporter på antall årsverk i landbruksavdelingen... (fra kapittel 7.3.9.1 i TB)****Rapportere på**

Rapporter på antall årsverk i landbruksavdelingen per 31.12.2016, antall samlede årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene per 31.12.2016, samt antall enheter/landbrukskontor i kommunene i fylket.

Fylkesmannens landbruksavdeling hadde pr. 31.12.2017 samlet 14,8 årsverk fordelt på 16 ansatte. Dette er en liten økning på 0,3 årsverk sammenliknet med tall fra 2016 og skyldes at en ansatt med redusert stilling har økt litt på stillingsprosenten. I 14,8 årsverk er det inkludert 1,0 årsverk som GIS-rådgiver og 1,0 årsverk som plankoordinator i embetet. Begge disse funksjonene er plassert i Landbruksavdelinga, og vi regner at ca. 1 årsverk av dette er knyttet til embetsoppgaver.

I fylkets 18 kommuner har vi 12 enheter/landbrukskontor med ansvarsområde landbruk, vilt/fisk, vannforvaltning m.m. Antall samlede årsverk i den kommunale landbruksforvaltningen er beregnet til 33. Dette er 1 årsverk mer enn tilsvarende tall for 2016.

**Årsverk i landbruksforvaltningen mm.**

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i landbruksavdelingen hos FM per 31.12.2017	14.8
Antall samlede årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene per 31.12.2017	33.0
Antall enheter/landbrukskontor i fylket per 31.12.2017	12.0

**Rapporter på antall årsverk i avdeling... (fra kapittel 7.3.9.2 i TB)****Rapportere på**

Rapporter på antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindriftsforvaltning.

Gjelder ikke Telemark

**Årsverk i reindriftsforvaltningen**

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift hos FM per 31.12.2017	0.0

**Ressurser avsatt til kontrollarbeid skal oppgis... (fra kapittel 7.3.9.3 i TB)****Rapportere på**

Ressurser avsatt til kontrollarbeid skal oppgis, fordelt på årsverk og antall personer.

Det er i all hovedsak de fagansvarlige for de ulike tilskuddsordninger som utfører forvaltningskontrollene. Kontrollarbeidet koordineres av kontrolllederen. Juristen på landbruksavdelingen bidrar i noen saker med kvalitetssikring i forhold til regelverket. I tillegg bidrar avdelingsledelse (direktør og underdirektør) i kontrollarbeidet gjennom faglige diskusjoner og i noen tilfeller befarung.

**Ressurser avsatt til kontrollarbeid**

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk avsatt til kontroll hos FM i 2017 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1	1.5
Antall årsverk avsatt til kontroll hos FM i 2017 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.2	
Antall personer hos FM som har arbeidet med kontroll i 2017 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1	9.0
Antall personer hos FM som har arbeidet med kontroll i 2017 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.2	

**Rapporter på tiltak og virkemiddelbruk for bedre skogsvegnett... (fra kapittel 7.3.9.4 i TB)****Rapportere på**

Rapporter på tiltak og virkemiddelbruk for bedre skogsvegnett, herunder omfang (kilometer/kroner) for nybygging, ombygging og vedlikehold av skogsvegnettet.

**Skogsbilveier**

Det ble i 2017 bygd ferdig 8,2 km nye skogsbilveier og ombygd 38,1 km ombygde skogsbilveier.

*Nye skogsbilveier*

Nye skogsbilveier bygges for det meste med sprengt fjell som forsterkingslag, bærelag og knust fjell til slitelag og hadde en byggekostnad i 2017 på 1 122 kr/m. Total kostnad for ferdig bygde nyanlegg var på 9,21 mill. kr med en tilskuddsmengde på 2,87 mill. kr. Byggekostnaden pr meter har vært i utvikling de senere år på grunn av økt byggekvalitet med sprengt fjell og i stadig mindre grad bruk av knust naturgrus og stedege masser. Byggekostnaden vurderes om rimelig i forhold til bæreevne, soliditet og motstandsevne mot regnskyl og flom. Selv med økt soliditet ved bygging av skogsbilveier arbeides det med detaljer som veibredde i kurver, overgangskurver, skråningshelning på fyllinger og valg av massekvaliteter for å få mest mulig varig veianlegg, funksjonelt for effektiv transport med tømmerbiler og reduserte framtidige vedlikeholds- og ombyggingskostnader.

Resultatkontrollene, underveiskontroller og søknader om tilskudd viser i flere tilfeller mangler av ulike karakter. Det arbeides med dette ved økt mengde befaringer og kontroller og ved at lokale retningslinjer stiller skjerpet krav til byggeplaner, detaljbeskrivelse av planlagt bruk av masser, særskilt stikkrenneplan, spesifisert kostnadsoverslag, lønnsomhetsberegning mv.

Nybygging av skogsveier i Telemark er enkelte lengre skogsbilveier som utfyller eksisterende skogsbilveinett og mindre forlengelser med snuplasser for forbedring av hente- og leveringsforhold for tømmer og tømmerbiler. Planlegging av snuplasser med økende tilrettelegging for inntransport av tømmer med skogsmaskiner og lunneplassforhold skjer i økende grad.

*Ombygde skogsbilveier*

Eksisterende skogsbilveinett bygges om systematisk i stor grad etter der det planlegges hogst av tømmer og veien tidligere er bygd etter en vesentlig lavere standard enn kravene i dagens gjeldende veiklasser i veinormalene og er enten nedkjørt på grunn av svake masser i underbygning eller veikropp eller har kurver, stigninger eller generell veibredde som ikke tilfredsstiller kravene. Skogsbilveinettet i Telemark er i mange områder rimelig godt utbygd og det ombygges årlig 4 -5 ganger mer skogsbilveier enn det bygges nye.

Ombygging av skogsbilveier skjer i økende grad ved utskifting av svake masser med blokk og stein av ulike størrelser fra sprengt fjell fra paller langs veitraseen og forsterking av undergrunn, påkjøring av knust fjell til bære- og avrettings- og slitelag. Dette er som for nyanlegg av vesentlig betydning for å gi varige veier, med lave framtidige vedlikeholdskostnader og med høy motstandsdyktighet mot regn og flom.

Utfordringer ved ombygging er å skille tyngre og lettere vedlikehold fra reell ombygging ved bruk av tilskudd, skifte ut tilstrekkelig med svake masser og bygge opp veien med ny bæreevne og som for nyanlegg gjennomføre tiltakene ferdig på detaljnivå knyttet til bredde i kurver, stigning i kurver, generell veibredde, undersprenging av flåfjell i veien og sprenging av flåfjell i grøfter for å kutte vannstrømmen inn i veinanene.

*Traktorveier*

Det er bygd og ombygd til sammen 1 800 m traktorveier i 2017 i Telemark med en kostnad på kr 195 000 med tilskudd på 20 %, kr 39 000 i tilskudd. Kostnaden pr meter for traktorveier var kr 215.

**Retningslinjer for tilskudd til skogsveier i Telemark**

For å oppnå best mulig byggekvalitet og best mulig nytte av investeringene i skogsbilveinettet i Telemark har fylkesmannen utarbeidet retningslinjer med krav til byggeplaner, spesifisert kostnadsoverslag, detaljert beskrivelse av planlagt bruk av massekvaliteter og lagtykkelser, krav im egen stikkrenneplan, økt minste stikkrennedimensjon til 400 mm og lønnsomhetsberegning o.a.

*Prioritering av tilskudd til skogsveier*

Retningslinjene inneholder oversikt over prioritering av tilskudd til skogsveier i Telemark der helårs skogsbilveier med stor trafikkbelastning, høy byggekvalitet med sprengt og knust fjell som varig investering prioriteres med tilskudd med høyest prosentsats. Bilveier med begrensinger i teledønsnings- og nedbørsperioder prioriteres med lavere prosentsats. Traktorveier prioriteres kun unntaksvis med tilskudd, kun hovedadkomstveier til større dekningsområder med årvisse skogsdrifter.

**Planlegging, søknadsprosess, bygging og godkjenning av skogsbilveier med tilskudd**

Fylkesmannen har i årlig brev til kommunene i Telemark gitt ytterligere beskjed om hvordan planlegging, bygging og godkjenning mv. bør gjennomføres for å få et best mulig resultat. Det legges vekt på langsiktige strategier og prioriteringer som føringer i arbeidet med skogsbilveier i Telemark. I brevet til kommunene legges det vekt på at byggeplaner med spesifisert kostnadsoverslag, lønnsomhetsberegning o.a. skal følge søknaden, det skal angis hvem som har ansvaret for oppfølging av byggingen, kommunen skal gjennomføre befaringer underveis i byggingene og registrere dette i ØKS, kvitteringer og regnskapsoppstillinger skal lastes opp i ØKS både ved del- og sluttutbetaling for fortløpende kostnads- og byggekontroll. God tilgang til regnskap og byggeplaner gir økt mulighet for oppfølging av bygging, kostnader og analyser av dette..

*Økning av byggekvalitet - morderne byggeteknikk*

På grunn av varierende byggegrunn, mangel på tilgang på masser av god kvalitet, varierende kvalitet på byggeplaner, lokal variasjon av maskinpark og ferdighetsnivå for skogsveientreprenører, ønske om lav kostnad på skogsveiene har det vært en langsiktig prosess for å bedre byggekvaliteten i Telemark. Økende mengde regnskyl og flom, intensivert tømmerbiltransport, helårs bruk av skogsveiene og behov for å bygge mest mulig vedlikeholdsfrie veier har

bidratt til økt etterspørsel og fokus på byggekvaliteten. Økt krav til byggeplaner sammen med informasjon om moderne byggeteknikk har bidratt til gradvis økning av byggekvaliteten på skogsbilveiene i Telemark. Byggekostnaden pr meter har vært i utvikling og varierer fra 762 til 1254 kr pr meter for nyanlegg. For ombygging er kostnadsvariasjonen fortsatt stor og varierer fra om lag 200 til 1400 kr pr meter.

#### Forbruk av tilskudd til skogsveier

Det er bevilget 8,46 mill. kr til tilskudd til skogsveier i 2017, inntrukket 0,62 mill. kr og utbetalt 6,0 mill. kr. Gjennomsnittlig tilskuddsprosent har for 2017 vært 31 % for nye skogsbilveier og 37 % for ombygde veier.

Investering i bygging og ombygging av skogsveier i 2017 uavhengig om veien er ferdig eller ikke har kostet 18,19 mill. kr med et utbetalt tilskudd på 5,98 mill. kr. Økt kontroll av arbeidsfrister, inntrekking av tilskudd, og krav om byggeplaner og resultatkontroller har ført til stabil mengde tilskudd i omlop og samsvar mellom tildelt tilskudd, utbetalt tilskudd og tilskudd registrert for ferdig godkjente skogsveier det enkelte år.

### Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart... (fra kapittel 7.3.9.5 i TB)

#### Rapportere på

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart skal det rapporteres i henhold til tabell:

- Eventuelle kommuner i fylket som ikke har ajourført AR5 og sendt nye jordregisterfiler til Landbruksregisteret (Lreg).
- Eventuelle utfordringer kommunene har med ajourføring av arealressurskart (AR5).

3 kommuner (Midt-Telemark) gikk over til SFKB (sentral lagring) i mai 2017. Sen høst 2017 gikk også Notodden, Kragerø, Tinn og Hjartdal over. Jfr.logg ser det ut til å være god aktivitet i Midt-Telemark. Ellers har alle kommuner med unntak av Fyresdal levert AR5 i henhold til FDV-avtale. Det har blitt gitt veiledning på høsten og purring på slutten av året. Vi opplever at det er ganske god fokus på AR5 fylket, og det periodiske vedlikeholdet er nå i god gjenge slik at alle kommunene i Telemark vil ha AR5 som er av nyere dato enn 2012.

### Kartsamarbeid og arealressurskart

	Kommuner uten ajourføring/oppdatering	Antall kommuner som ikke har ajourført/oppdatert	Antall kommuner i fylket
AR5 tilstand	6 %	1	18
Jordregister tilstand	22 %	4	18

*Litt i tvil hva som er ment inn i de forskjellige kolonnene i tabellen. Alle kommuner med unntak av Fyresdal har levert kontinuerlig ajourhold i henhold til FDV-avtalen. Notodden leverte sist i desember 2016, og er over på sentral lagring. Når det gjelder egenprodusert jordregister er det aldri utørt i Drangedal og Fyresdal og sist i 2014 i Notodden og Kragerø.*

### Beskriv kort arbeidet med klimatiltak innenfor landbrukssektoren... (fra kapittel 7.3.9.6 i TB)

#### Rapportere på

Beskriv kort arbeidet med klimatiltak innenfor landbrukssektoren, og gi en vurdering av måloppnåelse for miljøvirkemidlene.

Regionalt miljøprogram: Det ble utbetalt tilskudd til 6 128 daa areal med miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel i 2017. Interessen for dette tiltak er økende.

Drenering: Det ble innvilget tilskudd til systematisk grøfting av 731 daa og tilskudd til 19 894 meter annen grøfting i 2017. En dobling av tilskuddssatser halvveis 2017 har ført til en liten økning i søknader. Bevisstheten om betydningen av godt drenert jord er økende.

Trebruk: Fylkesmannen har i 2017 fokusert på mulighetene for økt trebruk i byggsektoren. Trebruksatsingen er gjort i samarbeid med Trebruk 014 AS. Trebruk 014 AS inngår som en del av Innovasjon Norge sitt "Tredriver" nettverk. Det er generelt en økende interesse for bruk av tre i byggsektoren i fylket. Det er etablert et nettverkssamarbeid mellom kommunene som skal legge til rette for informasjonsutvikling og fokus på økt trebruk.

Skogtiltak: I Telemark ble det i 2017 gjødslet 2017 daa produktiv skog, som er noe mindre en i fjor. Dette skyldes at stor mobilisering (helikoptergjødsling) fra næringsorganisasjonene ikke kan forventes hvert år. Ordningen med tilskudd til tettere planting er i mindre grad utnyttet. Totalt ble plantet tettere på 698 daa.

Fylkesmannen startet i 2017 arbeidet med å utvikle en egen klimastrategi for landbruket. Fylkesmannen er også med i utarbeiding av Regional Klimaplan for Telemark fra Telemark Fylkeskommune og deltar der i forskjellige arbeidsgrupper, bl.a. "klimavennlig landbruk".

### Beskriv kort arbeidet med saker etter naturmangfoldloven... (fra kapittel 7.3.9.7 i TB)

#### Rapportere på

Beskriv kort arbeidet med saker etter naturmangfoldloven, verneplaner, energisaker og konsekvensutredninger som berører landbruk.

(Oppdrag i rapport: Beskriv kort arbeidet med saker etter naturmangfoldloven, verneplaner, energisaker og konsekvensutredninger som berører landbruk.)

For landbruk berører naturmangfoldloven eller verneplaner følgende saker her:

#### 1. Landbruksveier - landbruksveiforskriften

Fylkesmannen uttaler seg til kommunene til søknader om bygging av nye skogsbilveier og sjekker her bl.a. ut forhold som berører eller kan berøre naturmangfoldloven. Saksbehandler hos Landbruksavdelingen mottar sakene sendt fra kommunene til uttale og formidler dem til andre saksbehandlere eller ledelse på Miljøvern avdelingen, Landbruksavdelingen eller andre ved embetet avhengig av forhold søknaden berører. Uttale til kommunene knyttet til forhold etter naturmangfoldloven gjøres etter sjekk av kart i Kilden hos NIBIO, kart i ØKS (Økonomisystem for skogordningene), Artskart og observasjoner av arter registrert i Artsdatabanken, fylkesmannens Kartløsning andre tilgjengelige kart, annen informasjon og lokal kjennskap.

Fylkesmannens landbruksavdeling har i 2017 gitt uttale til 10 søknader om bygging av skogsveier og selv vedtatt godkjenning 1 skogsvei.

## 2. Nærings- og miljøtiltak i skogbruket - tilskudd til bygging og ombygging av skogsveier og drift med taubane o.a.

Fylkesmannen sjekker av forhold knyttet til naturmangfoldloven før fylkesmannen fatter vedtak om tilsagn om tilskudd til vei eller drift med taubane, hest o.a.. Fylkesmannen sjekker om kommunen har godkjent søknaden om bygging etter landbruksveiforskriften eller PBL og sjekker om vedtaket inneholder nødvendige vurderinger i samsvar med naturmangfoldloven. Dersom det av en eller annen grunn kommer fram i søknaden om tilskudd at det kan være grunn til å foreta ytterligere sjekk av forhold knyttet til naturmangfoldloven, verneplaner og verneplaner o.a., foretar Fylkesmannen tilsvarende sjekk som nevnt ovenfor under uttaler til kommunene.

Fylkesmannen har tildelt 30 skogsveier og 3 skogsdrifter med hest tilskudd i 2017.

## 3. Andre saker

For andre saker oversendes disse sakene til ledere/saksbehandlere ved miljøvernavdeling, beredskap eller andre for innspill dersom de berøres av naturmangfoldloven, verneplaner, energisaker og konsekvensutredninger som berører landbruk. Landbruksavdelingen sammenfatter innspill før vedtak, uttale eller annen form for avgjørelse fattes.

### Gi en overordna vurdering av kontrollresultatene i forbindelse med forvaltning... (fra kapittel 7.3.9.8 i TB)

#### Rapportere på

Gi en overordna vurdering av kontrollresultatene i forbindelse med forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak.

Sett fra vårt ståsted er kontrollresultatene tilfredsstillende. Det er i år ikke avdekket vesentlige avvik. Det skyldes nok at det i en årrekke nå har vært fokus på mest mulig korrekt tilskuddsforvaltning. Det ser ut til at kommunene tar kommentarene og korrigeringer fra Fylkesmannen til seg. Det er en fordel med en overordnet leder

i kommunen som deltar på (deler av) forvaltningskontrollen. Det gir denne lederen innsikt i det store saksfeltet som landbruksforvaltningen må ta seg av. I flere kommuner ser vi at bemanning i forhold til arbeidsmengden er i minste laget. Det kommer spesielt fram under Fylkesmannens kontroll av tiltak ute i felt. Der

hvor kommunen ikke har vært/har hatt tid til å være på sluttbefaring, oppdager vi gjerne avvik.

### I henhold til tabell i årsrapport skal det gis en oversikt... (fra kapittel 7.3.9.9 i TB)

#### Rapportere på

I henhold til tabell i årsrapport skal det gis en oversikt over og en vurdering av klager og dispensasjonssøknader behandlet av fylkesmannen.

Nytt søknadssystem for produksjonstilskudd har ikke ført til flere søknader om dispensasjon fra søknadsfristen. Det er kun 2 som har søkt om og fått dispensasjon fra søknadsfristen etter nytt søknadssystem (årsak alvorlig sjukdom). For øvrig har kommunene gjort en svært god jobb med å informere og følge opp søkerne.

Det har oppstått en del misforståelser mht søknadsfristen for RMP. Ett kontor brukte en ny løsning for å informere om RMP-tilskudd, og informasjonen nådde for en stor del ikke fram til søkerne. Vi har derfor gitt dispensasjon til de søkerne som har søkt etter fristen for RMP-tilskudd, men innen fristen for produksjonstilskudd.

Klager på NMSK gjelder skogsvei.

### Klage- og dispensasjonssaker

Betegnelse på rapporteringskrav	Klager medhold	Klager delvis medhold	Klager avslag	Klager under behandling	Dispensasjoner innvilgelse	Dispensasjoner avslag
Produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning ved ferie og fritid	0	0	1	0	5	1
Avløsning ved sykdom og fødsel mv.	1	0	0	1	1	1
Tidligpensjon for jordbrukere	0	0	0	0	1	0
Regionale miljøtilskudd	0	0	0	0	19	0
SMIL	0	0	0	1	0	0
NMSK	0	0	2	0	0	0

Det er gitt 19 dispensasjoner fra søknadsfrist RMP på grunn misforståelse mht søknadsfrist og mangelfull varsling av søkerne.

### Rapporter i henhold til tabell... (fra kapittel 7.3.9.10 i TB)

#### Rapportere på

Rapporter i henhold til tabell:

- Antall mottatte redegjørelser fra kommunen for avkortning av tilskudd (kopi av brev som er sendt søker), samt antall kommuner som har sendt dette (søknadsomgangen januar 2017).
- Antall mottatte redegjørelser fra kommunene i saker hvor det ikke avkortet selv om det er avdekket avvik som ville medført merutbetaling (begrunnelse skal sendes FM i PT-4100B), samt antall kommuner som har sendt dette (søknadsomgangen januar 2017).

Det rapporteres her på søknadsomgangen i januar 2017. De fleste avvikene er på innberettet mengde frukt. I 2017 var det fortsatt 100% kontroll av disse opplysningene. Ved gjennomgang av avvikene, ser vi at det stort sett er små feil i opplysningene. Vi har også hatt et par tilfelle av at det er oppgitt

bevaringsverdig husdyr som ikke er korrekt registrert i husdyrregisteret. Søker har dyr som fyller vilkårene, men kalving er ikke registrert i husdyrregisteret i tide. I disse tilfeller er det ikke avkortet, men søker har heller ikke fått tilskudd for omsøkt dyr.

#### Avkortinger produksjonstilskudd

	Antall mottatte redegjørelser	Antall kommuner som skulle sendt redegjørelse	Antall kommuner som har sendt redegjørelse
Redegjørelse fra kommunen for avkortning av tilskudd (kopi av brev som er sendt til søker)	5	4	4
Redegjørelse fra kommunen i saker hvor det ikke avkortet selv om det er avdekket avvik som ville medført merutbetaling (begrunnelse i PT4100B)	12	12	12

Kommunene har redegjort for saker som ikke avkortet på PT4100B-lista samlet for hele kommunen, og det er derfor satt opp som 1 mottatt redegjørelse.

#### Fylkesmannen skal gi en samlet egen vurdering... (fra kapittel 7.3.10.1.1 i TB)

##### Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en samlet egen vurdering av hvordan arbeidet med 0-24 samarbeidet har fungert i henhold til embetets målsettinger og ambisjoner. Herunder skal det framkomme hvilke egne mål som er satt for arbeidet. I egen vurderingen skal fylkesmannen vurdere hvilke tiltak som har gitt de beste resultatene og i størst grad bidratt til samarbeid og samordning i og mellom kommuner og fylkeskommunen, tjenester og institusjoner som arbeider for og med utsatte barn og unge og deres familier.

Fra 2017 endret vi strukturen for arbeidet med 0-24 oppdraget basert på en evaluering av arbeidet i 2016. Barn- og ungegruppa består nå av en representant for hver fagavdeling. Den ledes av utdanningsdirektøren og underdirektør for Sosial- og helseavdelingen sitter i gruppa. Alle ansatte i Sosial- og helseavdelingen og Utdannings- og vergemålsavdelingen samt representantene for Landbruk og Miljø inviteres til idedugnad på begynnelsen av året og evaluering på slutten av året. Barn- og ungegruppa lager tiltaksplan der også tiltak fra den enkelte fagavdeling tas inn. Planen for 0-24 arbeidet besluttes i ledergruppa.

For 2017 valgte vi Barn og unges psykiske helse som fokusområde.

I tiltaksplanen har vi bl.a. hatt fokus på situasjonen for flyktingers psykiske helse, BTI-modellen som en del av Talenter for framtida, samarbeid barnevern BUP, skolemiljø saker, plansaker, Inn på tunet, Barnekonvensjonen og intern samordning hos oss.

Etter vår vurdering har arbeidet med BTI-modellen vært det enkelttiltaket som har hatt størst effekt, se nedenfor under Talenter for framtida.

#### Talenter for framtida

Samarbeidet og satsningen på utsatte barn og unge fortsetter med koordinering fra fylkesmannen. Etter prosjektperioden som ble avsluttet 31.12.16 var det viktig å få kjennskap til status for kommunene og hvor de var i sitt arbeid.

##### Fullføre arbeidet med BTI-satsingen

Kommunene har kommet ulikt i forhold til satsningen på BTI. Det som har vært med på å sette fokus på arbeidet er møter med kommunene og samlinger med flere fra hver kommune. Det har vært nyttig med nettverksmøter med faglig påfyll og utveksle erfaringer. Gjennom de etablerte samarbeidsarenaene i Talenter for framtida, utvikler kommunene handlingsveiledere, opplæringsprogram med faglig støtte fra KoRus og andre fagmiljøer og ressurspersoner.

To personer med god kjennskap til BTI er engasjert i tilsammen 50% for å bistå Grenlandskommunene i BTI arbeidet. Arbeidet koordineres av Fylkesmannen i samarbeid med KoRus. Det er en målsetting for Fylkesmannen at BTI arbeidet skal utvikles i alle Telemarks kommunene.

#### Fylkesmannen skal også kort redegjøre... (fra kapittel 7.3.10.1.2 i TB)

##### Rapportere på

Fylkesmannen skal også kort redegjøre for områder der det er særlige utfordringer knyttet til tjenestetilbud for utsatte barn og unge.

#### Barnevern:

Gjennom våre tilsyn med barneverninstitusjonene får vi informasjon om og møter mange ungdommer med ulike atferdsproblemer ofte i kombinasjon med psykiske helseutfordringer, eksempelvis depresjoner og ulike tvangs- og angstlidelser. Noen av disse ungdommene er også kognitiv svake (lett/moderat psykisk utviklingshemming).

Dette stiller store krav til de ansattes kompetanse og tilnærming i møte med den enkeltes behov. Noen av barna har en oppførsel/symptomer som gjør at institusjonen finner det nødvendig å bruke tvang. Av og til utfordrer denne tvangen de juridiske rammene som er gitt for en barnevernsinstitusjon. Disse situasjonene er svært krevende for institusjonen å håndtere, og de melder tilbake at de ofte føler at de «står alene» om ansvaret for de mest syke barna.

I sammenheng med dette melder barneverntjenestene og barnevernsinstitusjonene tilbake at det i enkelte situasjoner er vanskelig å få bistand fra aktuelle samarbeidspartnere, da spesielt psykiske helsetjenester. Eksempler er situasjoner hvor institusjonen/barneverntjenesten mener ungdommen er i behov for helsehjelp, der helsetjenesten vurderer saken annerledes. Begrunnelsene for å ikke tilby helsehjelp kan være at en innleggelse i akutt-psykiatrien ikke er til barnets beste (kontraindisert) og at barnet vil ha det bedre ved å bli værende i institusjonen. Eller at barnet ikke har en psykisk lidelse i en slik grad som gjør at helsepersonell på vurderingstidspunktet mener at barnet ikke kvalifiserer for innleggelse i akutt-psykiatrien. En annen problemstilling er hvor det er enighet om at det foreligger et behandlingsbehov, men hvor barnet selv ikke ønsker hjelp (ikke behandlingsmotivert). I løpet av 2017 har vi i økende grad sett eksempler på at en for disse barna finner løsninger hvor eksempelvis Barne- ungdomspsykiatrien gir veiledning til de voksne på institusjonen, eller på

annen måte oppsøker barnet i et forsøk på å etablere kontakt. Noen av disse ungdommene blir etter fylte 18 år etablert i kommunale boliger/tiltak. Både institusjoner og barneverntjenester melder tilbake at denne overføringsfasen er spesielt utfordrende. Dette fordi kommunene i mange tilfeller bruker lang tid på å finne egnet bolig for unge voksne som er i behov for helse- og omsorgstjenester. Dette fører til at de blir værende lengre enn ønskelig i barnevernsinstitusjonene. Både barnevernet og helsetjenesten har en lovbestemt samarbeidsplikt. Fylkesmannen erfarer at det er utfordrende å få til et samarbeid som er forankret i en forståelse av at en har et felles ansvar for løsninger som skal sørge for at disse barna får samordna hjelp.

#### **Barnehage og skole:**

Det er fortsatt altfor mange barn som ikke har et trygt og godt skolemiljø. Høsten 2017 informerte både skoler og skoleeiere om det nye regelverket. For oss ser det ut som flere nå vet hvilke rettigheter de har. Som håndhevingsmyndighet ser vi imidlertid at skolenes kompetanse ikke alltid strekker til. Det er utfordrende for dem å undersøke saker, finne hva som er problemet og å sette inn relevante tiltak. Saker vi får til behandling er preget av et høyt konfliktnivå mellom elever/foreldre og skolen.

Vi har hatt saker der ansatte krenker. Det er vanskelig for skolene å håndtere begge sakene, elevsaken etter opplæringsloven og ansattesaken etter arbeidsmiljøloven. Hvordan skal de opptre i skjæringspunktet mellom elvens og den ansattes interesser? Vi har startet et samarbeid med Arbeidstilsynet for å bidra til å øke skolenes og skoleeiers kompetanse i dette vanskelige krysningspunktet. Arbeidet fortsetter i 2018.

Barnas rett til et trygt og godt barnehagemiljø er ikke like tydelig uttrykt som retten til et ditto skolemiljø. Det er ingen grunn til å tro at tilstanden er bedre enn i skolen. I tillegg er små barn enda mer sårbare. Et slikt regelverk må derfor på plass så fort som mulig.

#### **Sosial/NAV:**

Prosjektet «Nye talenter» har vært et samarbeid mellom Fylkesmannen i Telemark og NAV Telemark for å utvikle ny metodikk i NAV-kontorene for å styrke barnevernspektivet og i større grad «se brukers barn». Målet i prosjektet har vært at «det er innført tydelige rutiner og verktøy for et bærekraftig barnevernspektiv i NAV-kontoene i Telemark, med fokus på barnas utdanningsløp, sosial integrering og framtidige arbeidsmuligheter».

Noen av utfordringene NAV veiledere beskrev var blant annet:

- at man opplevde å ikke ha kompetanse på «den vanskelige samtalen» rundt brukers barn
- at ikke alle team hadde et avklart mandat til å faktisk etterspørre barnas situasjon
- at kontoret ikke hadde tydelige rutiner på hvem som har ansvar for å følge opp, dersom vanskelige forhold rundt barna ble avdekket (bortsett fra gode rutiner for kontakt med barnevernet). Dette medførte at man i noen situasjoner så unntatt å etterspørre barnas situasjon, for å ikke «bli sittende med ballen i fanget» selv
- at man ikke hadde tilstrekkelig informasjon om øvrige tjenester for barn, unge og barnefamilier i kommunen

Prosjektet ble avsluttet i august 2017. For å opprettholde fokuset på barnevernspektivet ble det nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra NAV og Fylkesmannen.

Fylkesmannen har 2017 hatt fokus på samarbeid NAV og barnevernstjenesten og har blant annet vært tema på samling med barnevernsledere i fylket

#### **Helsevesenet:**

Fylkesmannen i Telemark har gjennom flere år vært bekymret for de nedskjæringene som hvert år har skjedd i Sykehuset Telemark HF når det gjelder psykiatri. Nedskjæringer i budsjettene for psykiatrien har skjedd hvert år siden 2010, og er i direkte strid med Regjeringens såkalte gyldne regel som sier at det skal satses på psykiatri og rusbehandling. Fylkesmannen er særlig bekymret for reduksjonene i barne- og ungdomspsykiatrien, og har tatt spesielt dette punktet opp med helseforetakets ledelse. I mai 2017 mottok Fylkesmannen en bekymringsmelding fra psykologene i Avdeling for barne- og ungdomspsykiatri i helseforetaket. Psykologene påpekte at etter 2011 er det redusert mellom 9 og 10 behandlingsstillinger i ABUP. De skriver at få psykologspesialister gjør at utredninger blir satt på vent. Problemene forsterkes av at det også er for få legestillinger i psykiatrien, og psykologene skriver til Fylkesmannen at de er bekymret fordi også det kommunale psykiske helsetilbudet til barn og unge har blitt svekket i fylket som helhet, når man ser kommunene under ett. Fylkesmannen følger dette nøye opp i dialog med helseforetakets ledelse, og har også tatt det opp i møte med ledelsen i Helse Sør-Øst. Saken er bekymringsfull også fordi Telemark ligger i landstoppen når det gjelder en rekke uheldige demografiske data, som gir psykisk uheld for barn og unge.

#### **Fylkesmannen skal gi en samlet redegjørelse... (fra kapittel 7.3.10.2.1 i TB)**

##### **Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en samlet redegjørelse for arbeidet og erfaringene embetet har gjort seg i det tverretatlige samarbeidsprosjektet med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Utdanningsdirektoratet for å bedre opplærings situasjonen og skoler resultatene til barn og unge i barnevernet. Herunder bes det om en redegjørelse for status rundt embetets arbeid med informasjon og motivasjon til bruk av veilederen «Samarbeid mellom skole og barnevern – En veileder».

Fylkesmannen i Telemark startet opp arbeidet med implementering av skoleveilederen da veilederen forelå i 2016. Arbeidet startet opp ved at vi sendte ut et brev til alle kommunene med informasjon om veilederen og med forespørsel om hvordan de hadde tenkt å implementere denne i skolen og i barneverntjenesten. Vi ba også om en tilbakemelding på i hvilken grad de hadde behov for bistand fra fylkesmannen til implementeringsarbeidet. I tillegg ble skoleveilederen, melderutiner og Skolerapporten presentert på utdanningsavdelingens kontaktmøte med skoleeierne i kommunene og på samling med alle barnevernlederne i fylket. Barnevernlederne fikk også presentert veilederen "Oppfølging av skole og opplæring for barn og unge som bor i fosterhjem, institusjon og omsorgssenter". Kommunene tilbakemeldte at de hadde planer for implementeringen og noen kommuner tok kontakt med ønske om bistand til dette. Vi var også på Høyskolen i Telemark og la frem veilederen for en klasse på barnevernutdanningen.

I 2017 har vi i vår kontakt med barnevernlederne minnet på skoleveilederen. Samtidig har vi på alle våre institusjonstilsyn etterspurt hvem som er skolefaglig ansvarlig på institusjonen og hvilke oppgaver som er tillagt funksjonen. Erfaringen er at ansatte er godt informert om hvem som er skolefaglig

ansvarlig og hvilke oppgaver denne har.

Tilbakemeldingen har vært at skoleveilederen er et nyttig verktøy og brukes aktivt i samarbeidet mellom skole og barnevern.

#### **Fylkesmannen skal gi en samlet redegjørelse... (fra kapittel 7.3.10.3.1 i TB)**

##### **Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en samlet redegjørelse for arbeidet og erfaringene embetet har gjort seg i det tverretatlige samarbeidsprosjektet med Arbeids- og velferdsdirektoratet med «Forsøk med NAV-veileder i videregående skoler». Herunder bes det om en redegjørelse av konkrete tiltak i embetet og planer embetet har for det videre arbeid i fylket.

Forsøk med "NAV-veileder i Skolen" er et tverrsektorielt samarbeid mellom NAV-Telemark, Telemark Fylkeskommune og Fylkesmannen i Telemark. Det er etablert et lokalt samarbeidsprosjekt mellom NAV Skien, NAV Porsgrunn og Telemark Fylkeskommune/Skogmo videregående skole. Styringsgruppen består av NAV-leder i Skien, NAV-leder i Porsgrunn, rektor, representant fra Fylkeskommunen og representant fra Fylkesmannen. Prosjektperioden har gått fra 01.09.15 og frem til 30.06.18.

Forsøket i Telemark er etablert med to veiledere på Skogmo videregående skole. Skolen er en yrkesfaglig skole med over 600 elever. NAV-veilederens rolle har vært å samarbeide tett med andre instanser i skolen, delta i ukentlige møter om tilpasset opplæring, være kontaktperson mellom skole og lokalt NAV-kontor, orientere og veilede om NAV og arbeidsmarkedet, forebyggende og oppsøkende arbeid blant elevene. Veilederne er tilstede på skolen fem dager i uken. De jobber kontinuerlig med å motivere og snakke med elevene for å få dem til å fullføre skolen. Det gis råd og veiledning om arbeidslivet og "Mini Jobb-søkekurs" - som er en forberedelse til lærlingetiden. NAV-veilederne bidrar også på kvalifiseringskurs for elever som ikke har fått lærlingkontrakt etter avsluttet vg2. Målet er at elever med behov for bistand fra NAV skal få det på skolen. Det gis råd og veiledning rundt økonomi, men veilederne fattet ikke økonomiske vedtak. Disse søknadene klargjøres og oversendes til lokalt NAV kontor i fylket for behandling.

Forsøket sett fra skolens ståsted viser en økt gjennomføring og flere med bestått eksamen de to siste årene. Skolen har også hatt en økt tilstedeværelse de to siste årene. Dette må også det siste året ses i sammenheng med 10% regelen. Forsøket har hatt stor betydning for enkeltelever og redusert overgangen til NAV. Fra NAV sin side fremhever de at forsøket har bidratt til styrket kompetanseoverføring mellom skolen og NAV og en større helhetstenkning. De mener også at forsøket har satt forebygging på karten og utviklet veilederrollen i NAV.

Høsten 2017 var planen å arrangere en spredningskonferanse. Konferansen ble avlyst på grunn av få påmeldte. Det ble utarbeidet en Power Point presentasjon til bruk for alle i prosjektet for å spre informasjonen. NAV-lederne og de som arbeider med ungdom hos NAV i Telemark, rektorer, inspektører og rådgivere i den videregående skole har fått informasjon om prosjektet. Rektorer, undervisningsinspektører og rådgivere i grunnskolen er også informert om prosjektet. I tillegg til dette holdes fylkeskommunene og fylkesmannen løpende orientert om prosjektet og bidrar til informasjonsspredning.

Prosjektperioden går ut juni 2018 og styringsgruppen ønsker å søke om økonomisk støtte til videreføring av prosjektet ytterligere ett år for å videreutvikle modellen. En videreføring av prosjektet vil sette fokus på samarbeid med alle de videregående skolene i Skien og Porsgrunn. Skien har i tillegg til Skogmo, to videregående skoler, og Porsgrunn har en videregående skole. Basert på de erfaringer som hittil er gjort i forsøket ønsker styringsgruppen å legge til retter for å utvikle en bærekraftig modell for varig samarbeid mellom Telemark Fylkeskommune og NAV kontorene i Skien og Porsgrunn. Basert på lokale ulikheter vil det være hensiktsmessig at samarbeidet vil ha ulike tilnærminger til de videregående skolene i henholdsvis Skien og Porsgrunn.

#### **3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk**

Fylkesmannens drift er ikke tilstrekkelig finansiert over kappost 052501, og vi er derfor avhengig av å hente inn midler fra fagdepartementene. Om denne inndekkingen belastes som lønn på fremmedkapittel eller tas som kostnadsdekning varierer noe fra år til år. Fylkesmannen i Telemark har de siste årene ligget stabilt på ca 10% av tildelingen på kappost 052501.

Sykefraværet skaper, hvert år, utfordringer i forhold til oppgaveløsningen. Vi har også i 2017 hatt et sykefravær på 4,8%, men som vi tidligere har påpekt varierer dette stort fra avdeling til avdeling og dette fører til en ujevn belastning på medarbeiderne, noe som også gir seg utslag i ressursfordelingen.

I 2017 fikk vi ekstra midler til satsing innenfor beredskapsområdet og innen barnevern i hovedtildelingen. Dette vises som økt forbruk i ressursrapporteringen.

## Ressursrapportering

Departement	Kapittel 0525, 2017	Fagdep. 2017	Kapittel 0525, 2016	Fagdep. 2016
Arbeids- og sosialdepartementet	1 471	619	1 077	1 195
Barne- og likestillingsdepartementet	2 856	0	2 392	592
Helse- og omsorgsdepartementet	11 784	1 677	10 395	1 878
Justis- og beredskapsdepartementet	4 500	6 418	3 713	5 570
Klima- og miljødepartementet	8 902	1 306	7 949	1 295
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	28 666	63	24 988	1 404
Kunnskapsdepartementet	7 023	2 837	5 223	2 825
Landbruks- og matdepartementet	10 347	0	8 375	5
Andre	186	0	166	0
<b>Sum</b>	<b>75 735</b>	<b>12 920</b>	<b>64 278</b>	<b>14 764</b>

En del av økningen i ressursrapporteringen skyldes at ordningen med nettolønn i staten opphørte fra 2017, og vi at har fått kompensasjon for økte utgifter til pensjonspremie, mot tilsvarende utgifter. Andre faktorer som spiller inn er måten kostnadsdekning vs lønn føres, refusjon av sykepenges og vakanser. I 2017 har refusjon av sykepenges hatt størst innvirkning på Klima- og miljødepartementet, og arbeids- og sosialdepartementet. Rammen på kappost 052501 har hatt en økning innen sikkerhet- og beredskapsarbeid og innen barnevern, i tillegg har vi fått ny oppgave, på fagkapittel, innen håndhevingsordningen.

## 3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

Til tross for utfordringene med å kjøre fusjonsprosessen med Vestfold uten særlig ekstra ressurser samtidig med full oppmerksomhet på embetsoppdraget, har embetet med noen få avvik løst samfunnsoppdraget på en god måte.

## 3.6 Andre forhold

## Oppdrag for Kongehuset i 2017

Afternoon Tea

Fra Telemark ble fire personer invitert til Afternoon Tea

17.oktober 2017. Noen engasjerer seg for idrett eller ulike kulturtilbud, mens andre driver kunnskapsformidling i historielag og undervisning. Felles for dem alle er at de holder seg i aktivitet og har valgt å bruke tiden sin til glede for andre.

Besøk fra Kongehuset

H.K.H. Kronprinsessen stoppet med Litteraturtoget i Bø 7. juni.

H.M. Dronningen - Kirkejubileum i Nome 24. september.

H.K.H. Kronprinsen - Øvelse SCOPE i Langesund 26. september.

Vi erfarer at en del søknader/henvendelser fremdeles går utenom embetet, og at dette ikke er gunstig.

Medaljer og ordener

Det kom inn totalt 5 søknader om H.M. Kongens fortjenstmedalje.

3 søknader ble avslått av Fylkesmannen.

1 søknad ble avslått av Slottet.

1 medalje ble tildelt 14. januar.



## 4 Styring og kontroll i embetet

### 4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold ved embetets planlegging, gjennomføring og oppfølging

Vi arbeider systematisk med å utnytte tildelte ressurser bedre og øke produktiviteten. Digitalt førstevalg er en overordnet prioritet.

Fylkesmannen har mål- og resultatstyring som et grunnleggende styringsprinsipp. Styringen skal være helhetlig og tilpasset risiko.

Den overordnede styringen i embetet skjer i ledergruppen i ledermøtene og i virksomhetsplan. Alle strategiske og prinsipielle saker skal opp til drøfting i ledergruppen. Vi har god styring og kontroll gjennom året.

Med utgangspunkt i de sentrale styringsdokumentene er vi laget avdelingsvise virksomhetsplaner som gir en samlet oversikt over årlige mål og resultatkrav. Virksomhetsplanen er et viktig styringsverktøy for den samlede aktiviteten i embetet, og et redskap for å følge opp og sikre at oppdragene blir utført. I forbindelse med arbeidet med virksomhetsplaner utfører avdelingene risikovurderinger av kritiske faktorer knyttet til å nå hovedmålene i oppdragene, se pkt 4.1.1. Ledergruppen gjennomfører en samlet risikovurdering i ledermøte. Det er laget retningslinjer for risikostyring i embetet.

Embetet har god økonomistyring, effektiv saksbehandling og god måloppnåing innenfor alle fagområder. Sektorovergripende oppgaver skal løses gjennom samarbeid mellom de ulike fagavdelingene.

Styringssystemet er tilgjengelig for alle ansatte via vårt intranett.

Vi har gjennomført en rekke allmøter og avdelingsmøter i 2017 knyttet til sammenslåingsprosessen med Fylkesmannen i Vestfold. Vi har opprettet felles intranettside, felles kvalitetssystem og postkasse. De ansatte har gitt tilbakemelding på at de synes informasjonen om prosessen så langt har vært meget god.

#### 4.1.1 Embetets risikostyring

Embetets risikostyring

Embetet bruker risiko-modulen i Risk Manager for å gjøre risikoanalyser. Hver avdelingsleder har gjennomført egne analyser for sin sektor. Disse behandles i ledermøte og utgjør grunnlaget for embetes overordnede risikovurdering. Embetsledelsen har hatt et særlig fokus på følgende områder:

- Vergemålsområdet - stor fare for at flere resultatmål på området ikke kan nås på grunn av svært stram økonomi – Tiltak: stram prioritering og utstrakt bruk av overtid
- Saksbehandlingstidene – det er jevnt over stort press på å holde normerte frister, særlig på sosial- og helseområdet og på plan- og byggesaker – Tiltak: Fokus på forenkling og effektivisering av rutiner samt å øke fleksibiliteten i bruken av embetes samla ressurser
- Tilskuddsforvaltning – økt fare for svikt ved stor saksmengde og korte frister – Tiltak: Revisjon av rutiner samt fokus på etikk
- Utviklingsarbeidet – får for lite oppmerksomhet – Tiltak: konsentrasjon om færre initiativ

#### 4.1.2 Embetets internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Fylkesmannen har et selvstendig ansvar for å innrette embetets systemer og rutiner for internkontroll og påse at nødvendige kontrolloppgaver blir utført. Risiko- og vesentlighetsvurderinger skal ligge til grunn. Vår internkontroll bygger på «Reglement og bestemmelser for økonomistyring i staten» og på «Forskrift for systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter».

Kvalitetssystemet RiskManager blir brukt som ledelsens styringsverktøy til avviksbehandling, revisjonskontroll av dokumenter, godkjenning og publisering av prosedyrer og retningslinjer. Høsten 2017 ble arbeidet med en felles plattform i RiskManager for Fylkesmannen i Vestfold og Fylkesmannen i Telemark påbegynt.

Risikovurdering av omstillingsprosessen ble påbegynt i 2017 og jobbes aktivt videre med i 2018.

#### 4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen i embetet

Embetet opplever at bemanning og kompetansesituasjonen er god. Det er god søkermasse til ledige stillinger, og søkere fra hele landet. Embetet har i 2017 vært noe preget av at ansatte søker seg bort grunnet fusjonen med Fylkesmannen i Vestfold. Det er en forventning om at dette vil fortsette i 2018. Vi samarbeider med fylkesmannen i Vestfold vedrørende rekruttering. Fylkesmannen i Telemark er en kompetansebedrift som tilknytter seg høyt utdannede medarbeidere, og vi tilbyr varierte og spennende arbeidsoppgaver. Lønnsnivået er på høyde med fylkeskommunen og andre statlige virksomheter, men noe lavere enn i kommunen.

Arbeidet med kompetanseutvikling inngår i fylkesmannens planarbeid. Kompetanseutvikling er en del av virksomhetsplanleggingen for embetet, og en naturlig del i den enkelte avdelings virksomhetsplan. Det foreligger en egen plan for kompetanseutvikling. E-lærings programmene til DIFI er tatt i bruk, og det har vært fokus på å øke den digitale kompetansen.

Den nye fylkesmannstrukturen vil kunne påvirke kompetanse- og bemanningssituasjonen i det nye embetet.

#### 4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

Ingen eiendeler som omfattes av årsrapporten.

#### 4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Endelig rapport fra Riksrevisjonen er ikke klar før juni 2018, og frem til da er den u.off.

Riskmanager er implementert både når det gjelder dokumentbehandling, avviksbehandling og risikoanalyser. Det er foretatt flere risikovurderinger i 2017, både på overordnet og avdelingsnivå.

Informasjonssikkerhetsutvalget har hatt flere møter med fokus på dokumentetsikkerhet.

#### **4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende**

For ansatte hos Fylkesmannen i Telemark har 2017 har vært et år preget av omstilling og stor usikkerhet rundt fremtidig arbeidssituasjon. Dette har påvirket hele embetet og det har gått mye tid og ressurser på dette arbeidet.

Det har vært etablert en sentral arbeidsgruppe som har gitt KMD råd om hvordan det kan legges til rette for en smidig og forutsigbar omstillingsprosess i de to embete som skal sammenslås. En lokal omstillingsgruppe er ansvarlig for gjennomføringen av omstillingen og medbestemmelse og at medvirkning blir ivare tatt i omstillingsprosessen.

Sykefraværet for 2017 er på 4,8 %, som er noe høyere enn målet på 4,27 %. Høyest andel av fraværet er langtidsfravær. Det er ikke rapportert om tilfeller som er arbeidsrelatert. Det jobbes aktivt med oppfølging og tilrettelegging, og Arbeidslivssenteret bistår når vi har behov for råd og veiledning. Sykefraværstallene er tema i ledermøte, medbestemmelsesmøter og Arbeidsmiljøutvalget. Tallene blir presentert for alle ansatte hvert kvartal. Vi har et godt samarbeid med bedriftshelsetjenesten og det er for 2018 inngått avtale om bistand til ledere og ansatte i omstillingsarbeidet.

Fylkesmannen i Telemark har et bevisst forhold til likestilling og arbeider aktivt med å sørge for likestilling og hindre diskriminering mellom kjønn, funksjonsnedsettelse, etnisitet, og religion m.v.

Fylkesmannen i Telemark oppfordrer personer med nedsatt funksjonsevne og søkere med minoritetsspråklig bakgrunn til å søke på ledige stillinger. Det er lagt til rette for enkelt å kunne markere søknaden i vårt elektroniske søknadsskjema. Det har i 2017 vært utlyst 12 stillinger. Av søkerne på disse, opplyser 5,2 % at de har minoritetsbakgrunn og 0,4 % opplyser at de har nedsatt funksjonsevne. Kvalifiserte søkere ble innkalt til intervju.

Individuelle lønns- og arbeidsvilkår er hovedsakelig basert på kompetanse, resultater og individuelle behov. Lønnskjevheter oppstår av og til ved rekruttering. Dette er tilfeller der det må tilbys høyere lønn for å tilknytte oss de beste kvalifiserte kandidatene. Det jobbes aktivt for å utjevne skjevheter ved lokale lønnsforhandlinger.

Som del av personalpolitikken legges det vekt på tilrettelegging i de ulike livsfasene. Gjeldende lov – og avtaleverk og lokale tilpasninger, i forhold til velferdspermisjoner og ekstra fremforhandlede seniordager, er tiltak som skal sørge for at ansatte blir godt ivare tatt ved ulike behov.

Det har blitt jobbet aktivt med helse – og arbeidsmiljøtiltak i form av sosiale arrangementer, felles trening og egen HMS -dag.

Ansatte hos Fylkesmannen i Telemark kan bruke Riskmanager til å varsle om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen. Varslingen kan gjøres anonymt dersom varsler ønsker dette. Det er i 2017 ikke mottatt noen varsler om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen.

#### **4.3 Andre forhold**

Intet å rapportere

## 5 Vurdering av framtidssikter

### 5.1 Forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

#### 5 Vurdering av framtidssikter

##### 5.1 Forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt.

Embetet er i dyptgripende endringer på de fleste områder. Fylkesmannen i Telemark vil i prinsippet bli nedlagt 1.1.2019, samtidig som et nytt embete, Fylkesmannen i Vestfold og Telemark blir etablert med hovedkontor i Tønsberg. Fagenhetene blir større og samlet antall ledere færre. Dette vil bety nye fysiske omgivelser, nye kolleger og muligens ny leder og kanskje nye oppgaver.

Det er sannsynlig at noen av våre ansatte i Telemark ikke blir med over i det nye embetet. Det kan bety tap av kompetanse og behov for større innsats på opplæring.

Ansatte i både Telemark og Vestfold må lære om kommunene i det andre fylket, både generell kommunekunnskap og kunnskap knyttet til eget fag.

Erfaring fra andre fusjonsprosesser viser at kapasitet og leveranser oftest går ned i en første fase. Dette vil kunne påvirke evnen til å løse det nye samfunnsoppdraget.

Andre forhold som kan få betydning for effektiviteten til det nye embetet er tidspunkt for å etablere et felles hovedkontor. Å bygge et nytt embete sammen er krevende for alle. Det er viktig å etablere en «vi» kultur så raskt som mulig. Når fusjonen gjelder to parallelle virksomheter er det grunn til å håpe at innhold i arbeidet og virksomhetskulturen vil bidra til en raskere integrering og tilsvarende raskere tilfredsstillende oppgaveløsning.

Andre forhold som vil virke inn på oppgaveløsningen:

Vi er gjort kjent med at det arbeides med en modell for gevinstrealisering etter fusjonene. Innretning og tidsplan vil kunne påvirke oppgaveløsningen. Det samme gjelder for ny finansieringsmodell for embetene.

Innholdet i oppdragene er også delvis uavklart. Noen av forslagene til Hagen-utvalget kan påvirke porteføljen til fylkesmennene, særlig på landbruk og miljø. Det kan også bli andre endringer i oppdragene. Arbeidet med en felles administrativ enhet i Agder vil også kreve omstillinger på dette området for embetene.

Det nye embetet vil også måtte etablere nye samarbeidsarenaer for det nye fylket, selv om de to fylkene delvis kan bygge videre på arenaer som finnes.

Embetene har foretatt en ROS analyse for fusjonsprosessen og er oppmerksom på de områdene som kan bli krevende.

### 5.2 Konsekvenser for embetets evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

Vi arbeider aktivt for å utvikle et embete som skal bli faglig sterkere og kunne drives mer effektivt. Dette er overordnede mål med fusjonen. En videreutvikling av felles IKT løsninger er en viktig del av dette. En mer enhetlig oppgaveløsning vil også bli et naturlig resultat av større fagmiljøer som dekker et større og mer mangfoldig geografisk område.

Ambisjoner som ble uttrykt i felles ledersamling er mål om å være nær brukerne, ha god kommunekunnskap og være tilgjengelig for støtte og veiledning. Videre å være en viktig samfunnsaktør for å sikre trygg rettsikkerhet. Vi ønsker også å være en spennende kompetanseorganisasjon med høy tillit i samfunnet. Dette er nødvendig for å fungere godt som det regionale bindeleddet vi er ment å være.

### 5.3 Andre forhold

Intet å rapportere

## 6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Telemark.pdf](#)